

ციბეხანი

№ 143 / 1 - 7 ივლისი / 2013

წამების მსხვერპლთა დასაცავად **33. 8**

არა კოსმოსთან პარალელბს! **33. 16**

შეცდომა თუ დანაშაული?! **33. 20**

ირანის ახალი მოულოდნელი პრეზიდენტი **33. 24**

თავისუფლება მხოლოდ თავისუფლებით მიიღწევა **33. 36**

ფანი 2 ლარი

ISSN 1987-7528

ქალების უცნობი ისტორიან

33. 40

იოტა iOS-ისთვის

ლიტერალი - ახლა უკვე თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

იპიტხე ყველგან!

იპიტხე კომფორტულად!

www.lit.ge

იოტა iOS-ისთვის ხელშეწყობას გაძლევთ მარტივად იპიტხეთ lit.ge-ს ნიშნები და პერიოდულად თქვენს iPhone, iPad და iPod Touch-ზე

პალიკაზიის გადმონახვად, თქვენი მონეყობილოგიდან iTunes-ზე მოქმედეთ „IOTA READER“

ლიბერალი

№ 143 / 1-7 ივლისი / 2013

მთავარი რედაქტორი
შორენა შავერდაშვილი

აღმასრულებელი რედაქტორი
ნინო ბექიშვილი

რედაქტორები
ლიკა ზაკაშვილი
ირაკლი აბსანძე

ჟურნალისტები:

ზურაბ ვარდიაშვილი, თათია ხალიანი,
ანი ჭანკოტაძე, თინა ყიფშიძე, გიორგი
გოგუა, გიორგი ჭეიშვილი, სოფო
აფციაური, ეკა მაღალაძე, ლაშა
ქავთარაძე, ქეთევან ღვედაშვილი

კონტრიბუტორები:

დომიტრი მანჯავიძე, ვასო კუჭუხიძე,
კარინე ასატრიანი, ლელა რეხვიაშვილი

რედაქცია:

ფოტო-რედაქტორი
ლევან ხერხეულიძე
გრაფიკული დიზაინი
თორნიკე ლორთქიფანიძე
რედაქტორ-სტილისტი
ნინო ბექიშვილი
კორექტორი
ნათია ორმოცაძე

გამომცემლობა:

ლიბერალი
შორენა შავერდაშვილი

ზიზნასის განვითარების მენეჯერი:
რუსუდან ბარათაშვილი

პარტნიორებთან ურთიერთობის
მენეჯერი:

ირმა მოსულიშვილი

დისტრიბუტორი:

გაგი გელაშვილი

ჟურნალის გამომწერის მსურველები
დაგვიკავშირდით:
mziakublashvili@gmail.com

www.liberali.ge

რედაქტორის სვეტი

მგონი, მაინც მძიმე იყო წინა კვირა – ნაციონალური მოძრაობის ლიდერებისა და წევრების ლიმილისმომგვრელი, დაუსრულებელი ბოდიშები ახლად აღმოჩენილი წამების ფაქტების გამო, რასმუსენის ვიზიტი, პრემიერის ცოტა არ იყოს არაადეკვატური განცხადება წასვლასთან დაკავშირებით, მერიის თანამშრომლების დაკავება, გამოშვება და მერე ისევ დაკავება...

ცუდი მაინც ისაა, რომ მგონი, მაინც ვერ ვაცნობიერებთ, წამების აკრძალვა რომ ადამიანის ფუნდამენტური, აბსოლუტური უფლებაა, რომელიც არც ერთ ვითარებაში, არც ომში და არც სისხლისღვრის დროს არაა დასაშვები. უფრო ცუდი კი ისაა, რომ ხელისუფლება ვიდეო-კადრებს აშკარად პოლიტიკური მიზნებისთვის – ანუ, მთავარი პოლიტიკური ოპონენტის, ნაციონალური მოძრაობის დასაძირად იყენებს, საზოგადოება კი მწამებლების დასჯას რატომღაც არ მოითხოვს.

ჩვენში არც ის გამხდარა დისკუსიის და მსჯელობის საგანი, რომ გასული წლის სექტემბერში გავრცელებულ ვიდეო-კადრებში ასახული წამების ფაქტებში დამნაშავეებს უცნაურად მსუბუქი სასჯელები შეუფარდეს. ზოგი საპროცესო გარიგებით გამოუშვეს, ზოგს 6 თვე მიუსაჯეს, ყველაზე დიდი სასჯელი კი – მხოლოდ 6 წელია.

საზოგადოება დუმს და შეჰყურებს ხელისუფლებას, რომელიც რაც დრო გადის, პირადად მე უფრო და უფრო უმწეო მეჩვენება.

P.S. „ლიბერალის“ ამ ნომრის გარეკანი ჩვენი ჟურნალის წინა ნომრების ყდებს არ ჰგავს. ფოტოზე ლევანდარული ელენე დარიანია გამოსახული. ქალი, რომლის არსებობაშიც მე პირადად დღემდე ეჭვი მეპარებოდა – პაოლო იაშვილის ფანტაზიის ნაყოფი მეგონა.

ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის მიერ გამოცემული 50 ქართველი ქალის ისტორიის შესახებ ანი ჭანკოტაძე მოგიტხრობთ. მე მხოლოდ იმას გეტყვით, რომ ამ ქალებიდან რამდენიმე – დახვრიტეს, რამდენიმე კი საბჭოთა ბანაკების კომმარები გამოიარა.

ნინო ბექიშვილი, აღმასრულებელი რედაქტორი

ქალების ხანებადუხი ისტორია

„50 ქალი საქართველოდან“ – ასე ეწოდება ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის ახალ პროექტს, რომელიც XIX-XX საუკუნეებში საქართველოში კულტურული და პოლიტიკური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე ქალების ბიოგრაფიებსა და ორიგინალურ ფოტოებს აერთიანებს. ამ ქალების უმეტესობა და ქვეყნის ისტორიაში მათ მიერ შეტანილი წვლილი ფართო საზოგადოებისთვის დღემდე უცნობი იყო. საოჯახო არქივებსა და მუზეუმებში მიკვლეული ფოტოები და მათ უკანა მხარეს დაბეჭდილი მოკლე ბიოგრაფიები ჩვენი წარსულის უცნობ დეტალებს ამხელს და მკითხველს მივიწყებული ისტორიის ახალი პერსპექტივიდან დანახვის შესაძლებლობას აძლევს.

 ანი ჭანკოტაძე
33.40

წაბების მსხვერპლთა დასაყვად

ჩემთვის განსაკუთრებით შემაშფოთებელია საქალაქო სასამართლოს განწყვეტილება იმ 16 ჯალათის წინააღმდეგ, რომელთა მონაწილეობით ჩადენილი დანაშაულიც სექტემბერში ყველამ ვიხილეთ. პროცესი გაუმჭვირვალე იყო. ისიც კი არ ვიცით ეს ხალხი რა მუხლით გასამართლდა. სასჯელები არაადეკვატურად მსუბუქია, ზოგი მათგანი საერთოდ გათავისუფლდა, ზოგს 6 თვე მიესაჯა და მალე გარეთ გამოვა. მაქსიმალური სასჯელი 6 წელი და 9 თვეა. ხოლო სამუშაო უფლებების აკრძალვა მაქსიმუმ 1 წლით და 3 თვით განისაზღვრა. ზოგს ეს უფლება საერთოდ არ ჩამოერთვა. ახლა, როდესაც მალე ციხიდან გამოვლენ, თეორიულად მათ შეუძლიათ პოლიციაში ან ზოგადად, ძალოვან სტრუქტურაში მუშაობა განაგრძონ.

 ზურაბ ვარდიაშვილი
33.8

ხობოხ ვისავთი დასაუბრობი

დაცული ტერიტორიების სააგენტოში ბევრი სასიკეთო ცვლილება განხორციელდა, თუმცა მოუგვარებელი პრობლემები ჯერ კიდევ მრავლადაა. ბრაკონიერობასთან ბრძოლის ეფექტური მექანიზმების დანერგვა, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი, ფართობის ზრდა, რეინჯერების ხელფასები – ეს ის საკითხებია, რომლებიც მოკლევადიან პერსპექტივაში უნდა გადაიჭრას.

დაცული არის ტერიტორია, რომელსაც სპეციალური სტატუსი უნიკალური ბიომრავალფეროვნების, დამახასიათებელი ეკოსისტემების დასაცავად და შესანარჩუნებლად აქვს მინიჭებული.

საქართველოში დაცვის ხარისხის მიხედვით 6 კატეგორიის დაცული ტერიტორია არსებობს. ესენია: სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი, დაცული ლანდშაფტი და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

 ეკა მაღალაძე
33.50

მატი ჯონსონი სუხსათის უვნებლობისთვის

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ უკვე დაასრულა მუშაობა კოდექსზე, რომელიც საკვების უვნებლობას, ვეტერინარიასა და მცენარეთა დაცვას ეხება. სააგენტოში ამბობენ, რომ კოდექსში მასშტაბური ცვლილებები შევიდა როგორც სურსათის უვნებლობის კონტროლის გაძლიერების, ასევე, მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის კუთხით. ცვლილებების პაკეტი გადაგზავნილია სამინისტროებში და მალე მისი განხილვა პარლამენტშიც დაიწყება.

 თათია ხალიანი
83.46

უსხოუთი

ირანის ახალი მოულოდნელი პრეზიდენტი – ჰასან როჰანი

 ვასო კუჭუხიძე
83.24

გამოცემალი:

შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი, ჭანტურიას ქ. 5. ტელ.: (995 32) 2933627 ელ-ფოსტა: info@liberali.ge ვებ-გვერდი: www.liberali.ge

სხვა გამოცემალი:

გაზეთი „ლიბერალი“

„ლიბერალის“ სააგენტო უფლებები დაცულია.

ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.

ბაჭყალი:

შპს „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, წერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 235 70 02.

გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.

ნომერი:

ელენე დარიანი (ბაქრაძე)
ფოტო ოჯახის არქივიდან

04 **მოკლედ
ორი აზრი**

06 არის თუ არა გამართლებული პრემიერ-მინისტრის განცხადება დროზე ადრე თანამდებობის დატოვების შესახებ?

პოლიტიკა

12 26-27 ივნისი: ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს ვიზიტი
16 რატომ უნდა ავარიდოთ თავი კოსოვოსთან პარალელურს
20 შეცდომა თუ დანაშაული?!

უცხოეთი

24 ირანის ახალი მოულოდნელი პრეზიდენტი – ჰასან როჰანი
რეგიონი

28 სიყვარულსა და ძალადობას შორის

სამართალი

32 სისხლის სამართლის ახალი პოლიტიკა

განათლება

36 თავისუფლება მხოლოდ თავისუფლებით მიიღწევა

56 **ციტატები**

აშშ-ის უზენაეს სასამართლოში ბაიოჰინდის მომხიჯება ბაიოაქტს

აშშ-ის უზენაესმა სასამართლომ ფედერალური კანონმდებლობის მუხლი გააბათილა, რომელიც ქორწინებას განსაზღვრავდა როგორც კავშირს მამაკაცსა და ქალს შორის. ამავ დღეს მიღებული სხვა გადაწყვეტილებით, სასამართლომ კალიფორნიაში გაუხსნა გზა ერთი სქესის წარმომადგენელთა ქორწინებას. პირველი გადაწყვეტილება ნიშნავს, რომ კანონიერ ქორწინებაში მყოფ ერთსქესიან წყვილებს შეეძლება გადაიხადონ იგივე ფედერალური გადასახადები, მიიღონ ჯანდაცვისა და პენსიის იგივე შეღავათები, რომლებითაც ამ დრომდე ძირითადად, საპირისპირო სქესის წარმომადგენლები სარგებლობდნენ. უზენაესი სასამართლოს მიერ 26 ივნისს მიღებულ გადაწყვეტილებებს ჰომოსექსუალებმა სამოქალაქო უფლებებისთვის ბრძოლაში უდიდესი გამარჯვება უწოდეს. ერთი სქესის წარმომადგენელთა ქორწინება დაშვებულია 12 შტატსა და ვაშინგტონში. ამასთან, კიდევ 18,000-მდე წყვილი დაქორწინდა კალიფორნიაში იმ მოკლე პერიოდში, როცა ასეთი ქორწინება იქ კანონიერი იყო. გავრცელებულ განცხადებაში აშშ-ის პრეზიდენტი ბარაკ ობამა მიესალმა სასამართლოს გადაწყვეტილებას და მას „არასწორი ვითარების გამოსწორება“ უწოდა: „ეს უდიდესი გამარჯვე-

ბაა და ბედნიერი დღეა ერთმანეთის მოყვარული, დაქორწინებული წყვილებისა და მათი ოჯახებისთვის. ეს გადაწყვეტილება იმას ნიშნავს, რომ ამერიკაში არ არიან მეორეხარისხოვანი მოქალაქეები“, – განაცხადა ბარაკ ობამამ. თუმცა, ერთი სქესის წარმომადგენელთა ქორწინების მონინალმდებელებს აცხადებენ, რომ ბრძოლას გააგრძელებენ.

ტიხაშში დაიწყო ბაღალის ახიძანა ბაიოქმის

ჩინეთის მთავრობამ 17-ნობიანი აკრძალვის შემდეგ ტიბეტის სულიერი ლიდერის დალი ლამას ფოტოგრაფირების ნებართვა გასცა. დალი ლამას გადაღება ქვეყანაში 1996 წლიდანაა აკრძალული. ბრიტანული გამოცემა „ინდეფენდენტი“ წერს, რომ ეს გადაწყვეტილება შესაძლოა ჩინეთის ახალი ლიდერის ახალი რელიგიური პოლიტიკის ნიშანი იყოს და ტიბეტისა და ჩინეთის მთავრობებს შორის დაძაბულობის მოხსნას შეუწყობს ხელს.

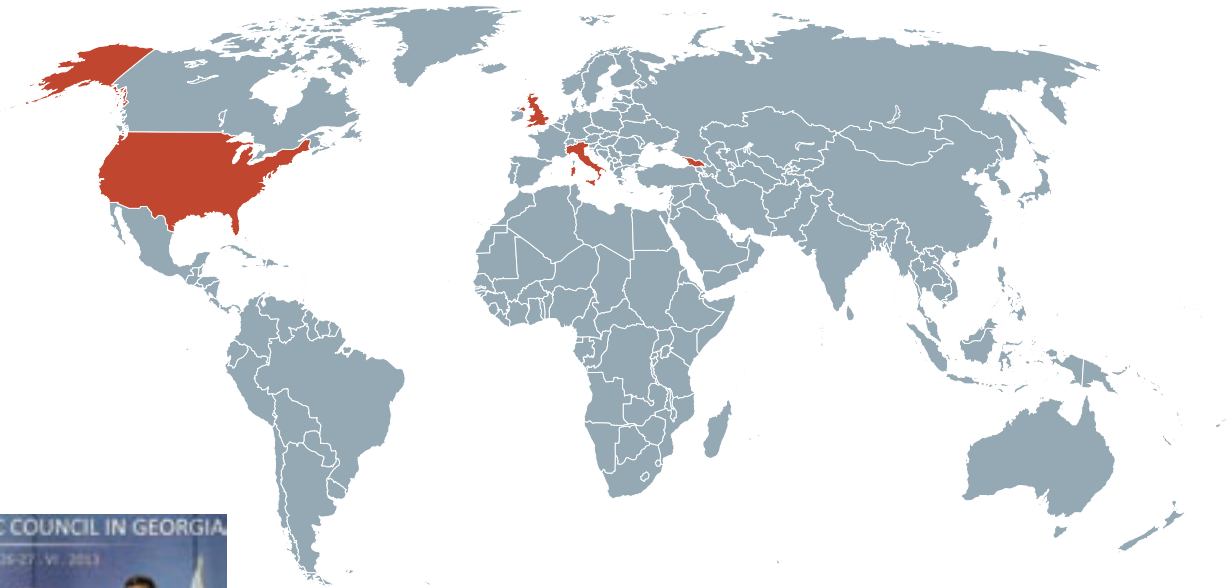
მხანა შუი სამ მშობელს

ბრიტანეთში ექიმებს შესაძლოა უფლება მიეცეთ დედით გადამღებ დაავადებათა აღმოსაფხვრელად მესამე, ჯანმრთელი დონორის დეენემი გამოიყენონ. საკამათო პროცედურა, რომელსაც მიტოქონდრიული ტრანსფერი ჰქვია, ჯანმრთელი დონორის საშუალებით დედიდან ბავშვზე ავადმყოფობის გადასვლას ხელს შეუშლის. სტატისტიკის მიხედვით, ქვეყანაში დაახლოებით 6 500 ადამიანი მიტო-

ქონდრიული დაავადებით იბადება. თუ პარლამენტი მომავალ წელს ამ ინიციატივას დაამტკიცებს, ბრიტანეთი პირველი ქვეყანა გახდება, რომელიც მკურნალობის ამგვარ რადიკალური მეთოდს მიმართავს. 2014 წლამდე ექიმებს საშუალება ექნებათ ამ პროცედურის გაკეთების უფლება მიიღონ. პროცედურები ცხოველებზე გამოცადა, ის ადამიანებზე ჯერჯერობით გამოცდილი არ არის. ამ მიზეზის გამო ის ბავშვები, რომლებიც ამ პროცედურის შემდეგ დაიბადებიან, განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებენ. თუ ინიციატივა კანონმდებლობაში აისახება 10 ყველაზე მწვავე დაავადებიდან ხუთი მკურნალობას დაექვემდებარება. ეს რიცხვი შესაძლოა გაიზარდოს რადგანაც მიტოქონდრია ხშირ შემთხვევაში სხვა სამედიცინო პრობლემებთან როგორცაა დაბეჭი, პარკინსონის დაავადება და ა.შ. არის დაკავშირებული.

ნატოს დაეხმაროს ვიზიტი საქართველოში

26 ივნისს საქართველოს ორდლიანი ვიზიტით ნატოს დელეგაცია ენვია, გენერალური მდივნის ანდერს ფოგ რასმუსენის ხელმძღვანელობით. ნატო-საქართველოს კომისიის სხდომაზე, დელეგაციის წევრებმა და საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლებმა საქართველოს მიერ ყოველწლიური ეროვნული პროგრამის შესრულების პროცესი შეაფასეს. მანამდე კი, პრემიერ-მინისტრის და ნატოს გენერალური მდივნის ერთობლივი პრესკონფერენცია გაიმართა. ანდერს ფოგ რასმუსენმა განაცხადა, რომ ნატოს კარი კვლავაც ღიაა და ალიანსი ერთგული რჩება 2008 წლის აპრილში ბუქარესტის სამიტზე მიღებული გადაწყვეტილებისა, რომლის მიხედვითაც საქართველო ერთ დღეს აუცილებლად გახდება ნატოს წევრი და ეს მას შემდეგ მოხდება, რაც სახელმწიფო დემოკრატიული განვითარების სათანადო სტანდარტებს მიაღწევს.

„ეს ნიშნავს ადამიანის უფლებების პატივისცემას, უმცირესობათა უფლებების ჩათვლით. ძალადობა, რომელიც ჩვენ თბილისის ქუჩებში 17 მაისს ვიხილეთ, არ უნდა ვლინდებოდეს დემოკრატიულ საზოგადოებაში. მშვიდობიანი შეკრებისა და აზრის თავისუფლად გამოხატვის უფლება ფუნდამენტურია დემოკრატიისთვის. იმის დემონსტრირებისთვის, რომ დემოკრატიას ღრმად აქვს ფესვები გამდგარი, საჭიროა შედეგიანი პოლიტიკური კოჰაბიტაცია, კანონის უზენაესობის მტკიცე აღიარება და იმის უზრუნველყოფა, რომ საპრეზიდენტო არჩევნები წელს ძალიან მაღალი სტანდარტების შესაბამისად ჩატარდეს“, – განაცხადა ნატოს გენერალურმა მდივანმა. პრესკონფერენციის შემდეგ, ნატო-საქართველოს კომისიის სხდომის შესავალ სიტყვაში, ალიანსის გენერალურმა მდივანმა საქართველოს პრემიერ-მინისტრს მიმართა, რომ აუცილებელია პოლიტიკური ჩარევებისგან თავისუფალი მართლმსაჯულების უზრუნველყოფა. შეხვედრაზე ბიძინა ივანიშვილმა აღნიშნა, რომ საქართველო კვლავაც სიამაყით განაგრძობს მონაწილეობას ნატოს სამშვიდობო ოპერაციაში ავღანეთში და ქვეყანა ასევე იაქტიურებს 2014 წლის შემდეგაც, როდესაც ნატოს საბრძოლო მისია ავღანეთში

ადგილობრივი უსაფრთხოების ძალების სასწავლო და საკონსულტაციო მისიად გარდაიქმნება. ალიანსის გენერალურმა მდივანმა კი კიდევ ერთხელ გამოთქვა მწუხარება ქართველი სამხედროების დაღუპვის გამო. თუმცა, მისი თქმით, ქართველი სამხედროები ავღანეთში იმისთვის კი არ არიან, რომ ამით ალიანსში საქართველოს განვერიანებას მიაღწიონ, არამედ არიან იმისთვის, რომ ტერორიზმთან ბრძოლით უფრო უსაფრთხო გახდეს საქართველოს მომავალი.

ჯონსი სიხანავს აშშ-ში სიხვილით დასაჯა პეჩიხა

შეერთებულ შტატებში ბოსტონის ტერაქტში ეჭვმიტანილ ჯონსარ ცარნაევს ბრალი წაუყენეს, რომლითაც მას 4 ადამიანის მკვლელობაში ადანაშაულებენ. თავდაპირველად, 19 წლის ცარნაევს 3 ადამიანის მკვლელობა ედებოდა ბრალად, რასაც დაემატა 26 წლის პოლიციელის გარდაცვალება რომელიც, გამოძიების ვერსიით, ჯონსარმა და მისმა უფროსმა ძმამ ტამერლანმა მასაჩუსეტსის სტუდენტალაქში მოკლეს. საბრალდებო დოკუმენტი 75-გვერდიანია. იგი 30 პუნქტისგან შედგება, საიდანაც 17 სამუდამო პატიმრობას ან სიკვდილით დასჯას ითვალისწინებს.

აშშ-ს იუსტიციის დეპარტამენტის წარმომადგენლის განცხადებით, ცარნაევისთვის სასჯელის უმაღლესი ფორმის შეფარდებას მოითხოვენ.

ვახიანის ეპისკოპოსი თალითოზის ბიძეობით დაახავეს

ფულის გათვრების ბრალდებით კათოლიკური ეკლესიის ეპისკოპოსი დააკავეს. ეპისკოპოსი ვატიკანში ფინანსურ საკითხებს განაგებდა. სალერმოს ეპისკოპოსს ნურციო სკარანოს ვატიკანის ბანკში რამდენიმე საეჭვო ოპერაციის განხორციელება ედება ბრალად. ამ საქმის ფარგლებში კიდევ ორი ადამიანია დაკავებული: იტალიური სპეცსამსახურის აგენტი და ბროკერი. ეპისკოპოსის დაკავებამდე ორი დღით ადრე პაპმა ფრანცისკმა ვატიკანის ბანკის საქმიანობის საგამოძიებო კომისია შექმნა. **☒**

სერგო რატიანი

საპარლამენტო უმცირესობის წევრი

ზოგადად, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის პოლიტიკა სრულიად უცნაურია და პასუხისმგებლობის სხვაზე გადაბარებისკენაა მიმართული.

ვფიქრობ, რომ ბიძინა ივანიშვილის განცხადებაც, რაც საპრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ მის პოლიტიკიდან ვადამდე ადრე წასვლას უკავშირდება, უპასუხისმგებლოა და მეორე მხრივ, მისი ამომრჩევლის უპატივცემულობაცაა.

პოლიტიკაში მოსვლა საზოგადოების წინაშე გარკვეულ ვალდებულებებს გაკისრებს. ხალხი ელოდება იმ დაპირებების შესრულებას, რაც „ქართული ოცნების“ ლიდერმა წინასაარჩევნო კამპანიის დროს მისცა.

როდესაც ბიძინა ივანიშვილი პოლიტიკაში მოდიოდა, ხალხს ოცნებების ასრულებას ჰპირდებოდა და ყველას ეგონა, რომ ის ჩართული იქნებოდა პროცესებში. ამ დროს კი პრემიერ-მინისტრი აცხადებს, რომ პოლიტიკიდან სამუდამოდ მიდის, საზოგადოებრივ სექტორში გადაინაცვლებს და თავის ძალებს სამოქალაქო სექტორის განვითარებას მოახმარს.

პოლიტიკაში ეს ქმედება არაფრით არაა გამართლებული, როცა შენ მიმართ საზოგადოების გარკვეული ნაწილის მხრიდან ნდობა და მოლოდინი არსებობს, ცოტა მეტი პასუხისმგებლობა გეკისრება.

თუმცა სხვა საკითხია, მისი განცხადება რეალურად ნიშნავს თუ არა პოლიტიკიდან წასვლას.

ვფიქრობ, რომ მას ხელისუფლებაზე მაინც ექნება გავლენა და ამას თვითონაც არ უარყოფს. თუ პრემიერს უნდა, რომ ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენები სხვა სივრციიდან აკონტროლოს, იქნება ეს საზოგადოებრივი სექტორი თუ თავისი ბიზნესსაქმიანობა, რეალურად, კლასიკური ოლიგარქის და არა პოლიტიკოსის ქმედებას ემსგავსება.

მას, უბრალოდ, ექნება უფლებები და აღარ ექნება მოვალეობები.

ახის თუ ახა ბამახთიჯაძე ღიოზა ალხა თანამდებ

■ პოლიტიკაში მოსვლა საზოგადოების წინაშე გარკვეულ ვალდებულებებს გაკისრებს. ხალხი ელოდება იმ დაპირებების შესრულებას, რაც „ქართული ოცნების“ ლიდერმა წინასაარჩევნო კამპანიის დროს მისცა.

ი ჰქამიუი-მინისუხის ბანსხაღებუ ბოზის დაბოვების შუსახებ?

■ ეს განცხადება არასწორად მიმაჩნია, რადგან ქვეყანაში ჯერ ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია მოსაგვარებელი და ეს „ქართული ოცნების“ მიერ გაცემული დაპირებების შესრულებაა.

მამუკა არეშიძე ექსპერტი

საქართველოს პრემიერს ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების აზრის ტესტირება ახასიათებს.

ამიტომ, ვვარაუდობ, რომ ივანიშვილმა პოლიტიკიდან წასვლაზე განცხადება სწორედ ამ მიზეზით გააკეთა, სხვა მხრივ, მის ქმედებაში ლოგიკას ვერ ვხედავ.

თუმცა ეს განცხადება არასწორად მიმაჩნია, რადგან ქვეყანაში ჯერ ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია მოსაგვარებელი და ეს „ქართული ოცნების“ მიერ გაცემული დაპირებების შესრულებაა.

ამ დაპირებებს შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი, სამართლიანობის აღდგენაა. უამრავი ადამიანი, რომელიც „ნაციონალური მოძრაობის“ დროს სისტემის მსხვერპლი აღმოჩნდა, იმედით ელოდება „ქართული ოცნების“ ეფექტურ ნაბიჯებს.

მართალია, პროცესი დაწყებულია, მაგრამ ჯერჯერობით, ბევრი გამოსაძიებელი საქმის გამო, შედარებით ნელა მიმდინარეობს.

ბიძინა ივანიშვილმა ეს დაპირებები სისტემაში უნდა მოიყვანოს. ვიდრე ეს შეუქცევადი პროცესი არ დაიწყება და საზოგადოების დაკვეთა არ შესრულდება, პრემიერი პოლიტიკიდან არ უნდა წავიდეს. ეს ხელის დაბანას და საკუთარი წარუმატებლობის აღიარებას ნიშნავს. დღევანდელი გამარჯვებული კოალიციის ერთადერთი მაკონსოლიდირებელი ლიდერი სწორედ ბიძინა ივანიშვილია და მისი წასვლის შემთხვევაში კოალიცია დაიშლება.

გარდა ამისა, ვფიქრობ, რომ მისი პოლიტიკიდან წასვლა „ნაციონალური მოძრაობისთვისაც“ ცუდი იქნება, ბევრი მათგანის მშვიდობის, კოაბიტაციის შენარჩუნების და ექსცესებისგან თავის არიდების გარანტი პრემიერ-მინისტრია. ■

მარიამ ჯიქარიძე

წამების მსხვერპლთა დახმარება

ინტერვიუ წამების მსხვერპლთა რეაბილიტაციის ცენტრის ხელმძღვანელთან, **მარიამ ჯიქარიძესთან**

26 ივნისს მსოფლიომ წამების მსხვერპლთა დახმარების საერთაშორისო დღე აღნიშნა. თუმცა ამ დღის გარეშეც წამება, როგორც მოვლენა, ჩვენს ქვეყანაში აქტუალობას არ კარგავს.

გაეროს კონვენცია წამების საქმეების გამოძიებას განსაკუთრებით სწრაფად და ეფექტურად ითხოვს, რამდენად კმაყოფილი ხართ იმ ტემპებით და ხარისხით, რომლითაც ჩვენი საგამოძიებო სამსახურები გამოირჩევიან?

კონვენცია წამების წინააღმდეგ ერთ-

-ერთი უმკაცრესი და სავალდებულოა. ის არ შეიძლება დაირღვეს თუნდაც საომარ ან საგანგებო სიტუაციაში. ამ კონვენციის მე-11 და მე-12 მუხლი სახელმწიფოს პირდაპირ ავალდებს, რომ წამების ფაქტები სწრაფად, ეფექტურად და მიუკერძოებლად გამოიძიოს. ამ გამოძიების სახელ-

მძღვანელო პრინციპები განერილია ე.წ. „სტამბოლის პროტოკოლში“, რომლის სტანდარტებს თუ მოვიშველიებთ, გამოძიება არ მიმდინარეობს, ან მიმდინარეობს იმავე მიდგომებით, რომლითაც წინა ხელისუფლება გამოირჩეოდა. ეს კი ეფექტურად ვერ ჩაითვლება.

ჩემთვის განსაკუთრებით შემაშფოთებელია საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება იმ 16 ჯალათის წინააღმდეგ, რომელთა მონაწილეობით ჩადენილი დანაშაულიც სექტემბერში ყველამ ვიხილეთ. პროცესი გაუმჭვირვალე იყო. ისიც კი არ ვიცით ეს ხალხი რა მუხლით გასამართლდა. სასჯელები არაადეკვატურად მსუბუქია, ზოგი მათგანი საერთოდ გათავისუფლდა, ზოგს 6 თვე მიესაჯა და მალე გარეთ გამოვა. მაქსიმალური სასჯელი 6 წელი და 9 თვეა. ხოლო სამუშაო უფლების აკრძალვა მაქსიმუმ 1 წლით და 3 თვით განისაზღვრა. ზოგს ეს უფლება საერთოდ არ ჩამოერთვა. ახლა, როდესაც მალე ციხიდან გამოვლენ, თეორიულად მათ შეუძლიათ პოლიციაში ან ზოგადად, ძალოვან სტრუქტურაში მუშაობა განაგრძონ.

ერთ-ერთ შეხვედრაზე, რომელსაც ვესწრებოდი, პროკურორმა ხელი სასამართლოსკენ გაიშვირა. თქვა, რომ ეს მოსამართლის გადანაცვლებაა. თუმცა არავინ მიპასუხა, როდესაც ვიკითხე, თუ რა მუხლებით წაუყენეს ბრალი დამნაშავეებს. კარგი, თუ პროკურატურას სასამართლოს გადანაცვლება არ მოეწონა, გაასაჩივრა რომელიმე განაჩენი?

ყველაზე მაღალი ჩინის თანამდებობის პირი, ვინც დაისაჯა, სასჯელადსრულების დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილეა. გამოძიების მიხედვით, ორგანიზატორი ის იყო. მას სამი წელი და რამდენიმე თვე მიესაჯა. ჯერ ერთი ვინ დაიჯერებს, რომ წამების ასეთ სისტემას დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე მართავდა და მისმა ზემდგომებმა არაფერი იცოდნენ? ვითომ საერთაშორისო ძებნა რომ არის გამოცხადებული, მაინტერესებს 21-ე საუკუნეში ამ ხნის მანძილზე რით ვერ მიაგნეს მეგის ქარდავას, ან დავით ჭაკუას? სასჯელადსრულების არც ერთი მინისტრი არ დაკითხულა. ჩვენ მივმართეთ პროკურატურას და ვკითხულობთ, რამდენ ადამიანზე აღიძრა 144-ე პრიმა მუხლით საქმე? რამდენ პირს წაუყენეს ბრალი? რამდენი საქმე გადაეცა სასამართლოს?

შინაგან საქმეთა სამინისტრო წამებისა და გაუპატიურებების ამსახველი ვიდეო-კადრების ჩვენებას განაგრძობს, ჯერ უზრუნველყოფს აჩვენეს, მერე საკრებულოს დეპუტატებს, იგეგმება მისი პარლამენტში ჩვენებაც... როგორ იმოქმედებს ეს ფაქტი თვითონ წამების მსხვერპლებზე? და საერთოდ, რა მიზანს შეიძლება ემსახურებოდეს ეს სენსები?

სერიალების ჩვენების ნაცვლად შსს-ს საქმე გამოიძიება. ეს კინორჩვენებები გაუგონარი და სამარცხვინოა, ეს იმას ნიშნავს, რომ შსს-ში წამებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო სტანდარტები არავინ იცის. ამ ხალხის ქცევა ჩემს გაცემას იწვევს. რაც არ უნდა დაფარული იყოს სახე, როდესაც მსხვერპლმა იცის, რომ მის წამებას რაღაც ჯგუფებს პერმანენტულად აჩვენებენ, მისი რეტრავმატიზაცია ხდება. ყველა მსხვერპლს პოსტტრავმატიული ნერვული აშლილობა აქვს. ამ აშლილობის ერთ-ერთი კარდინალური სინდრომი აკვიატებული მოგონებებია. ადამიანი ამ მოგონებებს ვერ იშორებს. ყველაფერი, რაც ამ წამების ასოციაციას იწვევს, მსხვერპლში ტრავმას აღვიძებს. ეს შოუ სხვა არაფერია თუ არა ადამიანისადმი სასტიკი მოპყრობა. ის შსს კანონებს და სტანდარტებს უნდა ემორჩილებოდეს. როდესაც რაიმე მასალას თუნდაც სამეცნიერო მიზნით ვიყენებ, ვთქვით მივიღებ, რომელიმე კონფერენციაზე, ამისთვის საგანგებო საერთაშორისო ფორმა, სტანდარტი არსებობს. არათუ ვიდეო-მასალა, არამედ სტატისტიკური ინფორმაციაც რომ გამოიყენო, მსხვერპლის წერილობითი ნებართვა გჭირდება.

რას ამტკიცებს ამ ჩვენებებით შსს? რა მიზანს ისახავს? ეს ფაქტები ხომ გამოძიების საგანია? თუ გასურს რომ საქმე გამოიძიო და ხალხს დამაჯერებელი ინფორმაცია მიანდო, სასამართლოს მიმართე, ლიად და გამჭვირვალედ. რა საჭიროა სენსები, რა, სამინისტრო კინო-თეატრია? რა არის მისი მოვალეობა, კინორჩვენება თუ დამნაშავეს დაჭრა? პროკურატურამ გამოიძიოს, დასაჯოს. თუმცა, ამ სენსებს ხალხზე ზემოქმედებისთვის იყენებენ,

ვინაიდან გამოძიება დამაჯერებელი არ არის. სამინისტროები ვნახეთ სექტემბერში, ამხელა აუციტაჟი ატყდა და თუ შეიძლება ნახეთ მათი სასჯელები. ვთქვით, არაპოლიციელმა, არამოხელემ ჩაიდინა ასეთი დანაშაული - გაუპატიურა, ანამა ადამიანი, როგორ გგონიათ, რამდენს მიუსჯიან? გგონიათ 6 თვეში გარეთ გამოუშვებენ? ადამიანებს ყოველთვის აწამებდნენ, საბჭოთა კავშირის დროს, შევარდნაძის მმართველობის დროს... ყველამ ხომ იცის, როგორ ისროდნენ ხალხს ფანჯრებიდან. მოვიდა ნაციონალური მოძრაობა, რამე გამოიძიეს? ვინმე მაღალჩინოსანი დასჯილი გინახავთ? იგივე ხდება ახლაც, ატყდა აუციტაჟი და, მერე რა? ნახეთ სასჯელი... საქართველოში იცვლება ხელისუფლება, პრეზიდენტი, მთავრობა, პარლამენტი, და არის რაღაც ჯგუფი, რომელიც არ იცვლება, არსად მიდის. და ეს ჯგუფი საკუთარი თავის დასჯას არ აპირებს.

როგორც აღმოჩნდა, წამებას ჩვენს ქვეყანაში მასობრივი ხასიათი ჰქონდა, რას აკეთებს სახელმწიფო ამ შედეგების აღმოსაფხვრელად, მსხვერპლთა სარეაბილიტაციოდ, და რამდენად საკმარისია ეს ძალისხმევა?

არაფერს აკეთებს. გაეროს ახალი მმართველების მიხედვით, წამების მსხვერპლს დაუყოვნებლივი რეაბილიტაციის უფლება აქვს. ვიდრე მსხვერპლს იურიდიულად აღიარებ, დრო გადის, ადამიანის ჯანმრთელობა ხომ არ მოიცდის? მე კი ვერც აღიარებული ვნახე ვინმე და ვერც რეაბილიტირებული.

სახელმწიფო არავითარ პროგრამას არ ახორციელებს?

დღესდღეობით მსგავსი არაფერი არსებობს. ჩვენ იუსტიციის სამინისტროსთან ვთანამშრომლობთ, რომელიც გარკვეულ რაოდენობის ადამიანებს, ყოფილ პატიმრებს ჩვენთან გზავნის. გვაქვს გეგმა, რომ ერთობლივად რაიმე კონცეფცია შევიმუშაოთ. გეგმებში რაღაც მონახაზები არსებობს, მაგრამ ამ მომენტისთვის პრაქტიკულად არაფერი კეთდება.

რამდენად პასუხობს ეროვნული საკანონმდებლო ბაზა საერთაშორისო სტანდარტებს?

ჩვენ გვინდა საპროცესო კოდექსი საერთაშორისო სტანდარტებს შევუსაბამოთ და ვითხოვთ კოდექს ამას. ჩვენი კანონმდებლობით მსხვერპლს არანაირი უფლება არ გააჩნია. არ შეუძლია გამოძიების მასალების მოპოვება. ადამიანს არ აქვს უფლება რომ წავიდეს სასამართლოში და გაასაჩივროს გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც მის მწამებელს სამი წელი მიუსაჯეს.

ვერავინ იტყვის, რომ წამების ფაქტების შესახებ აქამდე არავის გაუგია, წლების მანძილზე წერდა ომბუდსმენი. აქტიურობდნენ უფლებადამცველები, შედეგი კი არ მიგვიღია. როგორ დაუშვა საზოგადოებამ ის, რომ ასეთი ფაქტები დიდი ხნის განმავლობაში რეაგირების გარეშე რჩებოდა? რა არ გაკეთდა სწორად?

იცვლება ხელისუფლებები, მაგრამ არ იცვლება სისტემა. თუ გინდა ევროკავშირში შესვლა, ნატოში ინტეგრაცია, შენი პრიორიტეტი უნდა გახდეს ადამიანის უფლებების დაცვა და არა მისი დარღვევის დამალვა. სახალხო დამცველისადმი ისეთი ცინიკური მიდგომა, როგორც ჩვენთან იყო, წარმოუდგენელია სადმე ევროპულ ქვეყანაში არსებობდეს. ომბუდსმენის ანგარიშებს არავინ კითხულობდა. პარლამენტი მას ცნობად იღებდა. მის განხილვას სამი დეპუტატი ესწრებოდა. ზოგადად და ფილოსოფიურად თუ შევხედავთ, ეს მთლიანად საზოგადოების ბრალია. საზოგადოება წამების ფაქტებს, რომელიც ყოველთვის იცოდა, ტრაგედიად არ აღიქვამდა. საზოგადოება, პრესა, ტელევიზია, არასამთავრობოები პრობლემას ადეკვატურად ვერც ახლა აღიქვამენ. როდესაც შეძრწუნებული გამოსატყვევებელი „რომ ეს საშინელებაა“, მიუკერძოებელ გამოძიებას რატომ არ ითხოვ? ახლაც ისევე მიმდინარეობს გამოძიება, როგორც რამდენიმე წლის წინ.

თემა რომელზეც ვსაუბრობთ, უაღრესად სენსიტიურია, როგორ ფიქრობთ, რამდენად

ეთიკურად და პროფესიონალურად აშუქებს ქართული მედია ამ თემას?

მედიას ისეთი უმარტივესი ანაბანა ეშლება, როგორცაა, კონფიდენციალურობის დაცვა და მსგავსი ფუნდამენტური პრინციპები. თუმცა, მთავარია რომ მედიამ სწორი აქცენტები გააკეთოს. „უიმე ეს რა უბედურებაა“ და „ვაიმე ეს რა ვნახეთ“ გამოსავალი არ არის. გამოსავალი პრაგმატული მიდგომაა. პრაგმატული მიდგომა იმაზე ყურადღების გამახვილებაა, რომ ეს არ განმეორდეს. თუ არ შეიქმნება პრევენციის მექანიზმები, თუ კანონმდებლობა არ იქნება ადეკვატური, თუ დამნაშავეები არ დაისჯებიან, ყოველთვის იარსებებს რისკი, რომ წამების ფაქტები განმეორდება.

რა მდგომარეობაა ამ დროისთვის სასჯელალსრულების ან პოლიციის სტრუქტურებში? ვხდებით თუ არა არაადამიანური მოპყრობის ფაქტებს?

■ თუ არ შეიქმნება პრევენციის მექანიზმები, თუ კანონმდებლობა არ იქნება ადეკვატური, თუ დამნაშავეები არ დაისჯებიან, ყოველთვის იარსებებს რისკი, რომ წამების ფაქტები განმეორდება.

სასჯელალსრულების სისტემის მიმართ დღეს ამის თქმა არ შემიძლია. უბრალოდ იქ ახლა არანორმალური სიტუაციაა, რადგან რაც პატიმრებმა განიცადეს, აისახა მათ ჯანმრთელობაზე. ბევრი მათგანი საძილე საშუალებებზე დამოკიდებული გახდა – რადგან დიდი რაოდენობით აღიკვეთნენ. რაც შეეხება პოლიციას, სამხუხაროდ გვაქვს მონაცემები, რომ იქ ცემის შემთხვევები ისევ არსებობს. ტენდენციაც იგივეა, არ სურთ ხმამაღლა გაცხადება, ადამიანებიც არ ჩივიან, არავინ არაფერს

იძიებს და ა.შ.

პრობლემა ისაა, რომ პრევენციის მექანიზმი არ არსებობს. შესაძლოა ყოფილი ომბუდსმენი სოზარ სუბარი კარგი მინისტრია, მაგრამ ხვალ რომ ცუდი მინისტრი მოვიდეს? ერთადერთი იურიდიული უფლების მქონე, ვისაც სასჯელალსრულების სისტემაზე მონიტორინგის უფლება გააჩნია, ომბუდსმენი და პრევენციის ეროვნული მექანიზმი. კანონმდებლობა უნდა უშვებდეს, რომ პროფესიონალური არასამთავრობოები მინისტრის ნებართვის გარეშე გარკვეულ პროექტებს ახორციელებდნენ. იგივე ეხება პოლიციასაც. ამ მექანიზმების გარეშე ვერც ერთი მინისტრი ვერ მოგვცემს გარანტიას რომ მსგავსი ფაქტები არ განმეორდება.

ევროპასა და ამერიკაში არის ასეთი შემთხვევები, მაგრამ არ მალავენ, სასჯელებიც ადეკვატურია. იძიებენ ძალიან სწრაფად, შესაძლოა თვეც არ დაჭირდეთ.

26 ივნისი წამების მსხვერპლთა დახმარების დღეა. ეს დღე იმის დემონსტრირებაა, რომ მსოფლიო წამების წინააღმდეგ იბრძვის... რა შედეგი აქვს ამ მხრივ ზოგადად კაცობრიობას? შეგვიძლია ვქვათ, რომ ახლა მსოფლიოში უფრო ნაკლებად ადამიანს აწამებენ ვიდრე, მაგალითად, 10 წლის წინ? შეიძლება ვთქვათ, რომ ამ ბრძოლაში მიღწეულია პროგრესი?

ევროპის მაგალითზე თუ განვიხილავთ, იქ ციხეთა სისტემა უაღრესად ცივილიზებულია, რასაც ამერიკაზე ვერ ვიტყვით. ამას ამერიკელები თავადვე აღიარებენ. მაგალითისთვის გუანტანამოც კმარა. დაახლოებით ორი წელია ამერიკაში ციხეების რეფორმირებზე პრიორიტეტული მუშაობა მიმდინარეობს. ევროპაში დამოკიდებულება განსხვავებულია. არსებობს ათასი წესი, სტანდარტი, დოკუმენტი. რაც შეეხება საქართველოში გამოვლენილ წამების სისტემურ ხასიათს, ამას მხოლოდ ძალიან ჩამორჩენილ ქვეყნებში თუ შევხედვით. იქაც თუ ხდება ჩვენნაირი ფაქტები, ამის თქმაც დარწმუნებით არ შემიძლია. **■**

ესაუბრა ზურაბ ვარდიანიშვილი

FlyGeorgia
The world awaits you

თბილისი-ბრიუსელი-თბილისი

ორი გზა
500
ლარიდან

www.flygeorgia.com
☎ + (995) 32 2 71 00 00

26-27 ივნისი:

ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს ვიზიტი

„ქართველი სამხედროები ავღანეთის ISAF-ის მისიაში საქართველოს NATO-ში განწევრიანების უზრუნველყოფისთვის არ მსახურობენ“ – საქართველოში ოფიციალური ვიზიტით მყოფმა ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსის გენერალური მდივნმა ეს განცხადება საქართველოს პრემიერ-მინისტრთან შეხვედრისას გააკეთა. ანდერს ფოგ რასმუსენის მიერ წარმოთქმული ეს წინადადება, სხვა, მეტ-ნაკლებად უკვე ცნობილი განცხადებებისგან განსხვავებით, თვისობრივად ახალი აღმოჩნდა, რაც, ნაწილობრივ, საფუძველს აცლის საზოგადოებაში არსებულ აზრს, რომ ქართველი სამხედროების ავღანეთში ყოფნა ალიანსში ინტეგრაციის ერთ-ერთი გარანტია.

გიორგი ქვიციანიძე

2013 წლის 26-27 ივნისს, საქართველოს მთავრობის მოწვევით NATO-ს გენერალური მდივნის ანდერს ფოგ რასმუსენის თავმჯდომარეობით საქართველოში ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს (NAC) ვიზიტი გაიმართა.

2008 წელს შექმნილი NATO-საქართველოს კომისიის სხდომა ბოლო 5 წელიწადში მესამედ ჩატარდა. „28+1“ ფორმატით ალიანსის უმაღლესი წარმომადგენლები 1 ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ თბილისში პირველად შეიკრიბნენ.

26 ივნისს, სასტუმრო „რედისონში“ ანდერს ფოგ რასმუსენი ბიძინა ივანიშვილს დახურულ კარს მიღმა შეხვდა, რის შემდეგაც გამართულ პრეს-კონფერენციაზე ალიანსის გენერალურმა მდივანმა აღნიშნა, რომ საქართველოში მისი პირველი ვიზიტის შემდეგ ქვეყნამ შესამჩნევ პროგრესს მიაღწია და უფრო მეტად მიუახლოვდა NATO-ს, თუმცა ჯერ კიდევ ბევრი სამუშაოა ჩასატარებელი და რეფორმების გაგრძელება აუცილებელია.

რასმუსენმა განსაკუთრებული აქცენტი ქვეყანაში დემოკრატიის განვითარებაზე გააკეთა. მან 2013 წლის ოქტომბრის საპრე-

ზიდენტო არჩევნების დემოკრატიულად და გამჭვირვალედ ჩატარებაზე, კოჰაბიტაციის პროცესის გაგრძელებაზე, საქართველოს ISAF-ის მისიაში მონაწილეობის მნიშვნელობასა და 17 მაისის აქციაზე მომხდარ ფაქტებზეც გაამახვილა ყურადღება.

„თქვენი ჯარისკაცები ავღანეთში საქართველოს უსაფრთხოების ინტერესებს ემსახურებიან. ბატონო პრემიერო, თქვენი მთავრობა არჩევნებს რეალურად აღებულ ვალდებულებებს რეფორმების განხორციელების კუთხით და ასევე ადასტურებს ევრო-ატლანტიკურ მისწრაფებას საქართველოს მხრიდან, ჩვენ კი ვადასტურებთ 2008 წლის ბუქარესტის სამიტის გადამწყვეტილებას, რომ საქართველო გახდება ნატოს წევრი.

... მრავალ სფეროში საქართველომ უკვე გაატარა შესანიშნავი რეფორმები და ახლა მნიშვნელოვანია, რომ მათი გატარება გაგრძელდეს და მოხდეს იმის ჩვენება, რომ საქართველოში დემოკრატია ღრმად არის ფესვგადგმული. ეს ნიშნავს იმას, რომ დავიცვათ ადამიანის უფლებები, რაშიც უმცირესობათა უფლებების დაცვაც იგულისხმება. ძალადო-

ბას, რომელიც ჩვენ თბილისის ქუჩებში 17 მაისს ვიხილეთ, დემოკრატიულ საზოგადოებაში ადგილი არ აქვს“.

ანდერს ფოგ რასმუსენმა ბიძინა ივანიშვილს დემოკრატიული ღირებულებების დადასტურებისკენ მოუწოდა, რის საშუალებადაც პოლიტიკური თანაარსებობის გაგრძელება, კანონის უზენაესობის წინაშე ვალდებულებების აღება და საპრეზიდენტო არჩევნების მაღალი სტანდარტებით ჩატარება დაასახელა. მან ასევე აღნიშნა, რომ NATO-ს 2014 წლის სამიტისთვის ჯერ-ჯერობით არ არის განსაზღვრული და გადანყვეტილი, თუ რა ფორმით განიხილავს ალიანსი საქართველოსთან ურთიერთობის საკითხებს.

ერთობლივ პრეს-კონფერენციაზე კიდევ ერთხელ გაუხერხდა ჩრდილო ატლანტიკურ ალიანსში განვერდიანების სამოქმედო გეგმასთან – MAP-თან დაკავშირებული საკითხი, რომლის საქართველოსთვის მინიჭებაზე საუბრები განსაკუთრებით ხშირი და აქტიუალური წინა ხელისუფლების პერიოდში იყო.

ბიძინა ივანიშვილმა განმარტა, რომ NATO-ში სახელმწიფოები „მაპის“ გარეშეც არიან შესული, ხოლო საქართველო „მაპის“ საკითხს პრინციპულად არ აყენებს და ქართული მხარე ალიანსის ქვეყნების გადანყვეტილებას ელოდება. მისივე თქმით, ანდერს ფოგ რასმუსენმა აღნიშნა, რომ საქართველომ ძირითადი აქცენტი ტერმინებზე არ უნდა გააკეთოს.

ერთობლივი ბრიფინგის შემდეგ NATO-საქართველოს კომისიის სხდომა ალიანსის გენერალურმა მდივანმა და პრემიერმა გახსნეს. ოფიციალური განცხადებების შემდეგ სხდომა ჟურნალისტებისთვის დახურულ ფორმატში, თითქმის 2 საათის განმავლობაში გაგრძელდა.

ვიზიტის პირველი დღე ანდერს ფოგ რასმუსენისა და საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრ მაია ფანჯიკიძის პირისპირ შეხვედრით დაასრულა, რასაც კულტურული ღონისძიებები და მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლეში გამართული არაოფიციალური ვახშამი მოჰყვა.

27 ივნისს, ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს ოფიციალური ვიზიტის მეორე დღე საქარ-

თველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან და საპარლამენტო უმრავლესობისა და უმცირესობის ლიდერებთან დახურული ფორმატის შეხვედრით დაიწყო.

ხელისუფლებისა და ოპოზიციის წარმომადგენლებთან საუბრის შემდეგ, ანდერს ფოგ რასმუსენმა პოლიტიკურ ძალათა შორის კოჰაბიტაციის მნიშვნელობას კიდევ ერთხელ გაუსვა ხაზი და განმარტა, რომ პროცესი არ არის მარტივი, თუმცა მნიშვნელოვანია იმისთვის, რომ ქართულმა დემოკრატიამ იმუშაოს და კიდევ ერთხელ დაფიქსირდეს საქართველოს ევრო-ატლანტიკური მისწრაფებები.

ვიზიტის ფარგლებში NATO-ს გენერალური მდივანი სხვადასხვა უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტებს, უშიშროების საბჭოს მდივანსა და თავდაცვის მინისტრსაც შეხვდა. ერთ-ერთი სტუდენტის კითხვაზე პასუხად ანდერს ფოგ რასმუსენმა აღნიშნა, რომ ალიანსს ორმაგი სტანდარტები არ აქვს და საქართველოს მიმართ NATO-ს მოთხოვნები ისეთივეა, როგორც ყველა სხვა ე.წ. ასპირანტი ქვეყნისთვის. მან ასევე განაცხადა, რომ იმ პოლიტიკურ გადანყვეტილებასთან, რასაც NATO-ს ღია კარის პოლიტიკა ჰქვია რუსეთს არაფერი ესაქმება.

ოფიციალური ვიზიტის მეორე დღის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი შეხვედრა საქართველოს პრეზიდენტის სასახლეში გაი-

■ ანდერს ფოგ რასმუსენმა ბიძინა ივანიშვილს დემოკრატიული ღირებულებების დადასტურებისკენ მოუწოდა, რის საშუალებადაც პოლიტიკური თანაარსებობის გაგრძელება, კანონის უზენაესობის წინაშე ვალდებულებების აღება და საპრეზიდენტო არჩევნების მაღალი სტანდარტებით ჩატარება დაასახელა. მან ასევე აღნიშნა, რომ NATO-ს 2014 წლის სამიტისთვის ჯერ-ჯერობით არ არის განსაზღვრული და გადანყვეტილი, თუ რა ფორმით განიხილავს ალიანსი საქართველოსთან ურთიერთობის საკითხებს.

მართა. მიხეილ სააკაშვილთან ერთად გამართულ ბრიფინგზე საუბრის მთავარი თემები საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები და ქვეყნის საგარეო პოლიტიკა იყო. ანდერს ფოგ რასმუსენის განცხადებით, სასამართლო პროცესები არ უნდა ცვლიდნენ პარლამენტს და არ უნდა შეიცვალოს ადამიანთა ნება – „მნიშვნელოვანია გავაცნობიეროთ, რომ ქვეყნის დემოკრატია გაცილებით უფრო ბევრს ნიშნავს ვიდრე უმრავლესობის მმართველობა. ქვეყნის დემოკრატია უმცირესობათა პატივისცემასაც გულისხმობს, პოლიტიკური ოპოზიციის პატივისცემას დიალოგისა და კოჰაბიტაციის მეშვეობით“.

საქართველოს პრეზიდენტის მიერ მწვავედ გაკრიტიკებულ მაღალჩინოსანთა დაკავების ფაქტებს, ასევე, მერიისა და საკრებულოს თანამშრომელთა დაპატიმრებას ალიანსის გენერალური მდივანიც გამოეხმაურა.

„ყოფილი თანამდებობის პირთა დაპატიმრებებს საკმაოდ სერიოზული შეშფოთებით ვადევნებთ თვალს. მთავრობის ნევრებთან საუბრისას ხაზი გავუსვი, რომ საქართველოს ხელისუფლებისგან კანონის უზენაესობის სრულ პატივისცემას ველით. ჩვენ ვერ ჩავერევით სამართლებრივ პროცესებში, თუმცა უმნიშვნელოვანესია თავიდან ავიცილოთ იმის მსუბუქი აღქმაც კი, რომ პროცესები პოლიტიკურად მოტივირებულია. მთავრობამ დამარწმუნა, რომ აღნიშნული სამართლებრივი დევნის დროს დაცული იქნება კანონის უზენაესობა და უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი სასამართლო პროცესის ჩატარება ღიად და გამჭვირვალედ. ჩვენ ველით, რომ საქართველოს მთავრობა და სასამართლო პატივს სცემს უმთავრეს პრინციპებს. ამას ვამბობ კატეგორიულად, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ NATO სამხედრო ალიანსია, ის ასევე ღირებულებებზე დაფუძნებული გაერთიანებაა, ეს ღირებულებები კი თავისუფლება, დემოკრატია, კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებების, მათ შორის უმცირესობის უფლებების დაცვაა“, – განაცხადა რასმუსენმა.

კოჰაბიტაციის პროცესის მნიშვნელობაზე ალიანსის გენერალურმა მდივანმა NATO-სა-

ქართველოს კომისიის სხდომაზეც ისაუბრა. რასმუსენი რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის საკითხსაც შეეხო და იმედი გამოთქვა, რომ საქართველოს მხრიდან რუსეთის მიმართ ცალმხრივად გადადგმული მისასაღებელი ნაბიჯი უპასუხოდ არ დარჩება.

ჩრდილო-ატლანტიკური საბჭოს ორდღიანი ვიზიტის ბოლო ღონისძიების ფარგლებში რასმუსენმა გარდაცვლილი ქართველი სამხედროების ოჯახებს მიუსამძიპრა და იმ ჯარისკაცებს მიმართა სიტყვით, რომლებიც უახლოეს პერიოდში ISAF-ის მისიაში ჩაერთვებიან. ანდერს ფოგ რასმუსენის განცხადებით, ავღანეთში ტერორიზმის შეჩერებაში ქართველი ჯარისკაცები დიდი შემართებით, სიმამაცითა და პროფესიონალიზმით მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ.

საქართველოდან გამგზავრების შემდეგ NATO-ს ოფიციალურ საიტზე, გენერალური მდივნის პირად ბლოგზე ორდღიანი ვიზიტის შემაჯამებელი ვიდეომიმართვა გამოქვეყნდა.

„ჩვენ ვიხილეთ ის პროგრესი, რომელსაც საქართველომ ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის კუთხით მიაღწია. განვიხილეთ ის სამუშაოები, რომელიც ჯერ კიდევ გასაკეთებელია, იმისთვის, რათა საქართველოს დემოკრატია გაძლიერდეს, მართლმსაჯულება სამართლიანი გახდეს, ხოლო პოლიტიკური ცხოვრება უფრო პლურალისტური და პროგრესირებადი იყოს. ჩვენ ვიზიარებთ და ვეთანხმებით საქართველოს ხელისუფლების მიერ აღებულ ვალდებულებას, რომელიც კონფლიქტების მშვიდობიანი გზით მოგვარებას და რუსეთთან ურთიერთობების გაუმჯობესებას გულისხმობს. რუსეთს ანალოგიური ნაბიჯების გადადგმისკენ მოვუწოდებთ. NATO განაგრძობს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერას საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვრებში და იზიარებს სურვილს, რომ საქართველო გახდეს ევრო-ატლანტიკური ალიანსის წევრი. ამის მისაღწევად ჩრდილო ატლანტიკური ალიანსი თქვენს დახმარებას განაგრძობს, ასე რომ, განაგრძეთ რეფორმები“, – ნათქვამია ანდერს ფოგ რასმუსენის ვიდეო მიმართვაში. **■**

■ მთავრობამ დამარწმუნა, რომ აღნიშნული სამართლებრივი დევნის დროს დაცული იქნება კანონის უზენაესობა და უზრუნველყოფილი იქნება შესაბამისი სასამართლო პროცესის ჩატარება ღიად და გამჭვირვალედ. ჩვენ ველით, რომ საქართველოს მთავრობა და სასამართლო პატივს სცემს უმთავრეს პრინციპებს. ამას ვამბობ კატეგორიულად, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ NATO სამხედრო ალიანსია, ის ასევე ღირებულებებზე დაფუძნებული გაერთიანებაა, ეს ღირებულებები კი თავისუფლება, დემოკრატია, კანონის უზენაესობა, ადამიანის უფლებების, მათ შორის უმცირესობის უფლებების დაცვაა“.

გადმოიტანეთ სამომხმარებლო სესხი

შემცირეთ არსებული
სესხის საკროცენტო
განაკვეთი 5%-ით

გაერთიანეთ სამომხმარებლო სესხი,
საკრედიტო ბარათი, განვადება; გადმოიტანეთ
თიბისი ბანკში და მიიღეთ:

- **-5%** თქვენი არსებული სესხის განაკვეთზე
- **1 სესხი** და გადახდის **1 თარიღი**

ხატომ უნდა ავსიოდოთ თავი ხოსოვოსთან ჰახადაცხს

ვინც კოსოვოს კონფლიქტის მსვლელობას და სერბეთ – კოსოვოს მოლაპარაკებებს თვალს ადევნებს, აუცილებლად გაუჩნდება კითხვა საქართველოს მთავრობის მიერ საჯაროდ გაკეთებული განცხადებების მიზანშეწონილობის შესახებ. კონკრეტულად რის მიზაძვას აპირებენ ჩვენი ხელისუფალნი? რა დადებითი გავლენა შეიძლება იქონიოს ასეთმა ნაბიჯმა საქართველოს 20%-ის რუსეთის მიერ ოკუპაციის პირობებში?

დომიტრი მანჯავიძე

აპრილში კოსოვოსა და სერბეთს შორის მოლაპარაკებებში მიღწეულმა პროგრესმა საქართველოს მთავრობის ყურადღება მიიპყრო. უფრო მეტიც, გაკეთდა მთავრობის წარმომადგენელთა კომენტარები ამ პროცესის საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებთან შესაძლო მისადაგების მიმზიდველობაზე. საუბარია სერბეთსა და კოსოვოს შორის ევროკავშირის ეგიდით მიმდინარე მოლაპარაკებების ახალ ეტაპზე. კერძოდ, 2013 წლის აპრილში ბრიუსელის რაუნდზე სერბეთის პრემიერ-მინისტრი დათანხმდა, მხარი დაუჭიროს მონოეთნიკურად სერბულ მიტროვიციის რეგიონზე დამოუკიდებელი კოსოვოს იურისდიქციის აღდგენას, თუმცა თვითმმართველობის გარკვეული გარანტიების წინაპირობით. ეს „გარღვევად“ მონათლული რაუნდი ორივე ქვეყნის, სერბეთის და კოსოვოს ევროკავშირში ინტეგრაციის კონტექსტში განიხილება და გადაუჭარბებლად, ამ გზაზე ახალ მიღწევას მოასწავებს.

ვინც კოსოვოს კონფლიქტის მსვლელობას და სერბეთ – კოსოვოს მოლაპარაკებებს თვალს ადევნებს, აუცილებლად გაუჩნდება კითხვა საქართველოს მთავრობის მიერ საჯაროდ გაკეთებული

განცხადებების მიზანშეწონილობის შესახებ. კონკრეტულად რის მიზაძვას აპირებენ ჩვენი ხელისუფალნი? რა დადებითი გავლენა შეიძლება იქონიოს ასეთმა ნაბიჯმა საქართველოს 20%-ის რუსეთის მიერ ოკუპაციის პირობებში? გათვითცნობიერებული აქვთ თუ არა რომ ასეთ პარალელებს აფხაზეთის და სამაჩაბლოს კოსოვოს სტატუსთან იდენტიფიკაცია შეიძლება მოჰყვეს? თუ ამ განცხადებებში ევროკავშირის, როგორც მთავარი ბროკერის როლია მიმზიდველი, განა არის ასეთი განვითარების რეალური შანსი ოკუპაციის და რუსეთის მიერ სეპარატისტული რეჟიმების ცნობის პირობებში? სამწუხაროდ, ასეთი კითხვები, რამდენადაც ვიცი, არც დასმულა და არც მთავრობას გაუკეთებია დასაბუთებული განმარტებები, არადა პოლიტიკური განცხადებები უკვე გაკეთებულია. ისე არ გამოვიდეს, რომ ჩვენივე ხელით მივბათ კოსოვოს გარშემო მიმდინარე პროცესები აფხაზეთს და სამაჩაბლოს, რამაც, შესაძლოა, რუსეთის მიერ ოკუპაციის თემის მოხსნისა და დე-ფაქტო რეჟიმების საერთაშორისო ლეგიტიმიზაციის წინაპირობა შექმნას.

ამ სტატიაში მხოლოდ რისკების ძირითად მომენტებს შევეხები. მთავარი ისაა,

კოსოვოს დამოუკიდებლობის აღიარების დღე

რომ კოსოვოს და აფხაზეთ/სამაჩაბლოს კონფლიქტები მართლაც ჰგავს ერთმანეთს (ისევე, როგორც ყველა სხვა ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტი), მაგრამ მათი მოგვარების შესაძლო გზები დიამეტრალურად განსხვავდება, რაც პარალელების გავლების კონტრპოდუქტიულობას ამტკიცებს.

კოსოვოს პრობლემა ბალკანეთში მე-20 და 21-ე საუკუნეების გასაყარზე ევრო – ატლანტიკური ძალების მთავარ თავისტიკვილს წარმოადგენდა. 90-იანების ტოტალური ომების შემდეგ კოსოვოს პრობლემის გრძელვადიანი მოგვარება ბალკანეთის საბოლოო „დაწყნარების“ ერთადერთი გარანტია იყო. კოსოვო იყო და არის ერთგვარი „საცობი“, რომლის გარეშეც ბალკანური „ჯინის“ რაღაც დროით მაინც შებოჭვა შეუძლებელია.

კოსოვოს დამოუკიდებლობის აქსელე-

რაცია 2005 წლის 14 მარტიდან დაიწყო, როდესაც მიზანმიმართულ დეზინფორმაციას კოსოვოს ყველა დიდ ცენტრში ალბანელთა გამოსვლები, დარჩენილი სერბული მოსახლეობის დარბევა და განდევნა, სერბული კულტურული და რელიგიური ძეგლების გადანვა და გაეროს დროებითი ადმინისტრაციის მიმართ აგრესია მოჰყვა. ნატო-ს სამშვიდობოებმა არაფერი, თუ ვერაფერი მოიმოქმედეს ძალადობის აღსაკვეთად. ამის მოწმე კოსოვოს ქალაქ პრიზრენში განლაგებული ქართული სამშვიდობო კონტინგენტი და საერთაშორისო ორგანიზაციების პერსონალიც ვიყავით. მოგვიანებით აშკარა გახდა, რომ დასავლეთის ლიდერი ქვეყნები ელოდნენ ამ კონფლიქტს, რაც აუცილებელი იყო მკვეთრი და შეუქცევადი გადანყვეტილების მისაღებად, კოსოვოს საბოლოო სტატუსის გადასანყვეტად, რაც აპრიორი და-

■ სამწუხაროდ, ასეთი კითხვები, რამდენადაც ვიცი, არც დასმულა და არც მთავრობას გაუკეთებია დასაბუთებული განმარტებები, არადა პოლიტიკური განცხადებები უკვე გაკეთებულია. ისე არ გამოვიდეს, რომ ჩვენივე ხელით მივებათ კოსოვოს გარშემო მიმდინარე პროცესები აფხაზეთს და სამაჩაბლოს, რამაც, შესაძლოა, რუსეთის მიერ ოკუპაციის თემის მოხსნისა და დე-ფაქტო რეჟიმების საერთაშორისო ლეგიტიმიზაციის წინაპირობა შექმნას.

მოუკიდებლობას ნიშნავდა.

ასეც მოხდა, 2005 წლიდან დაიწყო კოსოვოში გაეროს მაშინდელი უმაღლესი წარმომადგენლის, გერმანელი დიპლომატი შტაინერის მიერ ინიცირებული „standards for status“ პროცესი, რომელიც კოსოვოს საბოლოო სტატუსის განსაზღვრას ევროინტეგრაციის კონტექსტში გულისხმობდა. რამდენადაც არ უნდა იყოს გასაკვირი, 2005 წლის მარტის მოვლენებს სერბეთის ხელისუფლება და ძირითადი პოლიტიკურ ძალები აშკარა შვებით შეხვდნენ. ევროპელი დიპლომატები და საერთაშორისო ჩინოვნიკები გაკვირვებულები იყვნენ სერბეთის მონდომებით ჩაბმულიყო კოსოვოს სტატუსის განსაზღვრის პროცესში. არადა, გასაკვირი არაფერი იყო: ომებით და დანაკარგებით დაღლილ და ქანცგამოცლილ სერბეთს აღარ შეეძლო და აღარ უნდოდა ისტორიის აჩრდილებთან და ეროვნული ეგზისტენციალიზმის კომპლექსებთან ბრძოლა. სერბეთმა გაითავისა, რომ ვერც ძალით და ვერც პოლიტიკით ვერ დაიბრუნებს კოსოვოს და ვერ დააბრუნებს ლტოლვილ ეთნიკურ სერბებს.

2008 წლის 17 თებერვალს, წამყვანი დასავლური ძალების მიერ (90 ქვეყანა) კოსოვოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამ და მისმა აღიარებამ, ფაქტობრივად, წერტილი დაუსვა ბალკანეთის 15-წლიან კონფლიქტს. ერთადერთი ლოკალურად გადასაწყვეტი საკითხი სერბეთ-კოსოვოს ურთიერთობა დარჩა.

2013 წლის აპრილის გარდევნამ მოლაპარაკებებში ამ ურთიერთობების ახალი ეტაპი მონიშნა. ფაქტიურად, სერბეთის პოლიტიკურმა ელიტამ გადაწყვიტა მოცილებინა უკანასკნელი „ღუზა“, რათა დაეჩქარებინა ევროპული ოჯახის, ევროკავშირის სრულფასოვანი წევრობა. თუმცა მოლაპარაკებათა ფორმატი გრძელდება. წინ კიდევ ბევრი სამუშაოა, მათ შორის, სერბეთის მიერ კოსოვოს სუვერენიტეტის ცნობა, მაგრამ პროცესი უკვე შეუქცევადი გახდა.

კოსოვოს თემაზე კომპრომისი სერბეთის

საზოგადოების და მოსახლეობის აქტიური ნაწილის გადაწყვეტილება იმისათვის, რომ გახდეს გაერთიანებული ევროპის ნაწილი. ამის ალტერნატივა სერბეთისათვის ბალკანეთში რუსეთის „აგენტობა“, რაზეც სერბეთის პოლიტიკურმა ელიტამ პრინციპული უარი თქვა.

სერბეთმა და საქართველომ 90-იანებში დიდწილად ერთნაირი გზა გაიარეს. ამ თანხვედრების სრული აღწერა შორს წაგვიყვანს. მთავარი ისაა, რომ სერბეთმა, ისევე როგორც საქართველომ, დაკარგა კონტროლი თავის ძირძველ, ეროვნული იდენტურობის განმსაზღვრელ რეგიონებზე. მართლაც ბევრი მსგავსებაა სერბეთსა და საქართველოს შორის: ისტორიული სივრცის დაკარგვა, დევნილები, კულტურული მემკვიდრეობის შელახვა და კიდევ ბევრად მეტი სხვის მიერ მითვისებული ან ოკუპირებულია. მაგრამ ასევე აშკარაა ძირეული განსხვავებები: თუ 1999 ნატო-ს ინტერვენცია მილოშევიჩის რეპრესიული რეჟიმის წინააღმდეგ იყო მიმართული და გაეროს უშიშროების საბჭოს გადაწყვეტილებას ეფუძნებოდა, 2008 წლის რუსეთის აგრესია პროვოკაციაზე „წამოკიდების“ კლასიკურ მაგალითი იყო და ამ უკანასკნელის იმპერიული კომპლექსების დაკმაყოფილებას და სამხრეთ კავკასიაში სამხედრო პლაცდარმების შექმნას ემსახურებოდა.

კოსოვოსთან პარალელების გავლები-სას, მთავარი და ყველაზე საშიში რუსეთის ფაქტორია. რატომღაც გვაფიქვამს, რომ 2008 წლის აპრილის ბუქარესტის ნატო-ს სამიტზე რუსეთის ლიდერმა პუტინმა, როდესაც კოსოვოს დამოუკიდებლობის ცნობის მიუღებლობას ასაბუთებდა და დასავლეთს „ორმაგ სტანდარტებში“ სდებდა ბრალს, ასევე პირდაპირ მიუთითა, რომ რუსეთის რეაქცია ადეკვატური იქნებოდა.

უკვე მაშინ არავის ეპარებოდა ეჭვი, რომ რუსეთის „ადეკვატური რეაქციის“ სამიზნე საქართველო იქნებოდა, რომელსაც ამავე სამიტზე, MAP-ის მიღებაზე უარი ეთქვა. პუტინის განცხადებების კომენტი-

რებისას გაზეთი The Guardian წერდა: „თუ კოსოვოს ალბანელი ლიდერები ყურად არ იღებენ რუსეთის არგუმენტებს და კვირას დამოუკიდებლობას გამოაცხადებენ, მოსკოვი იძულებული იქნება იმოქმედოს, თქვა პუტინმა. მან არ დააკონკრეტა, ზუსტად რას მოიმოქმედებდა რუსეთი. არსებობს ვარაუდები, რომ მოსკოვის შურისძიება აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკების აღიარება იქნება.“

ასეც მოხდა. 2008 აგვისტომ რუსეთს შესაძლებლობა მისცა კოსოვოზეც გაეცა პასუხი, საქართველოც დაესაჯა და თანაც „კუზკინა მატ“ ეჩვენებინა მთელი დასავლეთისათვის. ასე რომ, კოსოვოთან ერთმა პარალელმა უკვე მოგვიტანა სამწუხარო შედეგი და შემდეგი პარალელი კიდევ უფრო დიდი ზიანის მომტანი შეიძლება გახდეს. ამიტომაც, სჯობს შევთანხმდეთ, რომ კოსოვოსა და აფხაზეთ/სამაჩაბლოს შორის მსგავსება მხოლოდ ზოგადი ხასიათისაა. მთავარი განსხვავება კი მათი მოგვარების მეთოდებია.

კოსოვო ჩვენთვის საინტერესო უნდა გახდეს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ყველა საერთაშორისო დონეზე რუსეთის, როგორც ოკუპანტის სტატუსი ჩამოყალიბდება, პარალელურად კი საქართველოს ნატო-ში და ევროკავშირში ინტეგრაციის შეუქცევადობის გარანტიები შეიქმნება. მაშინ მართლაც საჭირო შეიძლება გახდეს კოსოვო – სერბეთის მოლაპარაკებების გამოცდილების გამოყენება პრაქტიკულ პოლიტიკაში, რათა დეოკუპაციის მძლავრი საფუძველი განვაფიქროთ. მანამდე კი „კოსოვოს მოდელის“ ხსენება მხოლოდ ჩვენი ინტერესების წინააღმდეგ იმოქმედებს.

ვიყოთ რეალისტები: მიუხედავად უმძიმესი საუკუნოვანი კონფლიქტისა, სერბებმა და კოსოვოელმა ალბანელებმა შესძლეს გადაედგათ ნაბიჯები, რომლებიც კონფლიქტის განახლებას გამორიცხავენ. მაგრამ ეს გადანყვეტილებები, კიდევ ერთხელ გავიმეორებ, ევროპული ინტეგრაციის, ევროპული ერების ოჯახთან შეერთების ლაიტმოტივით ხდება, რადგან ე.წ. „რეკონ-

სილიაცია“ მხოლოდ ევროპული სულიერი ფასეულობების გაზიარების და შეთვისების ფონზე შეიძლება მოხდეს. „კოსოვოს მოდელი“ ჩვენთვის მეტად მნიშვნელოვანი გაკვეთილია იმის გასააზრებლად, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ერის, საზოგადოების, სახელმწიფო ინსტიტუტების ინტეგრაციას გაერთიანებულ ევროპაში. დღევანდელ ხელისუფალთ კი დაბეჯითებთ უნდა ვთხოვოთ, რომ ამ ეტაპზე შეწყვიტონ კოსოვოს საკითხის მუსირება საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებთან მიმართებაში. თუმცა მათ ასევე მხარი უნდა დაუჭირონ ევრო-ატლანტიკური თანამეგობრობის ყველა ინიციატივას ამ საკითხის საბოლოო მოგვარებისათვის.

კიდევ ერთი მცირე შეთავაზება: ეგებ საქართველოს ხელმძღვანელობამ იფიქროს სერბეთში სრულფასოვანი საელჩოს გახსნისთვის, რათა მეტად იყოს ინფორმირებული რეგიონში პოლიტიკური რეალობების შესახებ. ასეთ მისიას დანამდვილებით მეტი მნიშვნელობა ექნება ჩვენთვის, ვიდრე არსებულ საელჩოს, მაგალითად, დანიის სამეფოში.

დაბოლოს, ამ ეტაპზე, კოსოვოს „მოდელის“ გამოყენება საქართველოს დეოკუპაციამდე და აფხაზეთ/სამაჩაბლოსთან რეინტეგრაციამდე არ მიიყვანს; პირიქით, ასეთი ნაბიჯი რუსეთს პოლიტიკური მანევრების არეალს გაუზრდის, რომელიც სტატუსის შესახებ პირდაპირ მოლაპარაკებებზე ოცნებობს, ზუსტად კოსოვო – სერბეთის მსგავსად, ოღონდ არა ევროკავშირის, არამედ რუსეთის ეგიდით. ასეთი პერსპექტივა ოკუპაციის რეჟიმის გამყარებას და საქართველოს ევროპისგან შემდგომ დისტანცირებას გამოიწვევს. ეს იმ ფონზე, როდესაც კოსოვოს საკითხში კომპრომისი სერბეთს ევროკავშირის, ევროატლანტიკური თანამეგობრობის და უბრალოდ ცივილიზირებული სამყაროს სრულუფლებიან წევრად ჩამოაყალიბებს. ჩემი აზრით, არჩევანი ქართული საზოგადოების შეგნებულ ნაწილზეა, და ეს არჩევანი ყველა ჩვენგანის ინფორმირებულ გადანყვეტილებას უნდა წარმოადგენდეს. **■**

■ კოსოვო ჩვენთვის საინტერესო უნდა გახდეს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ყველა საერთაშორისო დონეზე რუსეთის, როგორც ოკუპანტის სტატუსი ჩამოყალიბდება, პარალელურად კი საქართველოს ნატო-ში და ევროკავშირში ინტეგრაციის შეუქცევადობის გარანტიები შეიქმნება. მაშინ მართლაც საჭირო შეიძლება გახდეს კოსოვო – სერბეთის მოლაპარაკებების გამოცდილების გამოყენება პრაქტიკულ პოლიტიკაში, რათა დეოკუპაციის მძლავრი საფუძველი განვაფიქროთ. მანამდე კი „კოსოვოს მოდელის“ ხსენება მხოლოდ ჩვენი ინტერესების წინააღმდეგ იმოქმედებს.

შეხვედრის თუ დანაშაუნი?!

დღევანდელი „ნაციონალური მოძრაობა“ საკუთარი სიხისტის მსხვერპლია. ბოლო ერთ კვირაა ყოველდღიურად მაღალჩინოსნების ბოდიშებს ვისმენთ. პარტიას მმართველობის წლებში ამის მეათედი ინტენსივობით მაინც რომ ელიარებინათ შეცდომები, დღეს, ალბათ, სხვანაირ ქვეყანაში ვიცხოვრებდით.

ირაკლი აბსანძე

ახლა მხოლოდ მობოდიშება ან ინფანტილიზმია, ან ფარისევლობა. დანაშაულის ის მასშტაბი, რაც ბოლო დროს გამოჩნდა, „ნაციონალური მოძრაობის“ გავლენიანი წევრებისაგან სრულ პოლიტიკურ, ზოგიერთ შემთხვევაში – სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის აღიარებას ითხოვს. გავრცელებული რიტორიკა, რომ პარტია არჩევნებში დამარცხებით უკვე დასაჯა საზოგადოებამ, არაა რელევანტური. სახელმწიფოში წლების განმავლობაში პატიმრებისა და ბრალდებულების სისტემატურად წამებისთვის, ცხადია, პოლიტიკური პასუხისმგებლობა უმაღლესი რანგის ყველა ჩინოვნიკმა უნდა გაიზიაროს. ქართულ პოლიტიკას ტოტალური სიყალბის ტვირთი მანამდე გაყვება, სანამ შინაგან საქმეთა და იუსტიციის ყოფილი მინისტრები ეპისტოლეებით, თავხედურად და ცალკებად მოგვიბოდიშებენ (თურმე) დაშვებული შეცდომების გამო.

შეცდომაა, მაგალითად, სამსახურიდან ვინმეს უსაფუძვლოდ დათხოვნა, ან ბიუ-

ვანო მერაბიშვილის სასამართლო პროცესი, ქუთაისი, 2013

ფოტო: სოფო გოგონიძე

■ ბიძინა ივანიშვილმა, პოლიტიკაში გამოჩენის შემდეგ, ამ რანგის ყველა განაცხადი შეასრულა. თქვა, რომ ის გახდებოდა პრემიერ-მინისტრი – დღეს პრემიერ-მინისტრია; თქვა, რომ „ოცნება“ პრეზიდენტის ვეტოს დაძლევა – ამას თითქმის ყოველდღიურად ვაკვირდებით ქუთაისის პარლამენტის სხდომათა დარბაზში. ჭრელი კოალიციის რომელიმე ნაწილის ოპოზიციად „დანიშნა“ ზემოთჩამოთვლილზე იოლი ამოცანა უნდა იყოს.

ჯეტის ხარჯზე შვებულებაში წასვლა. ის, რაც ქართულ ციხეებსა და პოლიციის გამჭვირვალე შენობებში ხდებოდა და, შესაძლოა, დღესაც ხდება, უმძიმესი დანაშაულია.

„ნაციონალური მოძრაობის“ პოლიტიკური ბედიც დიდნილად სწორ რიტორიკასა და ჩადენილ დანაშაულებებზე აღებული პასუხისმგებლობის ხარისხზეა დამოკიდებული. დავით ბაქრაძესაც კი, რომელიც მათ გუნდში ერთ-ერთ ყველაზე განთონასწორებულ პოლიტიკოსად ითვლება და წლების განმავლობაში პარლამენტის თავმჯდომარე იყო, თუ ამ ფაქტებთან მიმართებაში საჭირო სიტყვებს, დამოკიდებულებას ვერ იპოვნის, გაუჭირდება სახის შენარჩუნება. ქვეყნის ყოფილი მეორე პირისგან არასერიოზულია განცხადება, რომ ამ მასშტაბის ტრაგედიაზე ინფორმაცია არ გააჩნდა. მით უფრო – ყველას გვახსოვს, რა იქედნურად ისმენდა მისი პარლამენტის უმრავლესობა ცნობებს ორი სხვადასხვა ომბუდსმენის ანგარიშში მოხვედრილ ნამების ფაქტებზე.

„ნაციონალური მოძრაობის“ იხტიბარ-გაუტეხლობა სახელმწიფოებრიობისთვისაა საფრთხე. ქვეყანამ უახლოეს ისტორიაში პირველად მოახერხა ხელისუფლების არჩევნებით შეცვლა. მყიფე დემოკრატიისათვის ძალიან მნიშვნელოვანი მიღწევა იქნება, თუ ყოფილი მმართველი პარტია ოპოზიციაში ერთ საარჩევნო ციკლს მაინც გაუძლებს. ეს ქართული დემოკრატიის სიმნიფის დასტური იქნებოდა.

„ოპოზიციის გარეშე დემოკრატია არ შეიძლება იყოს, ჩვენ ეს ძალიან კარგად ვიცით. ის, რომ „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“ შეიძლება, კონსტრუქციულ ოპოზიციად გადაიქცეს, ნაკლებსავარაუდოა. ისინი შეასრულებენ ამ როლს იქამდე, ვიდრე შეასრულებენ. ოპოზიციის განადგურებას არავინ აპირებს, როგორც ამას სააკაშვილი ამტკიცებს. ისინი თავად აყენებენ ზიანს თავიანთი საქმიანობით პარტიას და მომხდარისგან გაკვეთილი ვერაფრით გამოიტანეს. ისინი კვლავინდებურად დაჟინებით ამტკიცებენ, რომ

თეთრი შავია და შავი – თეთრი. თუ მათ მაინც არ შეუძლიათ, ოპოზიციის ნიშა დაიკავონ, ასეთი შემთხვევისთვის ჩვენ გვაქვს თადარიგი თავად სახელისუფლებო კოალიციაში, რომელიც ნ პარტიისგან შედგება“, – ეს ექსტრავაგანტული განცხადება პრემიერმა ივანიშვილმა ესტონურ გაზეთ „Postimees“-თან გააკეთა.

შეუძლებელია რეალ-პოლიტიკაში კარგად გამობრძმედილი „ნაციონალები“ ამ სიტყვების მნიშვნელობას ვერ ხვდებოდნენ. ბიძინა ივანიშვილმა, პოლიტიკაში გამოჩენის შემდეგ, ამ რანგის ყველა განაცხადი შეასრულა. თქვა, რომ ის გახდებოდა პრემიერ-მინისტრი – დღეს პრემიერ-მინისტრია; თქვა, რომ „ოცნება“ პრეზიდენტის ვეტოს დაძლევა – ამას თითქმის ყოველდღიურად ვაკვირდებით ქუთაისის პარლამენტის სხდომათა დარბაზში. ჭრელი კოალიციის რომელიმე ნაწილის ოპოზიციად „დანიშნა“ ზემოთჩამოთვლილზე იოლი ამოცანა უნდა იყოს.

სხვა საკითხია, რამდენად ნაადგება მოვლენათა ასე განვითარება ქართულ სახელმწიფოს.

ამ დილემას „ნაციონალური მოძრაობის“ ახალგაზრდა, პოლიტიკური კონიუნქტურით ნაკლებად გაცვეთილი ნაწილიც უნდა ხედავდეს. მათ და სხვადასხვა თჰინკ თანკ-ებში გადანაწილებულ მხარდამჭერ ყოფილ ჩინოვნიკებს ჯერ კიდევ აქვთ შანსი, „ნაციონალური მოძრაობის“ ნანგრევებიდან თანამედროვე, მობილურ პოლიტიკურ ორგანიზმად ჩამოყალიბდნენ.

ახალგაზრდობა ამ შემთხვევაში მხოლოდ ასაკს რომ არ ნიშნავს, გასული კვირის კიდევ ერთმა მოვლენამ დაგვანახა. გიგი უგულავა, რომელიც კარგა ხანი პარტიაში პრეზიდენტობის რეალურ კანდიდატათაც კი განიხილებოდა, „ნაციონალური მოძრაობისთვის“ მორიგ ტვირთად იქცა.

უგულავამ თბილისის მერია ნაბიჯ-ნაბიჯ „ნაციონალური მოძრაობის“ გარე სტრუქტურად აქცია და რესურსებსაც პირდაპირი პარტიული ინტერესებით

ხარჯავდა. ასე მაგალითად, მერიიდან იღებდნენ ანაზღაურებას ე.წ. კოორდინატორები, რომელთაც „ნაციონალური მოძრაობის“ მხარდაჭერთა მობილიზება და არჩევნებში მიცემული ხმების აღრიცხვა ევალებოდათ. პარტიის მიერ ორგანიზებულ წინასაარჩევნო კონცერტებში კი მერიის დასუფთავების სამსახურის თანამშრომლებად გაფორმებული მსახიობები მონაწილეობდნენ.

გასულ ხუთშაბათს ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურმა თბილისის მერიის 22 თანამშრომელი დააკავა. მათ დაახლოებით 50 მილიონის ლარის გაფლანგვას ედავებიან. თუ გავითვალისწინებთ, რომ „ნაციონალურ მოძრაობას“ არჩევნების შემდეგ დაფინანსების წყაროების უმრავლესობა გადაეკეტა, ადვილი მისახვედრია, რა დანიშნულებით გაფლანგვაში ადანაშაულებენ მერიას სამართალდამცავები. თუმცა, სასამართლო წინაა.

თბილისის მერიას სახელმწიფო უწყებებს შორის „ნაციონალური მოძრაობის“ უკანასკნელი ფორპოსტის ფუნქცია თავად გიგი უგულავამ დააკისრა. საილუსტრაციოდ იმის გახსენებაც კმარა, როგორ დაინიშნა საზოგადოებრივი მაუწყებლის საინფორმაციო სამსახურის ყოფილი ოდიოზური ხელმძღვანელი ხათუნა ბერძენიშვილი კრწანისის რაიონის გამგებლად.

საერთაშორისო რესპუბლიკური ინსტიტუტის (IIR) 28 ივნისს გამოქვეყნებული კვლევით ირკვევა, რომ მერის მთავარ ხუთ შეცდომას თბილისელები ამ რიგითობით ალაგებენ: ტრანსპორტის სიძვირე; ადამიანების მიმართ უდიერი დამოკიდებულება; კორუფცია; ბიუჯეტის გაფლანგვა; ის, რომ მერი პოლიტიზებულია.

დაშვებული, ან მომავალში დასაშვები შეცდომების მიუხედავად, გიგი უგულავას პასუხისმგებლობაში მიცემა „ოცნების“ ხელისუფლებისთვის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად შეიძლება იქცეს: ის პირდაპირი წესით არჩეული მერია. ამ ხარისხის ფორ-

მალური ლეგიტიმაცია, პრეზიდენტ სააკაშვილის გარდა, საქართველოში არავის აქვს. თუ გავითვალისწინებთ, რომ სამართალდამცავ სტრუქტურებსა და სასამართლო სისტემაში პოლიტიზირების ხარისხი დიდად არც არჩევნების შემდეგ შეცვლილა, ივანიშვილის მთავრობას გაუჭირდება დასავლელი პარტნიორების დარწმუნება, რომ უგულავას სამართლებრივი დევნა პოლიტიკური გადაწყვეტილება არ არის.

27 ივნისს საგამოძიებო სტრუქტურების არაპროფესიონალურმა საქციელმა, როცა დილით დაკავებული ადამიანები რამდენიმე საათში გაათავისუფლეს, გვიან საღამოს კი ხელახლა დაადეს ბორკილები, ამ სტრუქტურების მიმართ ვერც ქართულ საზოგადოებაში ნდობის ზრდას შეუწყობდა ხელს და ვერც ნატოს დელეგაციის წევრებზე მოახდენდა კარგ შთაბეჭდილებას.

„ქართული ოცნების“ ხელისუფლების ხშირმა შეცდომებმა, შესაძლოა, „ნაციონალური მოძრაობის“ პრაგმატულ და წარსულით ნაკლებად დისკრედიტებულ ნაწილსაც გაუჩინოს მხოლოდ ოპონენტების შეცდომებზე მუდმივად აპელირების ცდუნება. თუმცა, ეს ყოფილი მმართველი პარტიის კრიზისიდან გამოყვანის ეფექტური გზა არ უნდა იყოს. ის, რომ „ქართული ოცნება“ შეცდომებს უშვებს, ბევრს არაფერს მატებს „ნაციონალურ მოძრაობას“.

ადამიანების წამება დანაშაულია და არა უბრალოდ შეცდომა. როცა ქვეყნის ძალოვან სტრუქტურებში წამების ასობით ფაქტია დოკუმენტირებული, ეს სისტემურ დანაშაულზე მიგვანიშნებს. „ნაციონალური მოძრაობის“ პოლიტიკურ მომავალს, ალბათ, დიდწილად ის განაპირობებს, როგორი გულწრფელობით შეეცდებიან ამ ტრაგედიის მიზეზებში გარკვევას და როგორ ითანამშრომლებენ პოლიტიკურ ოპონენტებთან კონკრეტული დამნაშავეების გამოსავლენად.

ყოველი ცალკეად მოხდელი ბოდიში მათ აქტიური პოლიტიკიდან უფრო და უფრო აშორებს.

■ ადამიანების წამება დანაშაულია და არა უბრალოდ შეცდომა.
როცა ქვეყნის ძალოვან სტრუქტურებში წამების ასობით ფაქტია დოკუმენტირებული, ეს სისტემურ დანაშაულზე მიგვანიშნებს. „ნაციონალური მოძრაობის“ პოლიტიკურ მომავალს, ალბათ, დიდწილად ის განაპირობებს, როგორი გულწრფელობით შეეცდებიან ამ ტრაგედიის მიზეზებში გარკვევას და როგორ ითანამშრომლებენ პოლიტიკურ ოპონენტებთან კონკრეტული დამნაშავეების გამოსავლენად.

ირანის ახალი მოულოდნელი პრეზიდენტი - ჰასან როჰანი

14 ივნისს ირანში გამართულ საპრეზიდენტო არჩევნებში ჰასან როჰანიმ გაიმარჯვა. მიუხედავად იმისა, რომ მის გამარჯვებას არავინ ელოდა, როჰანიმ არჩევნების პირველსავე ტურში ყველა მონინაალმდგის დამარცხება 50,71 პროცენტით მოახერხა. მისმა კანდიდატურამ ირანში და მის ფარგლებს გარეთ ახალი იმედები გააჩინა.

ვასო კუჭუხიძე

2009 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ „მწვანე საპროტესტო გამოსვლების“ სახით განვითარებული მოვლენებიდან აშკარა იყო, რომ მოსახლეობის დიდი ნაწილი რეჟიმის მიერ არჩეულ საგარეო და საშინაო პოლიტიკურ კურსს არ ეთანხმებოდა. თუმცა ქვეყანაში არსებული ავტორიტარული რეჟიმიდან გამომდინარე, ექვსი საპრეზი-

დენტო კანდიდატიდან რეჟიმისთვის არასასურველი ცენტრისტ-რეფორმისტი როჰანის გამარჯვებას არც ირანში ვარაუდობდნენ და არც მის ფარგლებს გარეთ.

როჰანის გამარჯვებაში დიდი წვლილი შეიტანეს ირანის ყოფილმა პრეზიდენტებმა ჰამედი რაფსაჯანიმ (1989-97) და მუჰამედ ჰატამიმ (1997-2005). მათ მიერ გამოცხა-

დებულმა მხარდაჭერამ ე.წ. „რეფორმისტი“ ძალები როჰანის მხარეს დააყენა. გარდა ამისა, არჩევნებამდე სამი დღით ადრე ჰატამის თხოვნით საკუთარი კანდიდატურა მოხსნა ზომიერი პოლიტიკის მომხრეთა ბანაკის ლიდერმა მუჰამედ რეზა არეფმა, რათა ხელი არ შეეწყოს ხმების გაყოფისთვის. არეფის ამ ნაბიჯმა „რეფორმისტთა“ მთელი

სპექტრი როჰანის გარშემო გააერთიანა. სავარაუდოდ, მოსახლეობაში რეჟიმის მიმართ არსებულ დიდ უკმაყოფილებას მუხტთან ერთად როჰანის გამარჯვებაში სწორედ ჰატამის მიერ კარგად გათვლილმა პოლიტიკურმა სვლამ ითამაშა გადამწყვეტი როლი.

რაც შეეხება ჰასან როჰანის, ისიც ირანის მმართველი ელიტის ნაწილია და გარედან

მოსული ძალის წარმომადგენელი არ არის. ხუთჯერ იყო მეფლისის წევრი. ექვსი წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა ეროვნული უშიშროების საბჭოს, დღეს კი ამ საბჭოში აიათოლა ჰამენეის პირადი წარმომადგენელია. ასევე წევრია „ექსპერტთა ასემბლეისა“, რომელსაც ახალი სულიერი ლიდერის არჩევა ევალება, როდესაც ჰამენეი გარდაიცვლება. თუმცა რეჟიმთან ფართო კავშირების მიუხედავად, საპრეზიდენტო არჩევნებში მას არ გააჩნდა აიათოლა ჰამენეის კეთილგანწყობა, რომელიც მთელი კამპანიის განმავლობაში დაუფარავად უჭერდა მხარს საიდ ჯალილის. სწორედ ჯალილი მოიაზრებოდა ირანის მომავალ პრეზიდენტად.

წინასაარჩევნო პერიოდში როჰანი ხელისუფლების მიმართ ზომიერი კრიტიკით შემოიფარგლებოდა და ძირითად აქცენტს სამოქმედო გეგმაზე აკეთებდა, რომელიც სამ სვეტს ეფუძნება, ქვეყნის ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანას, პოლიტიკური შერიგების პროცესის დაწყებას და საერთაშორისო იმიჯის აღდგენას. ის ასევე დაპირდა მოსახლეობას ადამიანის უფლებებზე ზრუნვას და სამოქალაქო თავისუფლებას. ქალებისთვის კი სპეციალური სამინისტროს შექმნის იდეაც გამოთქვა, რომელმაც უნდა იზრუნოს ქალთა უფლებების დაცვაზე, მათზე დაწესებული შეზღუდვების შემსუბუქებასა თუ მოხსნაზე და ქალებისთვის განათლების მიცემის ხელშეწყობაზე.

ამომრჩევლისთვის მიცემული დაპირების შესრულება არ იქნება იოლი საქმე როჰანისთვის, რადგანაც მას დიდი გამოწვევა ელის ორი მხრიდან. პირველ რიგში, ირანში ძალაუფლების ძირითადი ბერკეტები მოქცეულია სულიერი ლიდერის ხელში. პრეზიდენტს არ აქვს იუსტიციისა და ძალოვან სტრუქტურებში ხელმძღვანელების დანიშვნა-გადაყენების უფლება. ამ სტრუქტურებში კარგად გამაგრებულ კონსერვატორებთან დაპირისპირების პირობებში კი როჰანის ძალიან გაუჭირდება რეფორმების დაწყება, არათუ განხორციელება. გარდა ამისა, ანალიტიკოსთა აზრით, ირანი არასდროს ყოფილა ისე მოქცეული სპეცსამსახურების კონტროლის ქვეშ, როგორც დღეს.

რეფორმების გატარება კი სწორედ მათ ინტერესებში არ შედის.

და მეორე, როჰანის საკმაოდ რთული მემკვიდრეობა ერგო როგორც ეკონომიკური, ასევე საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკის თვალსაზრისით. საერთაშორისო სანქციებმა ირანის ეკონომიკას დიდი დარტყმა მიაყენა, ნავთობის ექსპორტი განახევრდა, ბანკები საერთაშორისო ტრანზაქციის სისტემიდან თითქმის გამოიდევენა, ინფლაციისა და უმუშევრობის მაჩვენებლები კი ყოველდღიურად მატულობს. როჰანიმ რამდენჯერმე გაუსვა ხაზი გამოსვლებში, რომ ეკონომიკური აღმასვლის ხაზი პირდაპირ უკავშირდება სანქციების მოხსნის აუცილებლობას, ეს კი დასავლეთთან მოლაპარაკების მაგიდასთან ერთად დაჯდომას ნიშნავს. ირანში კი კონსერვატიული ძალების მხრიდან ჯერ კიდევ დიდი მხარდაჭერით სარგებლობს კურსი, რომლის მიხედვითაც „დასავლეთთან დათმობაზე არც ერთი ნაბიჯი არ უნდა გადაიდგას უკან, სანქციებთან კი ირანული ეკონომიკა თანდათან ადაპტირდება.“

როჰანის პოზიცია ბირთვულ პროგრამასთან დაკავშირებით ირანელ კონსერვატორებთან შედარებით მოკრძალებულია. მართალია, ის მხარს უჭერს მოსაზრებას, რომ ქვეყანას აქვს უფლება იმუშაოს ურანის გამდიდრებაზე, თუმცა მისი განცხადებით, ირანი იმ შემთხვევაში იქნება წარმატებული, თუკი ის ბირთვულ პროგრამასთან დაკავშირებულ მიზნებს დასავლეთის ქვეყნებთან მოლაპარაკებისა და კომპრომისის საშუალებით განახორციელებს და არა მათთან კონფრონტაციის გზით. ამ მხრივ, როჰანის საკმაოდ კარგი პრაქტიკული გამოცდილება აქვს, იგი ორი წლის განმავლობაში იყო მთავარი მოლაპარაკებელი ბირთვულ პროგრამასთან დაკავშირებულ საკითხებში. 2005 წელს საფრანგეთის პრეზიდენტის ჟაკ შირაკის მიერ ინიცირებულ მოლაპარაკებებში ევროკავშირსა და ირანს შორის, სწორედ ის წარმომადგენდა თეირანს. მაშინ საკითხი ყველაზე ახლოს იყო გადაწყვეტასთან, მაგრამ ირანის ხელისუფლების მაღალი რანგის პირებს კატეგორიულად არ სურდათ დათმობებზე წასვლა. მათი ჩარევის შემდეგ მოლაპარაკებები ჩინში შევიდა, რო-

■ მესმის, რომ ქართულ-აფხაზურ კონფლიქტს რთული ბუნება აქვს. თითოეულ მხარეს მისთვის ხელსაყრელი – ისტორიული, სამართლებრივი და ა.შ. – არგუმენტები აქვს. მაგრამ ამ კონფლიქტის პოლიტიკური ასპექტები ერთ სიბრტყეში დევს, ხოლო რელიგიური – სულ სხვაში. ამის მტკიცებულებად ის ფაქტიც გამოდგება, რომ, მართალია, რუსეთმა აფხაზეთის დამოუკიდებლობა აღიარა, მიუხედავად ამისა, რუსული ეკლესია აფხაზეთს კვლავ ქართული ეკლესიის კანონიერ მფლობელად მიიჩნევს. ანუ საეკლესიო თემა – განსხვავებული გამოჩნეული საკითხია.

ჰანი კი პროცესებს ჩამოაშორეს. მიუხედავად მოლაპარაკებების ჩაშლისა ევროკავშირის გარკვეულ წრეებში როჰანიმ კეთილგანწყობა მოიპოვა.

დღეს კი დასავლეთის პოლიტიკურ და ანალიტიკურ წრეებში როჰანის გამარჯვებამ ურთიერთსაინაღმდეგო რეაქციები გამოიწვია. მათი დიდი ნაწილი არჩევნების შედეგებს ფრთხილი ოპტიმიზმით შეხვდა. თავად ბარაკ ობამამაც ერთ-ერთ გამოსვლაში იმედი გამოთქვა, რომ ეს ხელს შეუწყობს მოლაპარაკებების განახლებას. ირანით დაინტერესებულ ანალიტიკოსთა უმრავლესობაც ვარაუდობს, რომ ზომიერი პოლიტიკური კურსის მომხრე როჰანის გაპრეზიდენტება ხელს შეუწყობს არამართო ბირთვული პრობლემის დიპლომატიური გზებით მოგვარების პროცესების დაწყებას, არამედ ახლო აღმოსავლეთში არსებულ ვითარებასაც სასიკეთოდ წაადგება. სირიის მიმართ როჰანის მიერ გაკეთებული გან-

ცხადება, „სირიელმა ხალხმა მშვიდობიანი გზითა და არჩევნების საშუალებით უნდა მოახდინოს მათთვის სასურველი ძალის მოყვანა ხელისუფლებაში“, დასავლეთისთვის იმედისმომცემი აღმოჩნდა, რომ ირანი ასადის რეჟიმის გადასარჩენად სისხლისღვრას მხარს აღარ დაუჭერს.

ამერიკელი ნეოკონსერვატორები და ისრაელის მხარდამჭერები კი ირანის საპრეზიდენტო არჩევნებით დაიმედებულ პოლიტიკოსებსა თუ ანალიტიკოსებს მიამიტებად ნათლავენ. მათი აზრით, ირანი უკანასკნელი წლების განმავლობაში რამდენჯერმე ძალიან ახლო იყო სამხედრო ოპერაციების საფრთხის წინაშე, რამაც თეირანს სტრატეგიის შეცვლა აიძულა. სწორედ ამ შეცვლილი სტრატეგიის შედეგია როჰანი, რომელიც მოლაპარაკებების აღდგენის იმედით ავსებს დასავლეთს, ეს კი ირანს დროის მოგების საშუალებას აძლევს, რათა ბირთვულ იარაღზე მუშაობა დაასრულოს.

■ ირანით დაინტერესებულ ანალიტიკოსთა უმრავლესობაც ვარაუდობს, რომ ზომიერი პოლიტიკური კურსის მომხრე როჰანის გაპრეზიდენტება ხელს შეუწყობს არამართო ბირთვული პრობლემის დიპლომატიური გზებით მოგვარების პროცესების დაწყებას, არამედ ახლო აღმოსავლეთში არსებულ ვითარებასაც სასიკეთოდ წაადგება.

Radio Commerciant

marketing@commerciant.ge
+995 32 2505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commerciant.ge

სიყვანისა და ძანადობას შორის

სომხეთის რესპუბლიკის პოლიციის მონაცემებით, 2012 წელს ოჯახური ძალადობის 766 შემთხვევა მოხდა, ამათგან 621 შემთხვევაში მსხვერპლი ქალი იყო, 145-ში – მამაკაცი. თუმცა სომხეთში დღემდე არ არსებობს კანონი ოჯახური ძალადობის შესახებ, რომლის მიღებასაც აუცილებლად თვლიან გენდერულ თემებზე მომუშავე ორგანიზაციები.

კარინე ასატრიანი

ბიჭს, რომელსაც საკმაოდ დიდხანს ვხედობდი, მშვიდი, განონასწორებული ხასიათი ჰქონდა, მაგრამ ერთხელ, როცა სასიამოვნო მუსიკის ფონზე ფრანგულ ლეინოს ვწრუპავდით, შარვლიდან ქამარი გამოიძრო და ისეთი გამეტებით დამინყოცემა, მოულოდნელობისგან დავმუნჯდი.

მიზეზი კი ის იყო, რომ ლეინომოკიდებულმა ვუამბე, ამერიკიდან ერთი ბიჭი ჩამოვიდა, რომელიც რამდენიმე წლის წინ ცოლობას მთხოვდა-მეთქი.

– ესე იგი, მასაც ხვდებოდი, არა? – ღრიალებდა ჩემი მეგობარი. რაღაცას ვუხსნიდი, მაგრამ არც მისმენდა.

ფიზიკური ტკივილი იარების მოშუშებასთან ერთად გადის. მაგრამ სულის იარა კიდევ დიდხანს რჩება ტკივილად. ჩემს მეგობარ ბიჭს ჭკუა ეყო და ამ შემთხვევის მერე აღარც უცდია ჩემი დარწმუნება, რომ ვუყვარდი და ჩვენი ერთად ცხოვრება შესაძლებელი იყო.

ფიზიკურმა ძალადობამ ჩაკლა სიყვარული, რომელიც გავლივებს მხოლოდ იწყებდა. მე იმ ქალებს არ მივეკუთვნები, რომლებსაც ქმრისთვის ან საყვარელი

ადამიანისთვის ძალადობის პატიება შეუძლიათ.

საზოგადოებრივი ორგანიზაციის „საზოგადოება ძალადობის გარეშე“ ხელმძღვანელს ლიდა მინასიანს ჩემს ნაამბობზე გაეღიმა და ღიმილითვე მითხრა, გამოცხადებული არ არის, შევრიგებოდი კიდევ, ყვავილების თაიგულით და არაჩვეულებრივი საჩქურით კარზე რომ მოგდგომოდა და პატიება ეთხოვა. ლიდა თვლის, რომ მე, ათასობით სხვა ქალის მსგავსად, შემოდლო მისთვის მეპატიებინა. თუმცა იმასაც დასძენს, რომ ამის მერე ძალადობის სცენები არაერთხელ გამეორდებოდა.

„ოჯახური ძალადობის ციკლი სწორედ ასე იწყება,“ – მიხსნის ლიდა მინასიანი, რომელსაც, როგორც სოციალურ მუშაკს, ათობით ისეთ ქალთან უსაუბრია ამ თემაზე, ვინც ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი გახდა. ლიდა ყვება, რომ ამ ქალებიდან ძალიან ცოტა ადანაშაულებს საკუთარ ქმრებს, მათ გამართლებასაც კი ცდილობენ, რადგან „თუ ამის მერე შეუძლია ძალიან თბილი და ყურადღებიანი იყოს, ესე იგი, საქმე არც ისე ცუდაა.“ ასეთ დროს

■ სომხეთის რესპუბლიკის პოლიციის მონაცემებით, 2012 წელს ოჯახური ძალადობის 766 შემთხვევა მოხდა, ამათგან 621 შემთხვევაში მსხვერპლი ქალი იყო, 145-ში – მამაკაცი.

ქალები ბოდიშის ხდის და სინანულის იმ სცენებს გულისხმობენ, რომლებიც ცემას მოსდევს.

„ქალი ვერ აცნობიერებს, რომ ეს კარგი ქცევა სადაგელი საქციელის გამოსყიდვის სურვილითაა განპირობებული,“ – ამბობს ლიდა. თავადაც ახალგაზრდა ქალია, და არ სჯერა, რომ მამაკაცს შეუძლია საყვარელ ქალზე ხელი აღმართოს თუ აფექტის მდგომარეობაში არ იმყოფება. ამნაირი საქციელის გამართლებად ვერც ეჭვიანობა, ვერც ნერვებაშლილობა ან ფინანსური შეჭირვება გამოდგება.

„თუ თვლით, რომ თქვენი ცოლი ის ქალი არ გამოდგა, როგორადაც ქორწინებამდე წარმოგედგინათ, გაეყარეთ“, – ურჩევს ხოლმე ჩვეულებრივ ლიდა ქმრებს.

ძალიან ცოტა კაცი აღიარებს, რომ ქალზე ხელის აღმართვა შეუძლია. ორმოცდაათი წლის კაცმაც კი, რომელიც სისტემატურად უსწორდება ფიზიკურად თავის მეუღლეს, ჩემთან საუბარში აღნიშნა, საკუთარი თავის პატივისმცემელი არც ერთი კაცი არ იკადრებს, „სუსტი სქესის წარმომადგენელს“ დაარტყასო. საკუთარი სიყვარულის გამორჩეულობის ნიშნად ის არგუმენტი მოაქვს, რომ „ცოლის“ მოთვინიერება უფრო ღმობიერი ხერხებითაც შეუძლია. ჰო, მართლა: ამგვარი აზროვნების მამაკაცები სილის განწენას ძალადობად კი არა, აღზრდის მეთოდად თვლიან. აღზრდის მეთოდად თვლიან ათასგვარ აკრძალვას („არ შეიძლება“), რომელთაც მამაკაცი საყვარელ ქალს პირობად უყენებს.

არ შეიძლება ძალიან გულამოღებული ან მოკლე ტანისამოსის ჩაცმა;

არ შეიძლება უცნობი მამაკაცისთვის გალიმება;

არ შეიძლება სოციალურ ქსელებში უცნობებთან ურთიერთობა;

არ შეიძლება ქმართან შეკამათება;

არ შეიძლება ქმრის კითხვებით შეწუხება, თუ შინ მთელი ღამე არ გამოჩენილა და ა.შ.

25 წლის უცოლო, უმალლესი განათლების მქონე არტური თვლის, რომ ქალს

იმდენივე უფლება უნდა ჰქონდეს, რამდენიც მამაკაცს. მარწმუნებს, რომ ოჯახურ პრობლემებს ცივილიზებულად გადაჭრის, ძალადობის გარეშე. მოგვიანებით ჩვენი საუბრისას კი აღნიშნა, რომ არ ისურვებდა, თავისი რჩეულის საყვედურები ესმინა, თუკი ქალი მისი „წუთიერი გატაცებების“ შესახებ შეიტყობდა. კითხვას, აპატიებდა თუ არა თავადაც ლალატს, არტური აშკარად არ მოელოდა. „იცი, მაინც ... კაცის ლალატი სხვაა, ქალის – სულ სხვა,“ შაბლონური პასუხი გამცა არტურმა, რომელსაც პროფესიული კუთვნილების გამო კულტურის სფეროს ადამიანებთან აქვს ურთიერთობა, როგორც ითვლება, სხვებთან შედარებით თავისუფალი აზროვნების ადამიანებთან.

სომხეთის რესპუბლიკის პოლიციის მონაცემებით, 2012 წელს ოჯახური ძალადობის 766 შემთხვევა მოხდა, ამთაგან 621 შემთხვევაში მსხვერპლი ქალი იყო, 145-ში – მამაკაცი.

ქალთა დახმარების ცენტრის დირექტორი მარო მატოსიანი თვლის, რომ ქალებზე ძალადობის შემთხვევები სინამდვილეში გაცილებით მეტი იქნება, მაგრამ მრავალწლიანი ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ძალადობის გამოცდილების მქონე ქალებს ამაზე საუბრის, და მით უფრო, პოლიციაში განცხადების ეშინიათ.

„ქალებს, რომლებიც ძალადობას საკუთარ თავზე განიცდიდნენ, გადაწყვეტილების მიღება უჭირთ, რადგან დროში განელილი ძალადობა მათ „ეგოს“ ძლიერ თრგუნავს,“ ამბობს მარო მატოსიანი და დასძენს, რომ წლების განმავლობაში მათ ტვინი ისე „ერეცხებათ“, რომ ტირანისგან გაქცევის მცდელობაც არ აქვთ.

სომხეთში არ არსებობს კანონი ოჯახური ძალადობის შესახებ, რომლის მიღებასაც აუცილებლად თვლიან გენდერულ თემებზე მომუშავე ორგანიზაციები. „კანონმა მსხვერპლი უნდა დაიცვას, მჩაგვრელი კი – დასაჯოს. სანამ ასეთი კანონი არ გვაქვს, სიტუაცია ვერ გამოსწორდება, დამძიმებით კი შეიძლება დამძიმდეს,“ – ამბობს მატოსიანი.

■ სომხეთში არ არსებობს კანონი ოჯახური ძალადობის შესახებ, რომლის მიღებასაც აუცილებლად თვლიან გენდერულ თემებზე მომუშავე ორგანიზაციები. „კანონმა მსხვერპლი უნდა დაიცვას, მჩაგვრელი კი – დასაჯოს. სანამ ასეთი კანონი არ გვაქვს, სიტუაცია ვერ გამოსწორდება, დამძიმებით კი შეიძლება დამძიმდეს,“ – ამბობს მატოსიანი.

ქალთა დახმარების ცენტრმა პრობლემურ ურთიერთობებში გასარკვევად ქალებისთვის სახელმძღვანელო გზამკვლევი გამოსცა.

სახელმძღვანელოს მიხედვით, მამაკაცს უყვარს ქალი, როცა ქალი მასთან თავს დაცულად და მყუდროდ გრძნობს, უსმენს მას, გულწრფელია მასთან, საკუთარი შეცდომების გაცნობიერება შეუძლია; თუ მამაკაცი მეგობრებთან და ოჯახის წევრებთან ურთიერთობას არ უკრძალავს, ენდობა ქალს, მხარს უჭერს და ამხნევებს, ისეთად იღებს, როგორც არის.

ამავე ტექსტის მიხედვით, მამაკაცს არ უყვარს ქალი, თუკი ზედმეტად ეჭვიანია, ძალაუფლებისმოყვარე, ქალის გაკონტროლებას ცდილობს, მუდამ მას ადანაშაულებს, ქალის სურვილისგან დამოუკიდებლად ითხოვს მისგან ინტიმურ სიახლოვეს, თრგუნავს, ამცირებს, სხვების თანდასწრებით დასცინის, ურტყამს, ცემს, აშინებს, ართმევს ფულს, ატირებს, მიტოვებით ემოქრება, თუკი ქალი მის ნებას არ დაჰყვება და იმას არ გააკეთებს, რაც მას სურს.

შესაძლებელია კი ურთიერთობათა რთულ სამყაროში ამ სახელმძღვანელოთი გზის გაკვლევა?

ქალთა დახმარების ცენტრის დირექტორი ამბობს, რომ ეს სახელმძღვანელო მას მერე მომზადდა, რაც გამოკითხვებმა უჩვენა, რომ ახალგაზრდებს შორის ძალიან ცოტას ესმის, რას ნიშნავს პატივისცემასა და თანასწორობის განცდაზე დაფუძნებული ჯანსაღი ურთიერთობა. „არა, რა თქმა უნდა, ტექსტი შეიძლება საკამათოც გახდეს. მასში მხოლოდ ჯანსაღი ურთიერთობის საფუძვლებია მომცემული,“ – ამბობს მატოსიანი.

ცენტრის ერთ-ერთი ბენეფიციარი, ანა (სახელი არ შეგვიცვლია), ოჯახური ძალადობის მსხვერპლია. ანა ძლივს მეტყველებს, ჯერ გადატანილი სტრესი არ დაუძლევია და ჩემთან საუბრისთვის მზად არ არის. თუმცა, ერთი რამ ზუსტად იცის – ძალადობა და სიყვარული ერთმანეთს ვერ ეთავსება.

არც ისე დიდი ხნის წინ ერთი სამოცი წლის კაცის დაკრძალვაზე ვიყავი. განს-

ვენებული მკაცრი, ჯიუტი ადამიანი იყო. ცოლი სამი წლის წინ, მოულოდნელად გარდაეცვალა. ცოლის სიკვდილის შემდეგ მის ცხოვრებას აზრი დაეკარგა, გარდაცვალების მიზეზიც გულის შეტევა იყო. სიკვდილამდე საზოგადოებას სრულიად ჩამოშორდა, კი არ ცხოვრობდა, არსებობდა. ცხოვრებით მხოლოდ ცოლზე მოგონებებით ცხოვრობდა. ცოლზე, რომელზეც მის სიცოცხლეში მუდამ ძალადობდა. „შენ იყავი ჩემი ანგელოზი, რომელიც დავკარგე. მალე მოვალ შენთან,“ გარდაცვლილი ცოლისადმი მიძღვნილი ასეთი სიტყვები დაწერა სიკვდილის წინ დატოვებულ წერილში.

ნათესაები ამბობდნენ, რომ მან სიყვარულის ნაკლებობას ვეღარ გაუძლო. სიცოცხლეში ტირანი იყო, მერე – ახალი კანდიდატურის (მსურველებიც იყვნენ, თან არაერთი) რჩევას და მასთან ცხოვრებას ის არჩია, ამ ქვეყნიდან წასულ ცოლს მინეოდა, იმ ფაქიზ არსებას, რომელიც შეეძლო დაემახინჯებინა კიდეც, ოღონდ მისთვის ქუჩაში სხვა მამაკაცებს არ ეყურებინათ.

გენდერული პრობლემებისადმი მიძღვნილ გზამკვლევაში ასეთ შემთხვევაზე ერთი სტრიქონი არ მინახავს.

თუ „არსიყვარულის“ აღწერაში ერთი ან რამდენიმე მსგავსებას მაინც იპოვით თქვენს ურთიერთობებთან, მაშინ შეიძლება თქვენ ძალადობის პოტენციური მსხვერპლი გახდეთ.

და მაინც: ამ ქვეყნიდან ნაადრევად წასული ქალი ძალადობის მსხვერპლი იყო, მისი მოძალადე ქმარი კი, რომელმაც ცოლის დაკარგვა ვერ გადაიტანა – სიყვარულმა იმსხვერპლა. **■**

სტატიამომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით, „ლიბერალისა“ და სხვენებული ფონდის ერთობლივი პროექტის, „სამხრეთ კავკასიის ხმების“ ფარგლებში. სტატიამ გამოთქმული მოსაზრებები, მასში გამოყენებული ტერმინოლოგია, შესაძლოა, არ თანხვედბოდეს ჟურნალის რედაქციისა და ბოლის ფონდის პოზიციას.

სისხლის სამართლის ახალი პოლიტიკა

რა ნაბიჯები გადაიდგა სისხლის სამართლის პოლიტიკის გასაჯანსაღებლად? იურისტები, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და ექსპერტები როგორც დადებით, ისე უარყოფით ტენდენციებზე მიუთითებენ.

ზურაბ ვარდიამილი

„შეიზღუდება პროკურატურის განუსაზღვრელი უფლებამოსილება. გამოძიებისა და სისხლის-სამართლებრივი დევნის ეტაპზე ბრალდებულისა და დაზარალებულის უფლებების დაცვა უზრუნველყოფილი იქნება.“

„გაძლიერდება ადვოკატურის ინსტიტუტი, რათა სრულად ამოქმედდეს შევჩიბრებითობის პრინციპი და ბოლო მოეღოს პროკურორის დიქტატს გამოძიების ეტაპზე და სამართალწარმოების პროცესში.“

„უზრუნველყოფილი იქნება სასჯელის მოხდის რეჟიმის შესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან და ადამიანის უფლებათა სრული დაცვა.“

„ათასობით უკანონოდ თავისუფლება-დკვეთილის დარღვეული უფლებების აღსადგენად გონივრულ ვადებში გადაისინჯება მათი საქმეები.“

„გადაიხედება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებისათვის, აგრეთვე პირადი მოხმარებისათვის მისი მცირე ოდენობით შექმნის ან შენახვისათვის.“

„დადგინდება სასჯელად გამოყენებული ფულადი ჯარიმის ზედა ზღვარი.“

ესაა ამონარიდები პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნების“ წინასაარჩევნო პროგრამიდან. შეიძლება ითქვას, რომ სისხლის სამართლის პოლიტიკის გაჯანსაღების დაპირება პროგრამის პრიორიტეტების ერთ-ერთი მთავარი განმსაზღვრელი გახლდათ. ეს იმით იყო განპირობებული, რომ „ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლების სისხლის სამართლის პოლიტიკა ამომრჩევლის განსაკუთრებულ უკმაყოფილებას იწვევდა.

■ შეკრებითობის პრინციპის გაუქმება არ ნიშნავს, რომ მსჯავრდებულებს, რომელთა სასჯელები ამ პრინციპით დაითვალა, პატიმრობის წლები ავტომატურად ჩამოაკლდებათ. თითოეულმა მათგანმა, სასამართლოს ინდივიდუალურად უნდა მიმართოს და საკუთარი საქმის გადახედვა ითხოვოს. ამ უფლების შესახებ ყველა პატიმარი ინფორმირებულია და მათი აბსოლუტური უმრავლესობა საქმის გადახედვას ითხოვს, რაც საკმაოდ პრომეტევადი და დროში განვლილი პროცესია.

■ ადვოკატ ლევან სამუშაის თქმით, როდესაც ჩხრეკისა და ამოღების მოთხოვნით სასამართლო-სადმი მიმართვის უფლება დაკანონდება, მაშინაც კი ამოღებული მტკიცებულება გამოსაკვლევად ჯერ პროკურორს უნდა გადაეცეს. „ეს წარმოუდგენლად არამართებული მიდგომაა“, – ამბობს ადვოკატი. მისი აზრით ეს ნესი დაცვის სტრატეგიის დაგეგმვასა და განხორციელებაზე უარყოფითად იმოქმედებს.

რა ნაბიჯები გადაიდგა სისხლის სამართლის პოლიტიკის გასაჯანსაღებლად თუნდაც საარჩევნო პროგრამის პრინციპების დონეზე? იურისტები, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და ექსპერტები როგორც დადებით, ისე უარყოფით ტენდენციებზე მიუთითებენ.

ადვოკატი დავით ასათიანი კოალიცია „დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის“ თავმჯდომარეა. ის „ლიბერალთან“ სამართალწარმოების თვალსაზრისით მიღწეულ პროგრესზე საუბრობს: „ის, რომ ყველა დანაშაულზე პროკურატურა აღმკვეთ ღონისძიებად პატიმრობას აღარ ითხოვს, და მის მაგიერ გირაოს ან თავდებობას იყენებს, ხოლო რიგ შემთხვევაში ამ ღონისძიებას საერთოდ აღარ მიმართავს, დადებითი ტენდენციაა“. იურისტის თქმით, სასამართლო პრაქტიკაც შეცვლილია და პროკურატურის მოთხოვნა, წინასწარი პატიმრობა გამოეყენებინათ ბრალდებულის წინააღმდეგ უფრო და უფრო ნაკლებად კმაყოფილდება.

სასჯელთა შეკრებითობის პრინციპი შთანთქმის ან ნაწილობრივ შთანთქმის პრინციპით შეიცვალა. „სასჯელთა შეკრებითობის გამო პარადოქსულ შედეგს ვღებულობდით – რამდენიმე ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩამდენს უფრო დიდი სასჯელი გამოსდიოდა, ვიდრე ერთ მძიმე დანაშაულში ბრალდებულს. ეს კი საზოგადოებაში უსამართლობის განცდას ტოვებდა.“ – ამბობს ასათიანი. ახალი პრინციპი ერთგვაროვანი დანაშაულის რამდენჯერმე ჩადენისას უმაღლესი სასჯელის მიერ დანარჩენების სრულად ან ნაწილობრივ შთანთქმას გულისხმობს.

შეკრებითობის პრინციპის გაუქმება არ ნიშნავს, რომ მსჯავრდებულებს, რომელთა სასჯელები ამ პრინციპით დაითვალა, პატიმრობის წლები ავტომატურად ჩამოაკლდებათ. თითოეულმა მათგანმა, სასამართლოს ინდივიდუალურად უნდა მიმართოს და საკუთარი საქმის გადახედვა ითხოვოს. ამ უფლების შესახებ ყველა პა-

ტიმარი ინფორმირებულია და მათი აბსოლუტური უმრავლესობა საქმის გადახედვას ითხოვს, რაც საკმაოდ შრომტევადი და დროში განელილი პროცესია.

საპროცესო შეთანხმების დროს გამოყენებული თანხის ზედა ზღვარი ჯერჯერობით განსაზღვრული არ არის.

ნარკოპოლიტიკა ჯერ კიდევ რჩება ჩვენი კანონმდებლობის სუსტ წერტილად. ნარკომომხმარებლებისადმი ეროვნული სამართალდამცავი სისტემის მიდგომა საბჭოთა კავშირის დროინდელს უფრო ჰგავს. იუსტიციის სამინისტრო ამ მხრივ მუშაობას განაგრძობს, თუმცა ხელშესახები შედეგი ჯერჯერობით არ ჩანს.

აღსანიშნავია, რომ 25 ივნისამდე ქვეყანაში სისხლის სამართლის პოლიტიკის მთავარი განმსაზღვრელი იუსტიციის სამინისტრო იყო. მინისტრი კი ქვეყნის პირველ პროკურორად ითვლებოდა. თუმცა, უკვე ერთი კვირაა, საკანონმდებლო ცვლილებების მიხედვით, ყველაზე მაღალი იერარქიის პროკურორად მთავარი პროკურორი, არჩილ კბილაშვილი იქცა. ცხადია, იუსტიციის სამინისტროს სისხლის სამართლის პოლიტიკაში გარკვეული ცვლილებების შეტანის უფლებამოსილება დარჩა, თუმცა ეს უფლებამოსილება იმ დონის არ არის, რაც სამინისტროს ერთი კვირის წინ გააჩნდა.

ადვოკატების აზრით ყველაზე მნიშვნელოვანი დაპირება, დაცვის მხარისა და პროკურატურის თანაბარ პირობებში ჩაყენება იყო. სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსის მიღების შემდეგ შეჯიბრობითობის პრინციპი დაინერგა. ეს იმას ნიშნავს, რომ პროკურორი და ადვოკატი პროცესზე თანასწორ სუბიექტებს უნდა წარმოადგენდნენ, თუმცა მაშინ, როდესაც პროკურატურა სახელმწიფო უწყებაა, გააჩნია ბევრი შესაძლებლობა და რესურსი, ხოლო ადვოკატები კერძო პირები არიან და მათი რესურსები პროკურატურისას არც კი შეედრება, საკანონმდებლო გარანტიებს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება.

სწორედ ასეთი გარანტიების და-

ბლოკვამ გამოიწვია ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტის, ზაზა ხატიაშვილის მკვეთრად კრიტიკული რეაქცია, რაც მის მიერ ხელისუფლებისადმი მიმართულია წერილში გამოიხატა: „სამართლიანი სასამართლოს პრინციპები განერილია ევროპული კონვენციის 6 მუხლში "სამართლიანი სასამართლოს უფლება". რაც გულისხმობს, რომ "სამართლიანი სასამართლოს უფლება" ეკუთვნის ხალხს და ხელისუფლება და პარლამენტი ვალდებულია უზრუნველყოს იგი ხალხისთვის. ევროპული კონვენციის 6 მუხლის თანახმად სამართლიანი სასამართლოს ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია მხარეთა თანასწორობის პრინციპი, ვინც არ იცით რა არის მხარეთა თანასწორობა გეტყვი, რომ ეს არის პროკურორების და ადვოკატების თანასწორუფლებიანობა. პარლამენტის სხდომაზე, თქვენ მხარი დაუჭირეთ ადვოკატის უფლებების შეზღუდვას და პროკურორის უფლებების გაზრდას“ – წერს ადვოკატთა ასოციაციის პრეზიდენტი.

საუბარია ჩხრეკისა და ამოღების მოთხოვნით სასამართლოსადმი მიმართვის უფლებაზე, რაც ადვოკატებს 2014 წლამდე გადაუვადდათ. გადავადდა მოწმის სასამართლოში დაკითხვის ახალი წესიც, რომელიც ადვოკატებს წინ გადადგმულ ნაბიჯად მიაჩნდათ. ეს ცვლილებები თავდაპირველი განზრახვით 2013 წლის შემოდგომაზე უნდა ამოქმედებულიყო.

ადვოკატ ლევან სამუშიას თქმით, როდესაც ჩხრეკისა და ამოღების მოთხოვნით სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება დაკანონდება, მაშინაც კი ამოღებული მტკიცებულება გამოსაკვლევად ჯერ პროკურორს უნდა გადაეცეს. „ეს წარმოუდგენლად არამართებულ მიდგომაა“, – ამბობს ადვოკატი. მისი აზრით ეს წესი დაცვის სტრატეგიის დაგეგმვასა და განხორციელებაზე უარყოფითად იმოქმედებს.

იმ პირობებში, როდესაც ქვეყანაში წამებისა და წამების მსხვერპლთა უფლებები უაღრესად აქტუალურია, საპროცესო

კანონმდებლობა ამ კუთხით სრულიად მოუწესრიგებელია. ეროვნული კანონმდებლობით მსხვერპლს რაიმე მნიშვნელოვანი უფლება არ გააჩნია. არ შეუძლია გამოძიების მასალების მოპოვება. არ აქვს უფლება რომ წავიდეს სასამართლოში და გაასაჩივროს გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც მის მწამებელს ვთქვათ, ექვსი თვე მიესაჯა (რაც მოხდა კიდეც ე.წ. „ციხის ჯალათების“ საქმის წარმოების დროს)

წამების მსხვერპლთა რეაბილიტაციის ცენტრის ხელმძღვანელი მარიამ ჯიშკარიანი პრემიერ-მინისტრ - ბიძინა ივანიშვილს, იუსტიციის მინისტრ - თეა წულუკიანს და პარლამენტის თავმჯდომარე - დავით უსუფაშვილს მიმართავს და ითხოვს „განისაზღვროს წამების მსხვერპლის, დაზარალებულის უფლება. ჰქონდეს ხელმისაწვდომობა გამოძიების მასალებთან ჰქონდეს პროკურორისა და სასამართლოს გადაწყვეტილების სასამართლოში გასაჩივრების უფლება, წამებისა და სამოხელეო დანაშაულის შესახებ განმცხადებელი, მსხვერპლი დაზარალებულად მიჩნეულ იქნეს განცხადების გაკეთების მომენტიდანვე.“

ხელისუფლების ცვლილებიდან ზუსტად ცხრა თვე გავიდა. შესაძლოა კამათის საგანი იყოს თუ რამდენად შეიძლებოდა ამ ხნის განმავლობაში ისეთი ყოვლისმომცველი სფეროს საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა, როგორც სისხლის სამართლის პოლიტიკა, თუმცა ნათელია, დინამიკა დადებითთან ერთად მრავალ უარყოფით ტენდენციასაც შეიცავს.

სტატიის შინაარსზე პასუხისმგებელია „ციხის საერთაშორისო რეფორმა“ და ის შესაძლოა არ ასახავდეს ევროკავშირის მოსაზრებებს.

ჯომნახი

თავისუფლება მხოლოდ თავისუფლებით მიიღწევა

ლელა რეხვიაშვილი

ხელისუფლების წარმომადგენლები მია-
მიტური გაკვირვებით კითხულობენ, რა-
ტომ აპროტესტებენ განათლების კანონში
შესატან ცვლილებას უნივერსიტეტები და
სამოქალაქო საზოგადოების ნაწილი მაშინ,
როდესაც ეს ცვლილება ბევრს არაფერს
ცვლის და, თანაც, მთავრობა აღნიშნული
საკანონმდებლო ცვლილებების “ბორო-
ტად” გამოყენებას არ აპირებს.

სამთავრობო მიდგომას ორი ხარვეზი
აქვს, – დაინტერესებული მხარეები არ
არიან ჩართული ცვლილებების შემუშავე-
ბის პროცესში; და მეორეც, თავად ცვლი-
ლებები ავტონომიის გაზრდის ნაცვლად
პოლიტიკური ზენოლის ერთი ხელიდან მე-
ორე ხელში გადასვლას ითვალისწინებს.

ეს გაუგებრობა სწორედ იმის ბრალია,
რომ ჩვენ ვერ ვთანხმდებით იმაზე, თუ რა
არის უნივერსიტეტის პრობლემა. ცვლილე-
ბის მხარდამჭერთათვის პრობლემა „ცუდი,
მავნე, არასასურველი“ პოლიტიკური ზენო-

ლაა. როცა პრობლემა ასე სახელდება გა-
მოსავალიც შესაბამისია – შევცვალოთ
„ცუდი“ ზენოლა „კარგი, ლეგიტიმური,
სამართლიანი“ ზენოლით, და მხოლოდ მას
შემდეგ ვიფიქროთ დანარჩენ ცვლილებე-
ბზე. ჩემი გადმოსახედიდან კი პრობლემა
თავად ზენოლაა და არც ერთი პოლიტი-
კური გავლენა არ შეიძლება იყოს „კარგი
ან მისაღები“. შესაბამისად, თუ პრობლემა
ზენოლაა, ზენოლის განმახორცილებელთა
სახელების ან თანამდებობების გადათამა-
შების მაგივრად თავად ზენოლა უნდა მო-
ეხსნათ.

მიზანი საშუალებას არ ამართლებს
სახელმწიფო მიდგომა, სამწუხაროდ,
ორიგინალური არ არის. ის ნაცად ხერხს
ეყრდნობა და ირიბად თუ პირდაპირ გვა-
მცნობს, რომ უნივერსიტეტებში უსამარ-
თლობაა გაბატონებული, ადმინისტრაცია,
ლექტორები და შეიძლება სტუდენტებიც

მეოცე საუკუნის დასაწყისში ბოლშევიკთა დისკურსი და სამოქმედო გეგმა ისეთივე პრინციპებს ეყრდნობოდა, როგორსაც დღეს ჩვენი მთავრობა. იმ დროის ყველაზე პროგრესული სოციალისტური იდეა კლასთა შორის უზარმაზარი უთანასწორობის, მუშათა ექსპლოატაციის, სიღარიბის, იერარქიების წინააღმდეგ ილაშქრებდა და ჩაგრული მასების გათავისუფლებას ისახავდა მიზნად. ბოლშევიკთა მიერ დასახელებული მიზნები ჰუმანურიც იყო და ღირებულებითაც. თუმცა ამ მიზნების განხორციელების გზაზე კომუნისტები ისევე არ ენდობოდნენ იმ მასებს, რომელთა გათავისუფლებისთვისაც იბრძოდნენ, როგორც ჩვენი მთავრობა არ ენდობა იმ უნივერსიტეტებს, რომლებსაც „პრობლემები“ უნდა მოუგვაროს. ბოლშევიკები ფიქრობდნენ, რომ რუსეთში მუშათა კლასი და გლეხობა განუვითარებელი და ჩამორჩენილი იყო, და თავად ვერ მოახერხებდნენ რევოლუციის მოწყობას და საკუთარი თავის მართვას. ამიტომაც აუცილებელი იყო ბიუროკრატის, ანუ კომუნისტური პარტიის დიქტატურის დამყარება „გარდამავალ პერიოდში“. ანუ მასები უნდა გაეთავისუფლებინათ დიქტატურისგან დიქტატურით.

ნდობას არ იმსახურებენ. ამიტომაც, „გარდამავალ“ პერიოდში გეჭირდება „ძლიერი ხელი“ რომელიც სამართლიანობას აღადგენს და მხოლოდ ამის შემდეგ შეგვიძლია ვისაუბროთ „დანარჩენ“ ცვლილებებზე. ამგვარი მიდგომის მომხრეებისთვის საშუალებას, ან მიზნის მიღწევის მეთოდებს და საფეხურებს დიდი მნიშვნელობა არ აქვს. ისინი იმდენად დაილაღნენ უსამართლობით, რომ მზად არიან „სამართლიანობის აღდგენა“ რომელიმე ერთ ძალას ჩააბარონ. ვფიქრობ, საშუალება თავად არის მიზანი და მინდა ორი მაგალითი მოვიყვანო ამ განცხადების მხარდასაჭერად.

პირველი – პროლეტარიატის დიქტატურა

აღბათ, არ გაგიკვირდებათ თუ იმ ლოგიკის ასახსნელად, რომლის მიხედვითაც მიზანი ამართლებს საშუალებას, მაგალითად საბჭოთა კავშირის შექმნას მოვიყვან.

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში, ბოლშევიკურ რევოლუციამდე, ან უფრო სწორად რომ ვათქვათ ბოლშევიკურ გადატრიალებამდე ბევრად ადრე, ანარქისტი მოაზროვნე ბაკუნინი ძალიან კარგად ხსნიდა ამ მიდგომის ახლომხედველობას და ფარისევლობას.

„რევოლუციური დიქტატურა და ბურჟუაზიური სახელმწიფო სინამდვილეში ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. ორივე შემთხვევაში ფუნდამენტური პრინციპი მსგავსია. ამ პრინციპის მიხედვით უმცირესობა მართავს უმრავლესობას უმცირესობის „სულელობის“ და უმრავლესობის „ინტელიგენტობის“ სახელით. ამიტომაც დიქტატორი რევოლუციონერებს სურთ, გააძევიონ არსებული მთავრობა მხოლოდ იმისთვის რომ მათი ადგილი თავად დაიკავონ.

ჩვენ ვპასუხობთ, რომ ნებისმიერი სახის დიქტატურას მხოლოდ ერთი მიზანი აქვს

■ ამ მიზნების განხორციელების გზაზე, კომუნისტები ისევე არ ენდობოდნენ იმ მასებს რომელთა გათავისუფლებისთვისაც იბრძოდნენ, როგორც ჩვენი მთავრობა არ ენდობა იმ უნივერსიტეტებს რომლებსაც „პრობლემები“ უნდა მოუგვაროს.

როცა ხელისუფლება ერთხელ შეიმუშავებს ზენოლის მეთოდებს და წინააღმდეგობას არ ნააწყდება, გარდაუვალია ამ მეთოდების „დავინყება“ და კანონიერი მოქმედება გარდამავალი პერიოდის შემდეგ. სინამდვილეში ჩვენ „მუდმივად გარდამავალ“ პერიოდში ჩავრჩით. როცა ნაცმოძრაობას ახალი თანხების „ამოღება“ დასჭირდა, ძველი კორუმპირებული მოხელეები კი გამოეღია, მარტივად გადავიდა ყველა სხვა ბიზნესმენის, მათ შორის თავად ნაცმოძრაობასთან დაახლოებული პირების თუ კომპანიების დაპატიმრებასა და რესურსების გამოძალვაზე. 9 წლის თავზე კი მივიღეთ მონოპოლიზირებული ეკონომიკა, რომელიც ნაცმოძრაობის თითზე ჩამოსათვლელი ნევრების ხელში იყო მოქცეული. მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი სოციალურ-ეკონომიურად გარიყული და იზოლირებული აღმოჩნდა.

– საკუთარი თავის გადარჩენა და შენარჩუნება. მონობა ერთადერთი რამაა რისი მოტანაც მას შეუძლია ხალხისთვის. თავისუფლება შეიძლება შევქმნათ მხოლოდ თავისუფლებით“, – წერდა ბაკუნინი.

ეს ციტატა ცხადყოფს, რომ იმ პოლიტიკურ ძალათა არგუმენტი, რომელიც გათავისუფლებას და სამართლიანობის აღდგენას ისახავს მიზნად და საშუალებად არადემოკრატიულ მექანიზმებს იყენებს, ყოველთვის ერთნაირია. ეს ძალები უხეში ინტერვენციის გასამართლებლად ყოველთვის „დროებითობას“, „გარდამავლობას“ და პრიორიტეტების იერარქიას იშველიებენ. „სულელი და განუვითარებელი“ ხალხი თავიდან უნდა დავმწყემსოთ, და მხოლოდ შემდეგ მივცეთ დამოუკიდებლობა. სინამდვილეში კი „დროებითობა“ არასოდეს არ დასრულდება, სანამ თავად მექანიზმებსა და მეთოდებს არ შევცვლით.

საბჭოთა კავშირის მთელი ისტორია ყველაზე კარგი ილუსტრაციაა მსგავსი მიდგომის უფარგისობის აღსაქმელად. პოლიტიკური წყობა, რომელიც დიქტატურით იწყება, არასოდეს არ გადაიზრდება თავისუფლებაში დიდი ძალისხმევის, დესტაბილიზაციის, ან ხშირად ახალი რევოლუციების გარეშე.

მეორე – ნაციონალური მოძრაობის დიქტატურა

ქართული საზოგადოებისთვის კიდევ უფრო ნაცნობი და ადვილად გასახსენებელი თავად ჩვენი პოსტრევოლუციური მთავრობის მაგალითია. ნაციონალური მოძრაობის ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემა სწორედ ის იყო, რომ მოსახლეობის უდიდეს ნაწილს აღიქვამდა როგორც „ჩამორჩენილ, კორუმპირებულ“ მასას, რომელიც მკაცრად და უკომპრომისოდ უნდა მართო და დემოკრატია ზემოდან ასწავლო. ამგვარმა მიდგომამ თავად დემოკრატია დააყენა საფრთხის ქვეშ, მმართველი ძალა კი ნეობოლშევიკური ხასიათის ტირანად აქცია.

„მიზანი ამართლებს საშუალებას“ პრინციპის გამოყენების ერთ-ერთი ზუსტი მაგალითი ნაციონალური მოძრაობის მიერ შევარდნაძისდროინდელი მაღალჩინოსნე-

ბის დასჯაა. რევოლუციის შემდგომ კორუმპირებული და მოსახლეობის ხარჯზე გამდიდრებული მოხელეების დაპატიმრება, რა თქმა უნდა, ისევე „სამართლიანობის აღდგენის“ სახელით მართლდებოდა. ნაციონალური მოძრაობა და ჩვენც, ქართველი მოსახლეობა მართლები ვიყავით, როცა დამნაშავეთა დასჯას ვითხოვდით და მერე ვზეიმობდით. თუმცა ის არავის გაგვხსენებია, თუ რა მეთოდებით ვაპატიმრებდით და ვასამართლებდით მთავრობის ყოფილ წევრებს თუ მათ „მეგობრებს“. მიზანი – ანუ შურისძიების სურვილი – იმდენად დიდი იყო, რომ მთავრობამ უპრობლეოდ, ჩვენი წინააღმდეგობის გარეშე დაიწყო სასამართლო სისტემაზე ზენოლა და კანონგარეშე მეთოდების გამოყენება. საქართველოს მოქალაქეების გარდა, ნაცმოძრაობის მეთოდებს საერთაშორისო ინსტიტუტების ნაწილიც ამართლებდა. მსოფლიო ბანკის 2012 წლის მოხსენებაში გარკვევით წერია, რომ შევარდნაძისდროინდელ მოხელეებს მთავრობა ხშირად კანონდარღვევის ხარჯზე აპატიმრებდა და თავისუფლების სანაცვლოდ დიდ თანხებს ახდევინებდა. თუმცა, მოხსენების ავტორის აზრით, ეს გამართლებული მეთოდი იყო, რადგანაც ამოღებული თანხა კორუფციასთან ბრძოლას ხმარდებოდა.

როცა ხელისუფლება ერთხელ შეიმუშავებს ზენოლის მეთოდებს და წინააღმდეგობას არ ნააწყდება, გარდაუვალია ამ მეთოდების „დავინყება“ და კანონიერი მოქმედება გარდამავალი პერიოდის შემდეგ. სინამდვილეში ჩვენ „მუდმივად გარდამავალ“ პერიოდში ჩავრჩით. როცა ნაცმოძრაობას ახალი თანხების „ამოღება“ დასჭირდა, ძველი კორუმპირებული მოხელეები კი გამოეღია, მარტივად გადავიდა ყველა სხვა ბიზნესმენის, მათ შორის თავად ნაცმოძრაობასთან დაახლოებული პირების თუ კომპანიების დაპატიმრებასა და რესურსების გამოძალვაზე. 9 წლის თავზე კი მივიღეთ მონოპოლიზირებული ეკონომიკა, რომელიც ნაცმოძრაობის თითზე ჩამოსათვლელი ნევრების ხელში იყო მოქცეული. მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი სოცია-

ლურ-ეკონომიურად გარიყული და იზოლირებული აღმოჩნდა.

რა გვინდა დღეს?

ამ და სხვა მაგალითების ანალიზით როგორმე უნდა გავაცნობიეროთ, რომ ცვლილებების გახორციელებისას ყველაზე მნიშვნელოვანი თავად პროცესია, ანუ მეთოდი თავისთავად არის მიზანი. იმაზე მნიშვნელოვანი, დაისჯებოდნენ თუ არა შევარდნაძის მთავრობის წევრები, ან ვთქვათ, მოვხსნით თუ არა ნაცმოძრაობის პოლიტიკურ ზენოლას უნივერსიტეტებზე, ისაა, თუ როგორ გავაკეთებთ ამას. იმისთვის, რომ ერთმა ელიტამ - მეორე, ერთმა უსამართლობამ მეორე უსამართლობა არ ჩაანაცვლოს, არასდროს არ უნდა „დავაცადოთ“ ელიტებს საკუთარი სურვილებისამებრ დაამყარონ „სამართლიანობა“. ჩვენ თავადვე უნდა მივიღოთ ცვლილებების შემუშავება-განხორციელებაში მონაწილეობა და ყოველთვის უნდა მოვითხოვოთ ლეგიტიმური სამართლებრივი ჩარჩოების დაცვა.

სამწუხაროდ, ცხადია, რომ წინა ხელისუფლებამ ახალ ხელისუფლებას დაუტოვა არაერთი, მექანიზმი რომლის ძალითაც მთავრობას შეუძლია ზენოლა განახორციელოს ხელისუფლების სხვადასხვა შტოებზე, სხვადასხვა სამოქალაქო თუ საგანმანათლებლო ინსტიტუტებზე. მთავრობა ამ მექანიზმთა ნაწილს წარმატებით იყენებს. სასაცილოა, როცა ახალი მთავრობა გვეუბნება – რატომ მენიანაღმდეგებით, მეც იმავეს ვაკეთებ, რასაც წინა მთავრობა აკეთებდა, სამაგიეროდ ჩვენ „უფრო კარგები“ ვართო.

არავის „სიკეთის და სამართლიანობის“ არ მჯერა, როცა მეთოდები არადემოკრატიული და არატრანსფარენტულია. შესაბამისად, არ მჯერა ხელისუფლების, რომელიც მეუბნება – ნუ აპროტესტებ ამ ცვლილებებს, ეს დროებითია და შემოდგომაზე ყველაფერს თავიდან შევცვლითო. რატომ უნდა ვენდო სამომავლო დაპირებებს, როცა დღეს არ მრთავენ გადანყვეტილების მიღების პროცესში, დღეს თავად მიცხადებენ უნდობლობას?

დღეს უნივერსიტეტებში არსებული მდგომარეობა სავალალოა, და მგონი ყველა დაინტერესებული მხარე თანხმდება ცვლილებების აუცილებლობაზე. მაგრამ ჩვენ არ გვგონია, რომ მთავრობის მიერ ერთპიროვნულად მიღებული გადანყვეტილებები რომელიმე პრობლემას გადაჭრის. მთავრობამ პირველ რიგში უნივერსიტეტი და სამოქალაქო საზოგადოება უნდა ჩართოს გადანყვეტილებების მიღების პროცესში. თუ მთავრობას იმის ეშინია, რომ დღეს უნივერსიტეტებში ძალთა ბალანსი უკვე არასწორადაა გადანაწილებული, მაშინ კვლავ საკუთარი ძალის გაზრდის ნაცვლად უნივერსიტეტის შიგნით არსებული, დღეისთვის უფლებაზე ზღუდული ჯგუფების – სტუდენტების და ლექტორების ძალა გაზარდოს. შეცდომებს ყველა დაუშვებს და ის შეცდომა, რომელსაც ლექტორები და სტუდენტები დაუშვებენ საკუთარი უნივერსიტეტის მართვისას, უფრო მისაღები იქნება, ვიდრე ის შეცდომა, რომელსაც მათ გარედან მოახვევენ თავს.

უნივერსიტეტებისთვის ავტონომიის მიწოდება არ ნიშნავს მათი მთავრობის მიმართ ანგარიშვალდებულების მოხსნას. პირიქით, ავტონომიურობის შემთხვევაში მათ მეტი გამჭვირვალობაც მოეთხოვებათ. აქამდე ხელისუფლება „სანდო პირებს“ მიუჩენდა ხოლმე უნივერსიტეტებს და შესაბამისად აღარც იმას ეკითხებოდა, როგორ და რაში იყენებდნენ ისინი სახელმწიფოს მიერ გადაცემულ რესურსებს. ანუ მთავრობის პრიორიტეტი იყო უნივერსიტეტის პოლიტიკური კონტროლი და სხვა ყველაფერი – მეორეხარისხოვანი გახლდათ. ამის საწინააღმდეგოდ, უნივერსიტეტებს უნდა მიეცეთ საკუთარი თავის მართვის უფლება და ასევე უნდა იყვნენ ვალდებულნი რომ საზოგადოებისა და მთავრობის წინაშე იყვნენ გამჭვირვალეები.

როგორც ბაკუნინმა თქვა, თავისუფლება შეიძლება შევქმნათ მხოლოდ თავისუფლებით, ამიტომაც უნდა მივცეთ თავისუფლება არა მხოლოდ უნივერსიტეტებს, არამედ ყველა ინსტიტუტს, რომელსაც საკუთარი თავის მართვა შეუძლია.

■ არავის „სიკეთის და სამართლიანობის“ არ მჯერა, როცა მეთოდები არადემოკრატიული და არატრანსფარენტულია. შესაბამისად, არ მჯერა ხელისუფლების, რომელიც მეუბნება – ნუ აპროტესტებ ამ ცვლილებებს, ეს დროებითია და შემოდგომაზე ყველაფერს თავიდან შევცვლითო. რატომ უნდა ვენდო სამომავლო დაპირებებს, როცა დღეს არ მრთავენ გადანყვეტილების მიღების პროცესში, დღეს თავად მიცხადებენ უნდობლობას?

ფოტო: თეზაურა არაქიძე

ნუცა (ნინო) ლოლობერიძე, 1902-1966 / კინორეჟისორი

ქალბის უსნობი ისტორია

„50 ქალი საქართველოდან“ – ასე ეწოდება ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის ახალ პროექტს, რომელიც XIX-XX საუკუნეებში საქართველოში კულტურული და პოლიტიკური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე ქალების ბიოგრაფიებსა და ორიგინალურ ფოტოებს აერთიანებს. ამ ქალების უმეტესობა და ქვეყნის ისტორიაში მათ მიერ შეტანილი წვლილი ფართო საზოგადოებისთვის დღემდე უცნობი იყო. საოჯახო არქივებსა და მუზეუმებში მიკვლეული ფოტოები და მათ უკანა მხარეს დაბეჭდილი მოკლე ბიოგრაფიები ჩვენი წარსულის უცნობ დეტალებს ამხელს და მკითხველს მივიწყებული ისტორიის ახალი პერსპექტივიდან დანახვის შესაძლებლობას აძლევს.

ანი ჭანკოტაძე

მხატვრები, პოეტები, მეცნიერები, პოლიტიკური ლიდერები, რევოლუციონერები და საზოგადო მოღვაწეები, რომლებიც თავისი დროის ყველაზე პროგრესული შეხედულებებით გამოირჩეოდნენ და რომელთაც ქართული კულტურა დასავლური ცივილიზაციის განუყოფელ ნაწილად აქციეს.

მათ შესახებ მასხოვრობა ოფიციალურმა კულტურამ არ შემოინახა ან დაამახინჯა.

მკვლევრები ინფორმაციის მოსაპოვებლად საბჭოთა დროის არქივებში მუშაობდნენ, რომელთა დიდი ნაწილი, მათივე თქმით, „საბჭოთა იდეოლოგიით გაჟღენთილი“, „პატრიარქალურად მიკერძოებული, დავარცხნილი“ და იმგვარად დაწერილია, რომ ოფიციალურ კულტურულ და პოლიტიკურ ღირებულებებთან კონფლიქტი არ გამოჩნდეს.

„ცხადია, რომ დაწერილი კულტურის ავტორთა დიდი ნაწილი მამაკაცია. ეს მამაკაცები და მათი დაწერილი კულტურა ცნობილი და ტირაჟირებულია, მათი პრეზენტაცია, ხშირად, დიდი ინტენსივობით ხდება,“ – ამბობს ფილოსოფოსი ლელა გაფრინდაშვილი, რომელმაც პროექტის ფარგლებში 10-მდე ბიოგრაფია შეადგინა და ზოგადად, XIX-XX საუკუნის მოღვაწე ქალების ისტორიების ერთ-ერთი პირველი მკვლევარია. „ბარბარე ჯორჯაძეს ვიცნობთ, როგორც სამზარეულოს წიგნის ავტორს, როცა ის ძალიან მნიშვნელოვანი საზოგადო მოღვაწე, დრამატურგი და პუბლიცისტი იყო. ეკატერინე გაბაშვილს ყველა იცნობს საბავშვო მწერლად და არა როგორც საზოგადო მოღვაწეს და კრიტიკულ ფემინისტს. იმავეს თქმა შეიძლება კატო მიქელაძეზე.“

■ ელენე ბაქრაძის ფოტო, რომელიც ზურაბ ალხანიშვილმა მის საოჯახო არქივში აღმოაჩინა და მთელი პროექტის საეიზოტო ბარათად იქცა, ძალიან განსხვავდება მკითხველისთვის აქამდე ცნობილი ელენე დარიანის სახისგან. პლაჟზე მდგარ უსაზღვროდ ლაღ ახალგაზრდა ქალს, ხელები მოკლე, ფართო შარვლის ჯიბეში ჩაუწყვია და სიგარეტითა და თამამი ღიმილით კამერის წინაშე პოზირებს. ამ დრომდე ელენე დარიანის გამოსასახად ხშირად იყენებდნენ ნახატს, სად აღბეჭდილი თვალდახრილი და სევდიანი ქალიც შეიძლება პოეტის მუზა ყოფილიყო, მაგრამ არა თამამი ეროტიკული ლექსების ავტორი. ნამდვილი ელენე დარიანის ფოტოს კი ამ ნახატს ვერაფრით მიამსგავსებთ.

ეს ქალი ძალიან რადიკალური ფემინისტური შეხედულებებით გამოირჩეოდა და უკიდურესად კრიტიკული მილიტანტი იყო – მისი შეხედულებები არყევდა ქართული კულტურისთვის ძალიან ფუნდამენტურ ღირებულებებს. სწორედ ეს არის მიზეზი, თუ რატომ არ დაიმახსოვრეს ის.“

პროექტში მონაწილე მკვლევრები ისტორიაში ქალების იგნორირების მიზეზებზე საუბრისას ხაზს უსვამენ, რომ პატრიარქალური კულტურისთვის ქალების ღვაწლის დავინყება დამახასიათებელია, თუმცა საქართველოს შემთხვევაში საქმე გვაქვს არა მხოლოდ პატრიარქალურ ღირებულებებთან, არამედ საბჭოთა ტოტალიტარულ რეჟიმთანაც. „ნებისმიერი ამ ქალის ისტორია რომ ავიღოთ და სრულად დავწეროთ, მივიღებთ ბოლშევიზმის ისტორიას საქართველოში,“ – ამბობს ლელა გაფრინდაშვილი.

პროექტის კიდევ ერთი მკვლევარი, ფილოსოფოსი თათა ცოფურაშვილი აღნიშნავს, რომ XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე მოღვაწე ქალების განდევნა ისტორიიდან საბჭოთა რეჟიმის ინტერესებში იყო, რაკი ეს ქალები სტალინური დიქტატურისთვის მიუღებელი, თავისუფალი კულტურულ-პოლიტიკური სივრცის შექმნას ემსახურებოდნენ: „საბჭოთა კავშირმა, როგორც იზოლაციონალისტურ-ტოტალიტარისტულმა საზოგადოებამ წაშალა ის კვალი, რაც ქართულ საზოგადოებას დასავლურ ცივილიზაციასთან აკავშირებდა.“

თათა ცოფურაშვილი ხაზს ბოლშევიკური დიქტატურისა და პატრიარქალური იერარქიის სინთეზს უსვამს. „გასაბჭოების შემდეგ საზოგადოებაში იერარქია სინამდვილეში არ გამქრალა. უბრალოდ, არსებული ელიტა პარტიულმა ნომენკლატურამ ჩაანაცვლა. არც პატრიარქალური ღირებულებები შეცვლილა: მართალია, გასაბჭოების პირველ წლებში სხვა სიტუაცია იყო, ოჯახის ფენომენის აქტიური გადააზრება მიმდინარეობდა და თავისუფალი სიყვარულის იდეაზე მსჯელობდნენ და ა.შ., მაგრამ 30-იანი წლებიდან, მმართველობაში სტალინის მოსვლის შემდეგ, ეს პერსპექტივა რადიკალურად შეიცვალა და მთელ სივრცეს პატრიარქალური

კულტი იპყრობს“, – ამბობს ცოფურაშვილი. მისი თქმით, სწორედ ამ პერიოდიდან იწყება ქალის სექსუალობის მარგინალიზებაც და ყალიბდება ქართველი ქალის ახალი სახე – ფალიკური დედა, რომელიც დაცლილია ყოველგვარი სექსუალობისგან. ეს სახე დღემდე რჩება ჩვენ კულტურასა და აზროვნებაში არსებულ მოდელად.

კულტურის მოღვაწეების შემოქმედებაც რადიკალურად სწორედ ამ პერიოდიდან, გასაბჭოებიდან რამდენიმე წელში იცვლება. ამის მაგალითია მარიჯანის ფსევდონიმით ცნობილი პოეტი მარიამ ტყემალაძე. მან საკუთარი ლექსების პირველი კრებული 1916 წელს გამოსცა. მარიჯანის პირველი კრებული თამამი და ეროტიკული აღსავსეა. 20-იანი წლების ბოლოს კი მან საბავშვო ლიტერატურის ჟანრში გადაინაცვლა და საბჭოთა ლიტერატურამ ღირებულად მისი შემოქმედების მხოლოდ ეს ნაწილი აღიარა. „ადრინდელ ლექსებში მარიჯანი ძალიან ლიად წერს საკუთარ სხეულზე, შეგრძნებებზე, ექსპერიმენტატორობს, და მერე უცებ რიგითი საბავშვო მწერალი ხდება. უკვე 60-იანი წლებში დაწერილ ლექსებს ვკითხულობ და ვხვდები, რომ კარგად არ არის ეს ქალი, სხვა რალაცის გაკეთებაც უნდა, მაგრამ ამ სურვილს დევნის... იგივე შთაბეჭდილებას ტოვებს ელენე ახვლედიანიც. რასაც 20-იანი წლებში ხატავდა სულ სხვა და ძალიან განსხვავდება იმისგან, რასაც შემდეგ ხატავდა. სხვა საზოგადოებაში რომ ეცხოვრათ, ამ ქალების შემოქმედება შემდეგ წლებში ალბათ სულ სხვანაირი იქნებოდა, მაგრამ ფიზიკური გადარჩენისთვის მათ მოუწიათ კონფორმისტები გამხდარიყვნენ.“ – ამბობს მარიჯანისა და ელენე ახვლედიანის ბიოგრაფების ავტორი, თამთა მელაშვილი.

მანვე შეადგინა ელენე დარიანის სახელით ცნობილი ელენე ბაქრაძის ბიოგრაფიაც. საარქივო მასალებზე დაყრდნობით, მკვლევრები ვარაუდობენ, რომ სწორედ ელენა ბაქრაძეა „დარიანული“ ციკლის სახელით გამოცემული 14-მდე ლექსის ავტორი, რომელიც პაოლო იაშვილის თვითმკვლელობის შემდეგ პაოლოს ლექსების კრებულში დაიბეჭდა.

ფოტო: ბ. ლეონიძე, სპ. ლუდრასტორი მუზეუმი

მარიამ ჯამბაკურ-ორბელიანი, 1852-1941 / საზოგადო მოღვაწე

ელენე ასველიძე, 1901-1975 / მხატვარი

ფოტო: გ. ლუონიძის სახ. ლიტერატურის მონაწილე

ელენე ბაქრაძის ფოტო, რომელიც ზურაბ ალხანიშვილმა მის საოჯახო არქივში აღმოაჩინა და მთელი პროექტის საფუძვლით ბარათად იქცა, ძალიან განსხვავდება მკითხველისთვის აქამდე ცნობილი ელენე დარიანის სახისგან. პლაჟზე მდგარ უსაზღვროდ ლალ ახალგაზრდა ქალს, ხელები მოკლე, ფართო შარვლის ჯიბეში ჩაუწყვია და სიგარეტი და თამამი ღიმილით კამერის წინაშე პოზირებს. ამ დრომდე ელენე დარიანის გამოსახახად ხშირად იყენებდნენ ნახატს, სადა აღბეჭდილი თვალდახრილი და სევდიანი

ქალიც შეიძლება პოეტის მუზა ყოფილიყო, მაგრამ არა თამამი ეროტიკული ლექსების ავტორი. ნამდვილი ელენე დარიანის ფოტოს კი ამ ნახატს ვერაფრით მიახლოებდნენ.

პროექტში განსაკუთრებით საინტერესოა ხუთი პოლიტიკოსი ქალის ისტორია, რომლებიც სოციალ-დემოკრატიული პარტიის წევრები და საქართველოს პირველი რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების დეპუტატები იყვნენ. ეს ქალები წლების განმავლობაში მუშაობდნენ პედაგოგებად, ექიმებად, ენეოდნენ სოციალისტური იდეების აგიტაციას, საქართველოში ჩამოჰქონდათ აკრძალული ლიტერატურა. ამ საქმიანობის გამო ისინი არაერთხელ დააპატიმრეს. სოციალ-დემოკრატიულ პარტიაში განხეთქილების შემდეგ ყველა მათგანი, როგორც საკუთარ თავს უწოდებდნენ, „მეუმცირესები“ ანუ „მენშევიკები“ იყვნენ.

ელენე ასველიძე ფარსეგოვა იმ ჯგუფის წევრი იყო, რომელმაც 1906 წელს სოხუმი აიღო. „ამ ჯგუფმა სახელისუფლებო სტრუქტურების პარალიზება გამოიწვია, ქალაქი დაიკავა და რამდენიმე კვირის განმავლობაში ინარჩუნებდნენ მმართველობას. როგორც სასამართლოს დოკუმენტაციიდან ჩანს, ელენე ასველიძე, რომელიც პედაგოგად მუშაობდა ერთ-ერთ სასწავლებელში, ბრალდებოდა, რომ ის ორგანიზებას უწევდა მოსწავლეთა გაფიცვებს, ასწავლიდა მათ რევოლუციურ სიმღერებს, როგორცაა მარსელიება, რომ სულ წითელი დროით მიუძღვოდა ხალხის ტალღას,“ – ყვება მკვლევარი ირაკლი ხვადაგიანი.

საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ, 1921 წლიდან, ეს ქალები იატაკქვეშეთში აღმოჩნდნენ და ისე აგრძელებდნენ არალეგალურ საქმიანობას. ახლა უკვე საბჭოთა მთავრობის მხრიდან გახდნენ დაპატიმრებისა და გადასახლების მსხვერპლი. ერთ-ერთი მათგანი, ანა სოლოლაშვილი კი 1937 წელს დახვრიტეს.

ლელა გაფრინდაშვილს მიაჩნია, რომ ამ პერიოდში ადამიანების ინდივიდუალური ისტორიების შესწავლა საუკეთესო მეთოდია საბჭოთა რეჟიმის ფენომენის შესასწავლად.

ფოტო: ივანის პატიშვილი

ემა ლალავევა-ედიბერიძე, 1904-1991 / მხატვარი

ვლად. ტოტალიტარული რეჟიმის შესახებ ამგვარად მოპოვებული ცოდნა კი საზოგადოებას მსგავსი ფენომენების თავიდან არიდებაში უნდა დაეხმაროს. „მხოლოდ ასე მივიღებთ არსებით პასუხებს, თუ რა იყო ბოლშევიზმი, საბჭოთა კავშირი, რეჟიმი... ამ გამოცდილების გაუაზრებლობა ტოვებს შესაძლებლობას ანალოგიური რეჟიმების ჩამოყალიბებისთვის ჩვენ თანამედროვეობაშიც. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რომ ამ ტიპის კვლევები და მათზე დაფუძნებული ძლიერი მოძრაობები დაწყებულიყო, სააკაშვილის რეჟიმი ვეღარ ჩამოყალიბდებოდა. ამიტომ ეს გამოცდილება გასააზრებელია, რომ მომავალში მაინც უფრო ფხიზლად ვიყოთ და ამ ტიპის მაგალითებზე დაყრდნობით შეგვეძლოს ახალ გამოწვევებზე რეაგირება“ – მიიჩნევს ფილოსოფოსი.

პროექტის ხელმძღვანელის, ჰაინრიხ ბიოლის გენდერის პროგრამის კოორდინატორის, ხათუნა სამნიძის აზრით, საზოგადოების მხრიდან თავსმოხვეული გენდერული როლები, საიდან თავის დაღწევასაც ვერც ქალები და ვერც მამაკაცები ვერ ახერხებენ, დღემდე ძალიან პრობლემატურია და ადამიანების ცხოვრება მათ გამო სწირად გაუსაძლისი ხდება. „ამ მდგომარეობიდან გამოსავალი, პირველ რიგში, განათლებაა. თუნდაც მსგავსი ტიპის ბუკლეტების და ისტორიების გავრცელება, რომლებიც ადამიანებს ატყობინებენ, როგორ შეიქმნა ის რეალობა, სადაც მათ უწევთ ცხოვრება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ახალგაზრდებმა იცოდნენ ამის შესახებ და დაინახონ ალტერნატივის შესაძლებლობა“, – ამბობს ხათუნა სამნიძე. ■

■ ამ პერიოდში ადამიანების ინდივიდუალური ისტორიების შესწავლა საუკეთესო მეთოდია საბჭოთა რეჟიმის ფენომენის შესასწავლად. ტოტალიტარული რეჟიმის შესახებ ამგვარად მოპოვებული ცოდნა კი საზოგადოებას მსგავსი ფენომენების თავიდან არიდებაში უნდა დაეხმაროს.

მეტი ხონსხოდი სუხსათის უვნებლობისთვის

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ უკვე დაასრულა მუშაობა კოდექსზე, რომელიც საკვების უვნებლობას, ვეტერინარიასა და მცენარეთა დაცვას ეხება. სააგენტოში ამბობენ, რომ კოდექსში მასშტაბური ცვლილებები შევიდა როგორც სურსათის უვნებლობის კონტროლის გაძლიერების, ასევე, მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის კუთხით. ცვლილებების პაკეტი გადაგზავნილია სამინისტროებში და მალე მისი განხილვა პარლამენტშიც დაიწყება.

თათია ხალიანი

■ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სამოქმედო გეგმის მიხედვით, რომელიც 2014-2017 წლებს მოიცავს, სურსათის მწარმოებელი 17 800 ბიზნესსუბიექტის შემთხვევაში გათვალისწინებულია ასევე, დაგეგმილია 23 680 სხვადასხვა დასახელების სურსათის ნიმუშის აკრედიტირებულ ლაბორატორიებში კვლევა.

სურსათის უვნებლობის სუსტი სახელმწიფო კონტროლი, ჯანმრთელობისთვის საშიში საკვები პროდუქტების რეალიზაცია ბაზარზე, დაზარალებული მომხმარებელი და სურსათის მწარმოებლების მიერ საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის დაბალი მაჩვენებელი ერთ-ერთი შემაფერხებელი ფაქტორი იყო ევროკავშირსა და საქართველოს შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულებაზე მოლაპარაკებების დასაწყისში. შესაბამისად, 2010 წელს ევროკავშირის რეკომენდაციების საფუძველზე სურსათის უვნებლობის ეროვნული სტრატეგია შემუშავდა. თუმცა, როგორც ექსპერტები ამბობენ, სტრატეგიის მთავარი მიზანია საქართველოში წარმოებული სურსათის დაშვება ევროპულ ბაზარზე და ის მომხმარებელთა უვნებელი სურსათით უზრუნველყოფას ნაკლებად ითვალისწინებს.

„სტრატეგიული კვლევებისა და განვითარების ცენტრის“ მიერ ჩატარებული კვლევებიდან ჩანს, რომ მთავარი პრობლემა მიკრობიოლოგიურად დაბინძურებული საკვები პროდუქტებია. განსაკუ-

თრებით ხშირია ნახევარფაბრიკატებსა და ხორცპროდუქტებში აღმოჩენილი კოლიბაქტერიები, რასაც მწარმოებლის მხრიდან ჰიგიენური ნორმების დაღვევა იწვევს. შესაბამისად არ არის გარანტირებული საკვების უვნებლობა. 2011 წლის სექტემბრიდან ორგანიზაცია მომხმარებელთა საჩივრების საფუძველზე საკვებ პროდუქტებს ამოწმებს. საჩივრის მიღების შემდეგ, მითითებული მაღაზიიდან კონკრეტულ პროდუქტს ყიდულობს და ლაბორატორიაში მიკრობიოლოგიურად ამოწმებს. თუ დარღვევა აღმოჩნდა, ამის შესახებ წერილობითი ინფორმაცია, როგორც მენარმეს, ასევე, სურსათის ეროვნულ სააგენტოსაც ეგზავნება.

სურსათის უვნებლობის კონტროლი სურსათის ეროვნული სააგენტოს მოვალეობაა, თუმცა მისი კონტროლის მასშტაბები, სურსათის წარმოებაში და გაყიდვაში ჩართული მენარმეების რიცხვთან შედარებით, ძალიან მცირეა. როგორც „ევრაზიის თანამშრომლობის ფონდის“ თანამშრომელი ვახტანგ კობაქი ამბობს, 2012 წელს სურსათის ოპერატორების რეგისტრირებული რაოდენ-

ნობიდან მხოლოდ 0.8% შემოწმდა, რაც მიზეზური ციფრია.

„მაგალითად, ამერიკაში რამდენიმე მაკონტროლებელი ორგანოდან, 2011 წელს მართო ერთმა მაკონტროლებელმა სურსათის ადგილობრივი ოპერატორების 6%-ს ჩაუტარა შემოწმება. ბუნებრივია, ეს დიდ რესურსებთან არის დაკავშირებული მაგრამ ისეთი საკითხია, რომ სახელმწიფომ უნდა გაიმეტოს ამისთვის რესურსები, რადგან უშუალოდ ჩვენს ჯანმრთელობას ეხება.“

საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 21 თებერვლის დადგენილებით, სოფლის

მეურნეობის სამინისტროს სამოქმედო გეგმის ერთ-ერთ პრიორიტეტად სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფა დასახელდა. პროგრამის მიხედვით, ლაბორატორიული კვლევების შედეგების შეფასებისა და ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, რომ მაღალია დარღვევები გამოკვლეული სასმელი წყლის სინჯებში, ცხოველური წარმოშობის სურსათში, მზაკერძებსა და კულინარიულ ნაწარმში. შესაბამისად, სახელმწიფო გეგმავს ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვაზე ზრუნვას.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

ინიციატივით სამუშაო ჯგუფი შეიქმნა, რომელმაც „სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსში“ შესატანი ცვლილებების პაკეტი მოამზადა. პროექტის მომზადებაში სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან ერთად არასამთავრობო ორგანიზაციები და დარგის სპეციალისტებიც მონაწილეობდნენ.

„ვერაზიის თანამშრომლობის ფონდი“ ერთ-ერთი იყო იმ ორგანიზაციებს შორის, რომელმაც ჯგუფს რეკომენდაციები მიანოდა. ცამეტი რეკომენდაციიდან ძირითადი სახელმწიფო კონტროლის გამკაცრებას და რისკის ანალიზის სისტემის გაუმჯობესებას ეხებოდა.

„რისკის ანალიზი კონტროლის განხორციელების საფუძველია. ჯერ უნდა შეფასდეს ბაზარზე არსებული რეალური რისკები – რა სახის სურსათიდან მოდის რისკები, როგორ პირობებშია სურსათი და ა.შ. ეს ყველა ქვეყანაში ძალიან სერიოზული და მეცნიერულ კვლევებზე დაფუძნებული პროცესია. უნდა შემუშავდეს კონკრეტული წესები და პირობები, რათა შევაფასოთ რისკები, ხოლო შემდგომ, ამის საფუძველზე გაინეროს კონტროლის სხვა მექანიზმები,“ – ამბობს ვახტანგ კობალაძე.

სააგენტოს სურსათის უვნებლობის დეპარტამენტის უფროსის კახა სოხაძის თქმით, კოდექსში მასშტაბური ცვლილებები შევიდა და ამ სფეროს რეგულირება გაცილებით უფრო მკაფიოდ გაინერა. კოდექსში შესული ცვლილებები საერთაშორისო სტანდარტებს ეფუძნება, რომელიც რისკის ანალიზს და კონტროლის ეფექტურ მექანიზმს გულისხმობს.

„თუკი არსებული პოლიტიკა არ იყო ქმედითი, ახლა მიდგომები შეიცვალა, სურსათზე სახელმწიფო კონტროლი მხოლოდ ადამიანების ჯანმრთელობის დაცვას და მომხმარებელთა ინტერესების დაცვას ემსახურება. ეს პირდაპირ კავშირშია ადამიანების სიცოცხლის დაცვასთან, რაც უზენაესი კონსტიტუციური უფლებაა“, – ამბობს სოხაძე.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოში აცხადებენ, რომ სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლი, როგორც გეგმიურ ისე არაგეგმიურ ინსპექტირებას მოიცავს. გეგმიური შემოწმების მიხედვით, მინისტრის ბრძანების საფუძველზე სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის წლიური პროგრამა მტკიცდება, სადაც განერილია შესამოწმებელი ბიზნესოპერატორების რაოდენობა და იმ სურსათის დასახელება, რომელიც სახელმწიფომ მიმდინარე წელს უნდა გამოიკვლიოს.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სამოქმედო გეგმის მიხედვით, რომელიც 2014-2017 წლებს მოიცავს, სურსათის მწარმოებელი 17 800 ბიზნესოპერატორის შემოწმებაა გათვალისწინებული. ასევე, დაგეგმილია 23 680 სხვადასხვა დასახელების სურსათის ნიმუშის აკრედიტირებულ ლაბორატორიებში კვლევა.

რაც შეეხება არაგეგმიურ შემოწმებას, სააგენტოს შეუძლია მხოლოდ მომხმარებლის შეტყობინების საფუძველზე ჩაატაროს არაგეგმიური შემოწმება.

კიდევ ერთი ცვლილება, რომელიც კოდექსში შევიდა ეტიკეტირების წესის დარღვევის და მომხმარებელთა შეცდომაში შეყვანის მცდელობაზე პასუხისმგებლობის საკითხს ეხება. კახა სოხაძის თქმით, ეს ცვლილება მომხმარებელთა ინტერესების დაცვისთვის კარგი მექანიზმია, რადგან ყველა კონკრეტულ შემთხვევაზე პასუხისმგებლობის საკითხი დადგება და მენარმე დაჯარიმდება.

ერთ-ერთი საკითხი, რომელზეც აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს, კერძო საინსპექციო ორგანოების დაშვებას ეხება. არსებული კანონმდებლობა ასეთი ორგანოების არსებობას ითვალისწინებს. ცვლილებების მიხედვითაც კანონში ეს ნორმა რჩება. „ვერაზიის თანამშრომლობის ფონდში“ მიიჩნევენ, რომ ეს არაეფექტური მექანიზმია და ინტერესთა კონფლიქტის წარმოქმნის რისკიც არსებობს. რადგან კერძო საინსპექციო ორგანომ პირადად უნდა გაუფორმოს

ხელშეკრულება ბიზნესოპერატორს რომელსაც შეამოწმებს. ამიტომ ორგანიზაციის პოზიციაა, რომ ეს ნორმა ახალ კოდექსში დაიხვეწოს.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოში კი თვლიან, ეს არ მოდის წინააღმდეგობაში ევროპულ პრაქტიკასთან.

კოდექსზე მუშაობა არ იყო დასრულებული, როდესაც პარლამენტში შევიდა ინიციატივა ამავე კოდექსში ცვლილებების შეტანის შესახებ. საკანონმდებლო ინიციატივის ავტორი დეპუტატი კობა დავითაშვილია. დეპუტატი სასაკალოს გარეთ სარეალიზაციოდ გამზადებული ცხოველის დაკვლის ლეგალიზაციას ითხოვს. დავითაშვილის თქმით, ცხოველის სასაკალოზე დაკვლის ვალდებულება უნდა გაუქმდეს და ადგილზე ცხოველის დაკვლის პროცესზე ზედამხედველობა ბიზნესოპერატორსა და ვეტერინარს შორის დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე განხორციელდეს.

„ქვეყანაში სასურსათო პროდუქციას წვრილი გლეხური მეურნეობები აწარმოებენ. ხორცს სწორედ ასეთი მეურნეობები აწვდიან ბაზარს. პრაქტიკულად ეს ბაზარი მაინც არსებობს, არაღეგალურად. სასაკალო კი ისეა მოწყობილი რომ ორიენტირებულია მსხვილ ფერმერულ მეურნეობაზე,“ – ამბობს დავითაშვილი.

მისი თქმით, ცხოველის ადგილზე დაკვლის დაკანონებით მოგებული დარჩება როგორც გლეხი, ისე მომხმარებელი და წვრილი მენარმე. გარდა ამისა, ხორცი გაიფუტება, რადგან თავის დროზე სასაკალოებში პირუტყვის დაკვლის ვალდებულების გაჩენამ დიდ ქალაქებში ხორცის გაძვირება გამოიწვია.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოში მიიჩნევენ, რომ ადამიანის ჯანმრთელობისთვის ამგვარად დაკლული ცხოველის ხორცი შესაძლებელია საფრთხეს წარმოადგენდეს. რადგან საერთაშორისო მიდგომაა, რომ სამომხმარებლო ბაზარზე გამოტანილი ხორცი მხოლოდ სასაკალოზე დაკლული ცხოველისგან უნდა იყოს და შემოწმების გარკვეულ პროცედურებს გადიოდეს.

„ცხოველი ჰიგიენის პირობების ზედმინევით დაცვით უნდა დაიკლას. შენახვისას და ტრანსპორტირებისას კი ტემპერატურის რეჟიმები უნდა დაიცვან. აქ საუბარია იმის შესახებ, რომ გლეხმა ცხოველი ვეტერინარული ზედამხედველობის ქვეშ დაკლას. რთულია იმის თქმა, რამდენად იქნება აღნიშნული პირობები ასეთ გარემოში დაცული,“ – ამბობს კახა სოხაძე.

ცვლილების ინიცირების შემდეგ, 15 ივნისს, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა პარლამენტში განცხადება წარადგინეს, სადაც საუბარია, რომ ამ საკანონმდებლო ნორმის მიღება კიდევ უფრო გაზრდის ბაზარზე მავნე სურსათის მოხვედრის საფრთხეს და სურსათით გამოწვეული ჯანმრთელობის რისკებს, რაც ისედაც მწვავე პრობლემაა, სასურსათო ბაზრის რეგულირების სისუსტის გამო. ორგანიზაციები მოუწოდებენ პარლამენტს ღრმად შეისწავლოს საკითხი და ყველა დაინტერესებულ საზოგადოებრივ ორგანიზაციას თუ სპეციალისტთა ჯგუფს მისცეს საშუალება საკუთარი მოსაზრებები დააფიქსირონ ცვლილებების პროექტთან დაკავშირებით.

სურსათის უვნებლობის კანონმდებლობის მონესრიგებასთან ერთად, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სამოქმედო გეგმაში წერია, რომ ქვეყნის ტერიტორიაზე სამი ლაბორატორიის მოწყობა იგეგმება. თუმცა, ამასთან დაკავშირებით რაიმე კონკრეტული გადაწყვეტილება ჯერ მიღებული არ არის. სააგენტოში ამბობენ, რომ ამაზე მუშაობა მიმდინარეობს, მაგრამ ლაბორატორიების აღჭურვა და მონესრიგება დიდ თანხებს მოითხოვს.

“რამდენიმე დონორი ორგანიზაცია დაინტერესებულია და ამაზეც მიდის საუბარი. მნიშვნელოვანია მძლავრი ლაბორატორიული ცენტრის შექმნა რომელიც საერთაშორისო მოთხოვნებს და სტანდარტებს უპასუხებს. ამისთვის მრავალპროფილური კვლევაა საჭირო” – ამბობს კახა სოხაძე.

 სურსათის უვნებლობის კანონმდებლობის მონესრიგებასთან ერთად, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სამოქმედო გეგმაში წერია, რომ ქვეყნის ტერიტორიაზე სამი ლაბორატორიის მოწყობა იგეგმება. თუმცა, ამასთან დაკავშირებით რაიმე კონკრეტული გადაწყვეტილება ჯერ მიღებული არ არის.

ხობოხი ვისავეთ დასაუცხავად ტერიტორიებს

ფოტო: თინათინ ბარჩხაძე

ვაშლიანის ეროვნული პარკი

დაცული ტერიტორიების სააგენტოში ბევრი სასიკეთო ცვლილება განხორციელდა, თუმცა მოუგვარებელი პრობლემები ჯერ კიდევ მრავლადაა. ბრაკონიერობასთან ბრძოლის ეფექტური მექანიზმების დანერგვა, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი, ფართობის ზრდა, რეინჯერების ხელფასები – ეს ის საკითხებია, რომლებიც მოკლევადიან პერსპექტივაში უნდა გადაიჭრას.

ეკა მაღალდაძე

20 მაისს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრომ სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს უფროსი გიორგი შონვაძე დაკავებული თანამდებობიდან გაათავისუფლა. გაათავისუფლების მიზეზი სამინისტროს შიდა აუდიტის დეპარტამენტის დასკვნა გახდა, რომლის თანახმადაც, რამდენიმე მილიონი ლარი არამართლზომიერად იყო დახარჯული.

შონვაძე ამბობს, რომ მისი გაათავისუფლების მიზეზი რეკონსტრუქციის მიზნით განხორციელებული ქმედებებია. სამინისტროში კი აცხადებენ, რომ თანხების არამართლზომიერი ხარჯვა გაუმართლებელია. მით უმეტეს, რომ საუბარია არა მხოლოდ საბიუჯეტო, არამედ საერთაშორისო გრანტების ფარგლებში გა-

მოყოფილ თანხებზე. შიდა აუდიტის 13 მაისის დასკვნის თანახმად, გამოვლენილი გარემოებები სავარაუდოდ სისხლისსამართლებრივი დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს, ამიტომ საქმის მასალები შესასწავლად მთავარ პროკურატურას გადაეგზავნა.

დაცული არის ტერიტორია, რომელსაც სპეციალური სტატუსი უნიკალური ბიომრავალფეროვნების, დამახასიათებელი ეკოსისტემების დასაცავად და შესანარჩუნებლად აქვს მინიჭებული.

საქართველოში დაცვის ხარისხის მიხედვით 6 კატეგორიის დაცული ტერიტორია არსებობს. ესენია: სახელმწიფო ნაკრძალი, ეროვნული პარკი, ბუნების ძეგლი, აღკვეთილი, დაცული

ლანდშაფტი და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია.

არასაკმარისი დაცული ტერიტორია

IUCN-ის (ბუნების კონსერვაციის საერთაშორისო კავშირის) კრიტერიუმების მიხედვით, საქართველოში სულ 68 სხვადასხვა კატეგორიის დაცული ტერიტორია არსებობს, მათ შორის: 14 სახელმწიფო ნაკრძალი, 10 ეროვნული პარკი, 18 აღკვეთილი, 24 ბუნების ძეგლი და 2 დაცული ლანდშაფტი.

ეს ტერიტორიები საქართველოს მთლიანი ფართობის 7.5%-ს (520 273 ჰა) შეადგენს, მაშინ, როცა ევროპაში დაცულ ტერიტორიებს საშუალოდ ქვეყნის 18% უკავია. საქართველოს დაცული ტერიტორიების 75% ტყითაა დაფარული.

კონკრეტული მითითება, თავისი ტერიტორიის რა ნაწილს უნდა იცავდეს სახელმწიფო, ცხადია, არ არსებობს, ეს თითოეული ქვეყნის ბუნებრივ პოტენციალზე დამოკიდებულია. თუმცა სახეობათა კონსერვაციის ცენტრის, „ნაკრესის“ გამგეობის თავმჯდომარის, ირაკლი შავგულიძის აზრით, საქართველოსნაირი ქვეყნისთვის 7.5% პრაქტიკულად ვერ უზრუნველყოფს იმას, რომ საქართველომ შეინარჩუნოს თავისი როლი მსოფლიოში, როგორც ბუნებით მდიდარმა ქვეყანამ.

„ეს არაა გარემოსდამცველების აკვიატებული იდეა, რეალობა ასეთია. გარდა ამისა, ეს ჩვენი ვალდებულებაა საერთაშორისო თანამეგობრობის წინაშე, რომელმაც, სხვათა შორის, სწორედ ამ სფეროს განვითარებაში მილიონობით ევრო ჩადო ამ ქვეყანაში,“ – ამბობს შავგულიძე.

შავგულიძის ინფორმაციით, ბიომრავალფეროვნების დაცვის ეროვნულ სტრატეგიაში, რომელიც მომზადების პროცესშია, აღნიშნულია, რომ დაცული ტერიტორიების საერთო ფართობი 17%-მდე მაინც აუცილებლად უნდა გაიზარდოს. შავგულიძის აზრით, თუ უახლოეს 10 წელიწადში ამის განხორციელება მოხერხდა, ეს სფეროსთვის დიდი წარმატება იქნება.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ახალი უფროსი რატი ჯაფარიძე ამბობს, რომ 1994 წელს საქართველომ „ბიომრავალფეროვნების შესახებ კონვენციასთან“ (CBD) შეერთებით

სწორედ უნიკალური ბიომრავალფეროვნების ეფექტური დაცვის ვალდებულება აიღო. საქართველო ვალდებულია 2020 წლამდე თავისი ტერიტორიის 19% მაინც გამოაცხადოს დაცულ ტერიტორიად.

თუმცა, დაცული ტერიტორიების ფართობის გაზრდის პროცესში რიგი პრობლემებია. ერთი მხრივ, მწირი სახელმწიფო დაფინანსება, მეორე მხრივ კი ის, რომ ტყის მასივების ნაწილი, რომელიც პოტენციურ დაცულ ტერიტორიად მოიაზრება, იჯარით ინვესტორებისთვის არის გადაცემული, ნაწილის მიმართ სამომავლოდ კომერციული ინტერესები არსებობს, დიდ ნაწილს კი ადგილობრივი მოსახლეობა საძოვრების ან სხვა დანიშნულებით იყენებს.

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი

ექსპერტების შეფასებით, წლების განმავლობაში ყველაზე გამოკვეთილი ხარვეზი ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის კუთხით გვექნა. არადა, დაცული ტერიტორიების დაარსებისა და ფუნქციონირების ეფექტურობის შესაფასებლად, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი აუცილებელია.

„თუ არ გვაქვს პოპულაციების ზრდის ტენდენციები, ან მთლიანად ეკოსისტემების კუთხით დადებითი ცვლილებების ტენდენციები, მაშინ დაცული ტერიტორია ეფექტურად ვერ მოქმედებს, ან საზღვრებია არასწორი, ან დაგეგმარება, ან მენეჯმენტი და მიდგომები საჭიროებს გადახედვას. მონიტორინგის გარეშე კი ამის შესახებ მხოლოდ ვარაუდების გამოთქმა შეგვიძლია. ის მონაცემები, რასაც ადგილობრივი ადმინისტრაციის თანამშრომლები აგროვებდნენ და დებდნენ, კრიტიკას ვერ უძლებს,“ – ამბობს ირაკლი შავგულიძე.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ახალი უფროსი რატი ჯაფარიძე ფიქრობს, რომ პრობლემის მიზეზი დარგის არაპროორიტეტულობა იყო. რადგან ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი და მსგავსი საკითხები არასდროს აღიქმებოდა პირველად საჭიროებებად. „ფიქრობდნენ, როგორ აეშენებინათ დაცული ტერიტორიაზე დიდი სასტუმრო, როგორ მოეზიდათ მონადირე ტურისტები, მაგრამ იმის შესწავლაზე, რასაც ვიცავდით, არავინ ფიქრობდა. ჩვენ გვინდა, დავინახოთ მთლიანი

■ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ახალი უფროსი რატი ჯაფარიძე ამბობს, რომ 1994 წელს საქართველომ „ბიომრავალფეროვნების შესახებ კონვენციასთან“ (CBD) შეერთებით სწორედ უნიკალური ბიომრავალფეროვნების ეფექტური დაცვის ვალდებულება აიღო. საქართველო ვალდებულია 2020 წლამდე თავისი ტერიტორიის 19% მაინც გამოაცხადოს დაცულ ტერიტორიად.

სურათი, გავიგოთ რა ხდება, და მიღებული შედეგების საფუძველზე შევიმუშავოთ ის სამოქმედო გეგმა, რომელიც კარგი იქნება გარემოს დასაცავად და ასევე მის საექსპლუატაციოდ მდგრადი გამოყენების პირობით.“

კანონმდებლობა და დაცვის კატეგორიები

ირაკლი შავგულიძე კანონმდებლობის ხარვეზებზეც საუბრობს. მისი თქმით, კანონი „ნიეთელი ნუსხისა“ და „ნიეთელი წიგნის“ შესახებ გადამუშავებას საჭიროებს. რადგან წლების განმავლობაში, მას შემდეგ, რაც კანონმდებლობა შემუშავდა, შეიცვალა როგორც ფაქტობრივი მდგომარეობა, ისე კვლევის მეთოდები.

მისი აზრით, გადასახედია „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ კანონიც. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში დაცული ტერიტორიების მრავალფეროვანი (6 კატეგორია) კატეგორიები არსებობს, შავგულიძის შეფასებით, კიდევ უფრო მეტი და მოქნილი კატეგორიის დამატება საჭირო. ასეთი შეიძლება იყოს ადგილობრივი მნიშვნელობის სპეციალური მენეჯმენტის ან კერძო დაცული ტერიტორიების კატეგორია. ისინი დაცვის ხარისხით უფრო დაბალ კატეგორიებად მოიაზრება, თუმცა შავგულიძე განმარტავს, რომ კონსერვაციის კუთხით, ყოველ კონკრეტულ სიტუაციაში ისეთი კატეგორიის შერჩევა ჯობს, რომელიც ოპტიმალურ შედეგს მოგვცემს. გრძელვადიან პერსპექტივაში კი შესაძლოა უფრო ეფექტური სწორედ დაცვის რეჟიმით, რანგით უფრო დაბალი კატეგორიები აღმოჩნდეს.

ადგილობრივი მნიშვნელობის დაცულ ტერიტორიად შეიძლება გამოცხადდეს ადგილები, რომლებსაც არ აქვთ ეროვნული თუ გლობალური ფასეულობა, მაგრამ კონკრეტული რეგიონისთვის მნიშვნელოვან ტერიტორიას წარმოადგენს. შეიძლება ისინი ადგილობრივი თვითმმართველობის დაქვემდებარებაში იყოს.

კიდევ ერთი შესაძლო კატეგორია კერძო დაცული ტერიტორიაა, ამგვარი ტერიტორია კერძო მფლობელობაშია, იქნება ეს საერთაშორისო ან ადგილობრივი ორგანიზაცია თუ კერძო კომპანია, თუმცა მისი მართვა ზუსტად

ისევე ხორციელდება, როგორც დაცული ტერიტორიისა.

„მაშინ, როდესაც სახელმწიფოს არ აქვს საშუალება დაცულად გამოაცხადოს ესა თუ ის ტერიტორია, კერძო ორგანიზაციას შეუძლია გარკვეულწილად საერთო ბიზნეს-ინტერესებიდან გამოისყიდოს კონკრეტული ტერიტორია. სახელმწიფო კი ორმაგად ნახულობს მოგებას, ერთი მხრივ ხდება ბუნების დაცვა, მეორე მხრივ კი იღებს საბიუჯეტო შემოსავალს,“ – ამბობს შავგულიძე. მისი თქმით, მთელი რიგი ტერიტორიების დაცვა საქართველოში, სწორედ იმიტომ ვერ ხერხდება, რომ მათ მიმართ ძალიან დიდი კომერციული ინტერესები არსებობს. და სახელმწიფოც ამას როგორც შემოსავლის წყაროს ისე უყურებს,“ – განმარტავს შავგულიძე.

ტერიტორიის მფლობელს შეუძლია მიიღოს კომერციული მოგება, განავითაროს ეკოტურიზმი, თუმცა საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და სახელმწიფოს წინაშე აღებულ დაცვის ვალდებულებებს სრულად უნდა აკმაყოფილებდეს – იყენებდეს ტერიტორიას, მაგრამ არა მომხმარებლური მიდგომით.

„ეს საკმაოდ რთული სფეროა, მაგრამ ამის გამოცდილება მსოფლიოში არსებობს. პატაგონიის უზარმაზარი ტყეების დიდი ნაწილიც კერძო ხელშია, მაგრამ ფაქტია, რომ მსოფლიოსთვის უძვირფასესი ტყეები სწორედ ამ კერძო კომპანიებმა გადაარჩინეს,“ – განმარტავს „ნაკრესში“.

დაფინანსების სიმცირე

დაცული ტერიტორიების დაფინანსება ბოლო წლებში გაიზარდა, თუმცა, 10-11 მილიონს მაინც არ აჭარბებს. 2012 წლის მონაცემებით, სახელმწიფო დაფინანსება მთლიანი შემოსავლის 31%-ს არ აჭარბებდა (3 426 000 ლარი), გრანტებით მიღებული შემოსავალი 61% იყო, საკუთარი შემოსავალი კი სულ 6% – 700 000 ლარი.

დაფინანსების პრობლემაზე საუბრისას რატი ჯავახრიძე ამბობს, რომ ეს საკითხი დიდწილად გამოსწორებულია. ცენტრალური აპარატის თანამშრომლებს უკვე აქვთ კონკურენტული ხელფასები, თუმცა კვლავ დაბალი რჩება რეინჯერების ხელფასები.

სახეობათა კონსერვაციის ცენტრში კი განმარტავენ, რომ ეს დარგი უშუალოდ სახელმწიფოსთვის უნდა იყოს პრიორიტეტული, რაც შესაბამისი დაფინანსებით უნდა გამოიხატოს.

„არ შეიძლება დაცული ტერიტორიები დონორების ან საკუთარი თავის იმედზე დაეტოვოთ. სახელმწიფომ უნდა დაიცვას თავისი სიმდიდრე და მსოფლიოსაც აჩვენოს, რომ ეს მისთვის პრიორიტეტულია. საკუთარ ხარჯებს ისეთი ეროვნული პარკებიც კი ვერ ფარავენ, როგორებიცაა აფრიკის ცნობილი ეროვნული პარკები, სადაც იმდენი ტურისტია, რომ ვერც ერთ დაცულ ტერიტორიაზე ჩვენ ვერასდროს გვეყოლება. სახელმწიფო ყოველთვის დებს ამასი გარკვეულ ფულს,“ – აცხადებს ირაკლი შავგულიძე.

ინდივიდუალური მენეჯმენტის გეგმა

ერთ-ერთი პრობლემა, რომელზეც წლების განმავლობაში გარემოსდამცველები აპელირებდნენ, ინდივიდუალური მენეჯმენტის გეგმის არარსებობა იყო. ქართული კანონმდებლობით, ინდივიდუალური მენეჯმენტის გეგმა ნებისმიერ დაცულ ტერიტორიას უნდა ჰქონდეს. თუმცა რეალურად ასეთი გეგმა სააგენტოს 2005-2012 წლების ანგარიშის თანახმად, სულ 8 დაცულ ტერიტორიას აქვს.

ირაკლი შავგულიძის თქმით, მენეჯმენტის გეგმის არსებობა საკანონმდებლო დონეზე სწორედ იმიტომ მოითხოვება, რომ ის პრაქტიკული საქმიანობისთვის აუცილებელია: „ესაა ადამიანთა ჯგუფის ყოველდღიური პრაქტიკული, საოპერაციო გეგმა. მთავარი დოკუმენტი, რომლითაც ტერიტორიული ადმინისტრაციის წარმომადგენლები ადგილზე ყოველდღიურ საქმიანობაში და გადაწყვეტილების მიღებისას უნდა ხელმძღვანელობდნენ. ამის გარეშე, მთელი რიგი საკითხები და აქტივობები, დაურეგულირებელი და გაურკვეველი რჩება. შესაბამისი გეგმების გარეშე ადგილობრივი წარმომადგენლები ვერც ეფექტურ კანონალსრულებას განახორციელებენ და ვერც ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგს“.

ევროკავშირის „თვინინგის“ პროგრამის ფარგლებში ახლო მომავალში ასეთი გეგმა კიდევ 4 დაცული ტერიტორიისთვის მომზადდება.

ბრაკონიერიოპასთან ბრძოლა და რეინჯერები

კანონალსრულების პრობლემებზე საუბრისას ექსპერტებიც და სააგენტოს ხელმძღვანელიც რეინჯერების შეზღუდულ რაოდენობას, მათ მცირე ხელფასებსა და არასათანადო აღჭურვას ასახელებენ.

ირაკლი შავგულიძე ამბობს, რომ საზოგადოებას არასწორი წარმოდგენა აქვს რეინჯერების საქმიანობის შესახებ: „საზოგადოებას უნდა ესმოდეს, რომ რეინჯერი პრაქტიკულად სამართალდამცავია, მას უნევს არათუ უწყინარ, არამედ შეიარაღებულ დამნაშავეებთან დაპირისპირებაც. საჭიროა მათი როგორც სათანადო აღჭურვა, ისე მომზადება. ბრაკონიერი, რომელიც დათვის მოსაკლავადაა ნასული, ცხადია შეიარაღებულია. ჯიპისები, მანქანები, იარაღი, ტექნიკა, ეს ყველაფერი აუცილებელია კანონალსრულების ეფექტურად განხორციელებისთვის.“

გარდა ამისა, აუცილებლად მიიჩნევა, რომ ყოველი ტერიტორიისთვის არსებობდეს კანონალსრულების სტრატეგია, რომელშიც ამა თუ იმ ტერიტორიისთვის განსაზღვრულია კონკრეტული განსახორციელებელი ქმედები. როგორებიცაა პატრულირების გეგმიური თუ არაგეგმიური მარშრუტები, კანონზომიერებები – რომელი პერიოდები და ტერიტორიები განსაკუთრებით სარისკო.

ბრაკონიერობის თავიდან ასაცილებლად სააგენტოს ხელმძღვანელი, რატი ჯაფარიძე ეფექტურ მექანიზმად ტერიტორიებზე დაგებული ე.წ. ფოტოხაფანგებსაც მიიჩნევს, რომლებიც ადმინისტრაციაში ინფორმაციასა და ფოტოებს გზავნის. სააგენტო აპირებს დანერგოს მფრინავი აპარატების ე.წ. დრონების გამოყენებაც. თუმცა რეინჯერების ხელფასებისა და მომზადების გაუმჯობესებას ის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად მიიჩნევს.

ჯაფარიძე ამბობს, რომ რეინჯერების ხელფასების 30-40%-ით ზრდა იგეგმება, თუმცა თუ ღირებული ცვლილებები გვინდა, ეს ზრდა უფრო მნიშვნელოვანი უნდა იყოს: „ესაა ხალხი, რომელთა საქმიანობითაც მთლიანად სააგენტოს მუშაობის ეფექტურობა ისაზღვრება. ხალხი, რომელიც სიკვდილს თვალებში უყურებს. ხელფასი კი 450 ლარს არ აჭარბებს.“

■ „საზოგადოებას უნდა ესმოდეს, რომ რეინჯერი პრაქტიკულად სამართალდამცავია, მას უნევს არათუ უწყინარ, არამედ შეიარაღებულ დამნაშავეებთან დაპირისპირებაც. საჭიროა მათი როგორც სათანადო აღჭურვა, ისე მომზადება.“

ჩვენ კარგად გვახსოვს რეინჯერ მერაბ არევაძის საქმე, რომელიც ბრაკონიერებთან შეტაკებისას დაიღუპა.“

როცა განვითარების პროექტი ბიომრავალფეროვნებით მდიდარ ადგილებში სოციალდება

როდესაც გარემოსდამცველები ხდის ხეობაში დაგეგმილი ჰესის აშენებას ეწინააღმდეგებოდნენ, მათი ერთ-ერთი არგუმენტი სწორედ ტერიტორიის ყაზბეგის ეროვნულ პარკთან სიახლოვე, მისი გაფართოების შესაძლებლობის იგნორირება და ხეობის გამორჩეული ეკოსისტემების განადგურების საფრთხე იყო.

ირაკლი შავგულიძე ამბობს, რომ განვითარების პროექტების განხორციელებასა და ბუნების დაცვას შორის კომპრომისული, შუალედური გზის პოვნა ბუნების დამცველების დიდი ხნის შეუსრულებელი მოთხოვნაა. აუცილებელია, არსებობდეს გარკვეული „წითელი ხაზები“ – ბიომრავალფეროვნებით მდიდარი ადგილების ნუსხა, სადაც განვითარების პროექტების განხორციელება არ შეიძლება.

“უამრავი ექსპერტული შეფასება არსებობს, სად გვაქვს ასეთი ადგილები, რომლებიც ბუნების დაცვის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია და რეკომენდებულია იქ დაცული ტერიტორიის დაარსება. ენერგეტიკის სამინისტროსულ გვეუბნებოდა, თქვენ რომ გკითხოთ, ყველგან ნაკრძალს დააარსებთო, არადა პირიქით, ძალიან ბევრი კატეგორია გვაქვს და კიდევ მეტის დაარსება შეიძლება კონკრეტული ადგილების სოციალურ-ეკონომიკური და ეკოლოგიური საკითხების გათვალისწინებით. ყველა ნაკადულზე ჰესის აშენებით გრძელვადიან მიზნებს ნამდვილად ვერ მივაღწევთ,“ – მიიჩნევს შავგულიძე.

ექსპერტი იხსენებს, რომ 2010 წელს ბუნების ძეგლების ნუსხაზე მუშაობისას პრაქტიკულად დასაცავი ადგილების რიცხვი ასიდან 17-მდე შემცირდა. რადგან უმეტეს ადგილებში სწორედ განვითარების პროექტი იგეგმებოდა.

„ხდის ხეობა ძალიან კარგი მაგალითია იმისა, რა პრობლემის წინაშეც ვდგავართ. ეს ერთ-ერთი ის ადგილია, სადაც ადრეც იყო და სამომავლოდაც უნდა მოწყობილიყო ბუნების ძეგლი, ამის ყველანაირ კრიტერიუმს აკმაყოფილებს. ცხადია, ჩვენ არ ვართ ენერგეტიკული განვითარების წინააღმდეგი, თუმცა როგორმე უნდა შევთანხმდეთ კონკრეტულ სტრატეგიაზე, ენერგეტიკისა და ბუნების დაცვის სექტორმა ერთად უნდა გადანყვიტოს, სად სჯობს ჰესების აშენება და სად ბუნებრივი სიმდიდრის დაცვა.“

როდესაც დაცული ტერიტორიების საზღვრები შემცირდა, რასაც გარემოსდამცველები სწორედ განვითარების პროექტებს უკავშირებდნენ. ერთი შემთხვევა 2012 წლის გაზაფხულზე ყაზბეგის ეროვნული პარკიდან ტერიტორიების ამორიცხვა იყო. ამ ტერიტორიის ნაწილი (რომელიც იმ პერიოდში კვლავ დაცულ ტერიტორიას წარმოადგენდა), დარიალჰესის მშენებელ კომპანიას გადაეცა სარგებლობაში. 2012 წლის ზაფხულში კი კოლხეთის ეროვნული პარკიდან ტერიტორიების ამორიცხვას ლაზიკას მშენებლობასა თუ სხვა ინფრასტრუქტურულ პროექტებს უკავშირებდნენ.

რატი ჯაფარიძე მიიჩნევს, რომ თუ ლაზიკის შემთხვევაში საქმე მარტივადაა, ყაზბეგის შემთხვევაში „საქმის შემოტრიალება საკმაოდ ძნელია და ამას გაგებით უნდა შევხედეთ.“

ჭაჭუნას ალკევილი

ფოტო WWW.CAUCASUS.OFFICE

ჯაფარიძის აზრით, ამ შემთხვევაში, ზიანის მომტანი პროექტების განხორციელების შესაჩერებლად ყველაზე მნიშვნელოვანი საზოგადოებისა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობაა. და თუკი სახელმწიფო უწყებებსა და საზოგადოებას შორის დიალოგი უზრუნველყოფილი იქნება, ამგვარი რამ აღარ მოხდება.

ეკოტურიზმის პერსპექტივა

სააგენტოს ახალი ხელმძღვანელი ამბობს, რომ ეკოტურიზმის განვითარება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია, თუმცა აუცილებელია იმ ოქროს შუალედის პოვნა, როდესაც ეკოტურიზმი იმ დონეზე იქნება განვითარებული, რომ გარემოს არ ავნოს.

ჯაფარიძე თვლის, რომ დაცულ ტერიტორიებში დიდი სასტუმროების აშენება არაეფექტური და მანკიერი პრაქტიკა იყო.

“ამ მშენებლობებში მიდიოდა საკმაოდ სოლიდური თანხები არა მარტო ბიუჯეტიდან, არამედ დონორების თანხებიდან. რეალურად კი ეს სასტუმროები ვერც კი მუშაობს. თუშეთის „ვიზიტორთა ცენტრის“ უკუგების კოეფიციენტი 2%-ზე დაბალია,” – ამბობს ჯაფარიძე. მისი შეფასებით, გაცილებით ეფექტური იქნებოდა ეს თანხები ადგილობრივი კერძო ბიზ-

ნესის მხარდასაჭერად, საოჯახო ტიპის სასტუმროების პირობების გასაუმჯობესებლად დახარჯულიყო.

ჯაფარიძე 2011 წელს წითელი ნუსხის სახეობებზე ნადირობის დაკანონებაზეც საუბრობს (2013 წლის გაზაფხულზე ეს ნორმა შეიცვალა) და ამბობს, რომ ეს კარგი მაგალითი იყო იმისა, თუ როგორ შეიძლება მოკლევადიანი მიზნის მისაღწევად რეალური სიმდიდრე გაანადგურო.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ახალი ხელმძღვანელობა სისტემის დეცენტრალიზაციის მომხრეა. მათი განმარტებით, ტერიტორიულ ორგანოებს გარკვეული უფლებამოსილებები უნდა ჰქონდეთ, რათა ყველაფერი სააგენტოს საშუალებით არ რეგულირდებოდეს.

ჯაფარიძე დაცული ტერიტორიების ერთიანი ქსელის შემუშავებასაც გეგმავს, რაც იმას ნიშნავს, რომ დაცულ ტერიტორიებს შორის მოქცეულ ადგილებში ზიანის მაქსიმალურად შემცირება მოხდეს, რათა დაცული ტერიტორიები ფრაგმენტული და ერთმანეთისგან იზოლირებული არ იყოს.

ახლო მომავალში ფშავ-ხევსურეთის, მაჭახელას და ცენტრალური კავკასიონის დაცული ტერიტორიების დაარსება იგეგმება. ■

■ **ჯაფარიძე ამბობს, რომ რეინჯერების ხელფასების 30-40%-ით ზრდა იგეგმება, თუმცა თუ ღირებული ცვლილებები გვინდა, ეს ზრდა უფრო მნიშვნელოვანი უნდა იყოს: „ესაა ხალხი, რომელთა საქმიანობითაც მოლიანად სააგენტოს მუშაობის ეფექტურობა ისაზღვრება. ხალხი, რომელიც სიკვდილს თვალში უყურებს. ხელფასი კი 450 ლარს არ აჭარბებს. ჩვენ კარგად გვახსოვს რეინჯერ მერაბ არევაძის საქმე, რომელიც ბრაკონიერებთან შეტაკებისას დაიღუპა.“**

„თუ გაგრძელდება პოლიტიკური რეპრესიები, საპრეზიდენტო არჩევნებში მონაწილეობა აზრს კარგავს“, –
გიორგი ბარამიძე, საპარლამენტო უმცირესობის წევრი

„საქართველოს მთავრობასა და ოპოზიციას შორის არსებული უნდობლობით შეშფოთებული ვარ“, –
ჯემს აპატურაი – ნატოს გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენელი სამხრეთ კავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში.

„მერიის მაღალჩინოსნების დაკავება ადასტურებს, რომ სამართალდამცავები პოლიტიკური გავლენისგან თავისუფალი არიან“, –

საქართველოს პრემიერ მინისტრი- ბიძინა ივანიშვილი.

„კანონი მკაცრი იქნება ყველას მიმართ, ვინც ხელისუფლებაში ყოფნისას სახელმწიფო სახსრები მიითვისა“, –
საქართველოს ფინანსთა მინისტრი – ნოდარ ხადური.

„როგორც კი საქართველო ყველა საჭირო მოთხოვნას შეასრულებს, ნატო-ს ბინადარი გახდება“, –

ნატოს გენერალური მდივანი, ანდერს ფოგ რასმუსენი

„მინდა შევეხო იმ უმძიმეს კადრებს, რაც საზოგადოებამ იხილა. ეს არის ძალიან სერიოზული დარტყმა ჩვენთვის, ყველასთვის, ვინც ამ დროს ხელისუფლებაში ვიყავით. ეს არის ჩვენი ხელისუფლების პოლიტიკური პასუხისმგებლობა, რისთვისაც საზოგადოებას ბოდიში უნდა მოვუხადოთ“, –
უშიშროების საბჭოს მდივანი – გიგა ბოკერია.

www.ucnobifm.ge

WWW.LIBERALI.GE

გვიპოვნეთ სოციალურ ქსელზე

მთავრებით

<http://twitter.com/liberalimagazin>

მთავრით

Facebook

<http://facebook.com/LiberaliMaga>

გამოიწერეთ

<http://youtube.com/LiberaliMagazine>